पसाह खोलाबाट व्यवस्थित एवं दिगोरुपमा नदीजन्य पदार्थहरु ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल उत्खनन् तथा संकलन कार्यको लागि

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन

श्रीमान मधेश वन निर्देशक ज्यूबाट मिति २०८०/५/१३ गतेको निर्णय बमोजिम स्वीकृत

२०८०/५/१३

पेश गरिएको निकाय

मधेश प्रदेश सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

प्रदेश वन निर्देशनालय

जनकपुरधाम, धनुषा,मधेश प्रदेश , नेपाल

फोनः ०४१-५२०३९२

ईमेलः dof2state@gmail.com

मधेश प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय प्रदेश वन निर्देशनालय जनकपुरधाम, नेपाल

प्रस्तावक

जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा.

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

सम्पर्क नं-. ०५३-४१२१७३

इमेलः jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

परामर्शदाता

लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी.सेक्यूरिटिज प्रा.लि.

बिरगंज-१६, पर्सा ,नेपाल

फोनः ९८४५८५७४२९

ईमेलः mbkpatel12@gmail.com

भदौ, २०८०

संक्षिप्त शब्दावलीहरु

गा.पा.	: गाँउपालिका
जि.स.स.	: जिल्ला समन्वय समिति
न.पा.	: नगरपालिका
मि.	: मिटर
मि.मि.	: मिलिमिटर
घ.मि.	: घन मिटर
स्था.स.सं.	: स्थानीय सरकार संचालन ऐन
सा.व.	: साझेदारी वन
गै.स.स.	: गैर सरकारी संस्था
डि.व.का.	: डिभिजन वन कार्यालय
जि.अ.स.स	: जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समिति
घ.सा.उ.का.	: घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय
सा.व.	: सामुदायिक वन
प्रा.वा.प.	: प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण
वा.प्र.मू.	: वातावरणीय प्रभाव मूल्यौंकन
IEE	: Initial Evironmetal Examinaation
EIA	: Environmental Imapact Assessment
GPS	: Global Positioning System

विषय सूची

प्रस्तावको सारांश ८

१.१. प्रस्तावको नाम ८

१.२. प्रस्तावकको नाम र ठेगाना ८

१. परिचय २१

१.१ प्रस्तावको नाम २१

१.२ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना २१

१.३ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्था २१

१.४ प्रस्तावको पृष्ठभूमि २२

१.५ प्रस्तावको सान्दर्भिकता २३

१.६ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको उद्देश्य २४

२. प्रस्तावको सामान्य परिचय २५

२.१ प्रस्तावको प्रकार २५

२.२ प्रस्तावका प्रमुख विशेषताहरू २५

२.३ नदीजन्य पदार्थको संचिती परिमाण गणना गर्ने तरिका र उत्खनन एवं संकलन गरिने परिमाण २८

२.४ नदीजन्य पदार्थ उत्खनन/संकलन गरिने प्रकृया २९

२.५ नदीजन्य पदार्थको संकलन, उत्खनन् र बिक्रि ३१

२.६ नदीजन्य पदार्थको ओसार पसार ३२

२.७ राजस्व चुहावट तथा चोरीनिकासी नियत्रण कार्य ३२

२.८ नदीको वातावरणीय अवस्था निरीक्षण चेक लिष्ट ३३

२.९ नदीजन्य पदार्थको बिक्रीका लागि बोलपत्र आव्हान सम्बन्धी सूचना ३३

२.१० ठेक्का सम्झौता फाराम ३३

२.११ पट्टाको फाराम ३३

२.१२ पटके प्रवेश आदेश ३३

२.१३ उत्खननकर्ताले राख्ने दैनिक उत्खनन् अभिलेख ३३

२.१४ दैनिक पटके बिक्री वा ढुवानी अभिलेख तेरीज ३३

२.१५ अनुगमन चेक लिष्ट ३३

२.१६ उत्खनन् स्थलमा राख्नु पर्ने सूचना पाटीको नमूना ३३

२.१७ प्रस्तावको विवरण ३३

२.१७.१ प्रस्तावको उद्देश्य ३३

२.१७.२ प्रस्ताव क्षेत्रको अवस्थिती ३४

२.१७.३ प्रस्तावित क्षेत्रमा यातायातको पहुँच ३४

२.१७.४ प्रस्तावको क्षेत्र निर्धारण ३४
२.१७.५ सङ्कलन/उत्खनन् र ढुवानी (कार्य र विधि) ३६
२.१८ प्रस्ताव क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा तथा ग्राभेलको दिगो उत्खनन्/सङ्कलन ३७
२.१८.१ प्रस्ताव क्षेत्रमा हाल कायम उत्खनन्/सङ्कलन कार्य........ ३७
२.१८.२ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा तथा ग्राभेलको सङ्कलन/उत्खनन् ठेक्कापट्टाबाट हुने आयको प्रचलन ३७
२.१८.३ पसाह खोलाबाट संकलन गरिने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा तथा ग्राभेलको परिमाण ३९
३. अध्ययन विधि ४०
३.१ प्रकाशित/उपलब्ध जानकारी र तथ्याङ्कको पुनरावलोकन एवं संश्लेषण........ ४०
३.१.१ सन्दर्भ सामाग्रीहरूको पुनरावलोकन ४०
३.१.२ नक्शाहरूको अध्ययन........ ४१
३.१.३ चेकलिष्ट र प्रश्नावली ४१
३.२ फिल्ड सर्भे एवं प्रस्ताव क्षेत्र निरीक्षण ४१
३.२.१ भौतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन कार्य........ ४१
३.२.२ जैविक वातावरण सम्बन्धि तथ्याङ्क संकलन कार्य........ ४२
३.२.३ सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण सम्बन्धि तथ्याङ्क संकलन कार्य........ ४२
३.२.४ श्रोत सर्भेक्षण........ ४२
३.३ सार्वजनिक सूचना, जनपरामर्श एवं सिफारिस-पत्रहरू........ ४२
३.४ तथ्याङ्कको विश्लेषण........ ४३
३.५ प्रभावहरूको पहिचान, अनुगमन र विश्लेषण........ ४३
३.६ प्रभाव न्युनिकरण विधिहरूको पहिचान........ ४४
३.७ प्रतिवेदन तयारी ४४
४. सान्दर्भिक नीति, रणनीति, ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि तथा अन्तराष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरु ४५
४.१ संविधान ४५
४.२ नीति तथा रणनीतिक योजनाहरु ४५
४.२.१ पन्ध्रौ पञ्चवर्षिय योजना ९२०७६/७७–२०८०/२०८१)........ ४५
४.२.२ नेपाल जैविक विविधता सम्बन्धि रणनीति तथा कार्ययोजना (२०१४–२०२०) ४६
४.२.३ राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६ .... ४६
४.२.४ वन विकास गुरुयोजना, २०४६ .... ४६
४.३ ऐन तथा नियमावली........ ४७

४.३.१ वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली,2077 ... ४७
४.३.२ वन ऐन, २०७६ र वन नियमावली, २०७९ .... ४७
४.३.३ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ तथा नियमावली, २०३० .... ४८
४.३.४ भू-तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ तथा नियमावली, २०४२ .... ४८
४.३.५ जलचर संरक्षण (पहिलो संशोधन) ऐन, २०५५ .... ४८
४.३.६ फोहोर मैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ .... ४८
४.३.७ खानी तथा खनिज पदार्थ ऐन, २०४२ .... ४९
४.३.८ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ .... ४९
४.३.९ प्रदेश वन ऐन, २०७७ .... ४९
४.३.१० स्थानीय वन ऐन, २०७९ .... ४९
४.४ कार्यविधी, निर्देशिका, मापदण्ड ५०
४.४.१ चुरे क्षेत्रका नदी र खोलाबाट नदिजन्य पदार्थ (ढुंगा, गिट्टी, वालुवा माटो आदि) हटाउने वा संकलन, उत्खनन कार्यको स्वीकृति सम्बन्धि कार्यविधि, २०७१ .... ५०
४.४.२ रा.चू.त.म.स.वि.स.को कार्यविधि २०७२, गुरूयोजना २०७४ .... ५०
४.४.३ राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० .... ५०
४.४.४ वन सम्बन्धि निर्देशिकाहरू ५१
४.४.५ जिल्ला स्तरबाट नदीजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन् कार्यको लागि गरिने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यसूचि तथा प्रतिवेदन स्वीकृत सम्बन्धि मार्गदर्शन, २०७३ .... ५१
४.४.६ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन, संकलन, क्रसिङ्ग र बिक्री वितरण तथा क्रसर उद्योग स्थापना र संचालनलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यविधि, २०७५ (प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय, मधेश प्रदेश) को निर्णय ५१
४.४.७ ढुंगा. गिट्टी, वालुवा उत्खनन् ,बिक्रि तथा व्यवस्थापन समबन्धि मापदण्ड, २०७७ .... ५२
४.४.८ जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधी, २०७९ .... ५२
४.४.९ राष्ट्रिय वातावतणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० .... ५२
४.४.१० वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ .... ५२
४.४.११ ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ .... ५३
४.४.१२ पैठारी गर्ने नयाँ डिजेल जेनेरेटरबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुवाँको लागि उत्सर्जन सीमा ५४
४.४.१३ राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०६२ .... ५४

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

४.५ अन्तराष्ट्रिय कानुन तथा सम्झौताहरु ५६
५. वस्तुगत वातावरणीय अवस्थाको बयान ५७
५.१ भौतिक वातावरण ५७
५.१.१ भूस्थिति ५७
५.१.२ भूगर्भ ५७
५.१.३ नदी, नाला र ताल तलैयाहरु ५७
५.१.४ जलवायु/हावापानी ५८
५.१.५ हावा र पानीको गुणस्तर एवं ध्वनिको मात्रा ५८
५.१.६ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको अवस्था ५८
५.१.७ भू-उपयोग ५८
५.२ जैविक वातावरण ५९
५.२.१ वन्यजन्तु, पंक्षि, माछा तथा सरिसृप ५९
५.३. सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण ६०
५.३.१ जनसांख्यिक स्थिति ६०
५.३.२ जनघनत्वको अवस्था ६१
५.३.३ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण ६१
५.३.४ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण ६२
५.३.५ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण ६३
५.३.६ जातिगत आधारमा घरपरिवार तथा जनसंख्या विवरण ६३
५.३.७ बसाईं सराई ६४
५.३.८ आर्थिक कृयाकलाप ६४
५.३.९ उद्योग ६५
५.३.१० ज्याला दर ६५
५.३.११ यातायात ६५
६. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरू ६५
६.१ प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने ६६
६.२ प्रस्तावका विकल्पहरू ६६
६.२.१ प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्ने ६६
७. प्रभाव पहिचान, अनुमान एवं मूल्यांकन ६८
८. प्रभाव बढोत्तीकरण एवं न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू ७१
९. वातावरणीय व्यवस्थापन योजना ७५
९.१ वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि जिम्मेवार निकायहरू ७५
९.१.१ स्थानिय सरकार/स्थानीय स्तरका संघ-संस्थाहरु ७५
९.१.२ प्रदेश सरकार/जिल्ला स्तरका संघ-संस्थाहरु ७६

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

९.१.३ संघीय सरकार स्तरका संघ संस्थाहरु ७९
९.२ अनुगमन योजना, समय तालिका र लाग्ने खर्च ७७
९.३ अनुगमन गर्ने निकायहरु ८०
९.३.१ जिल्ला स्तरीय अनुगमन समिति ८०
९.३.२ नगरपालिका स्तरीय अनुगमन समिति ८०
९.३.३ नाका व्यवस्थापन अनुगमन समिति ८१
९.४ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवार निकायहरुको संगठनात्मक स्वरुप ८२
९.५ गुनासो सुनवाई संयन्त्र ८२
१०. अपराध, दण्ड तथा जरिवाना ८३
११. निष्कर्ष एवं सुझावहरू ८३
११.१ निष्कर्ष ८३
११.२ सुझाव ८४
११.३ प्रतिबद्धता ८५
अनुसूची-१ : कार्यसूची स्वीकृतीको पत्र ८६
अनुसूची-२ : पत्रिकामा प्रकाशित सार्वजनिक सूचना ८७
अनुसूची-३ : प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयारीको लागि प्राप्त पत्रहरु ८८
अनुसूची-४ : सूचना टाँसको मुचुल्का र प्राप्त राय सुझावहरु ९६
अनुसूची-५ : सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक सुनुवाईको सान्दर्भिक फोटोहरु १०३
अनुसूची-६ : खोलाको नापजाँचको फोटोहरु र उत्खनन् /संकलन क्षेत्रको नक्साहरु १०८
अनुसूची-७ : संकलन नहुने क्षेत्र ११३
अनुसूची-८ : नदीको वातावरणीय अवस्था निरीक्षण चेक लिष्ट ११४
अनुसूची-९ : नदीजन्य पदार्थको बिक्रीका लागि बोलपत्र आव्हान सम्बन्धी सूचना ११५
अनुसूची-१० : ठेक्का सम्झौता फाराम ११८
अनुसूची-११ : पट्टाको फाराम १२३
अनुसूची-१२ : पटके प्रवेश आदेश १२५
अनुसूची-१३ : उत्खननकर्ताले राख्ने दैनिक उत्खनन् अभिलेख १२६
अनुसूची-१४ : दैनिक पटके बिक्री वा ढुवानी अभिलेख तेरीज १२७
अनुसूची-१५ : जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा र जिल्ला अनुगमन समितिबाट अनुगमन गर्दा प्रयोग हुने अनुगमन चेक लिष्ट १२८
अनुसूची-१६ : उत्खनन् स्थलमा राख्नु पर्ने सूचना पाटीको नमूना १२९
अनुसूची-१७ : स्वघोणा पत्र १३०

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

तलिकाहरु

तालिका १योजनाका मुख्य विशेषताहरु : १०
तालिका २योजनाका मुख्य विशेषताहरु : २५
तालिका ३ :पसाह खोलाबाट संकलन गरिने ढुङ्गा, गिटी, वालुवा, ग्राभेलको परिमाण........ ३९
तालिका ४ प्रभाव मूल्याँकनको मापदण्ड : ४३
तालिका ५क्रसर उद्योग स्थापना र संचालन सम्बन्धी मापदण्ड : ५१
तालिका ६उपयोगको अवस्था-भु : ५८
तालिका ७वन्यजन्तु :, पंक्षि, माछा तथा सरिसृप ५९
तालिका ८जनसंख्या वितरणको अवस्था : ६०
तालिका १०उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण : ६२
तालिका ११मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण : ६२
तालिका १२धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण : ६३
तालिका १३सकारात्मक प्रभावको वढोत्तीकरण गर्ने उपायहरुको समिक्षा : ७१
तालिका १४नकारात्मक प्रभावको निराकरण गर्ने उपायहरूको समिक्षा : ७३
तालिका १५अनुगमन योजना :, समय तालिका र लाग्ने खर्च विवरण ७८

प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

प्रस्तावको सारांश

१. प्रस्तावको नाम र ठेगाना

१.१. प्रस्तावको नाम

बारा जिल्ला जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाभित्र रहेको पसाह खोला क्षेत्रबाट दिगोरुपमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेलको संकलन एवम् उत्खनन् कार्य ।

१.२. प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

- ❖ प्रस्तावक : जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा., नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, जीतपुर बारा ।
- ❖ ठेगाना : जीतपुर, बारा, मधेश प्रदेश, नेपाल ।
- ❖ फोन नं. : ०५३-४१२१७३
- ❖ इमेल : jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

२. प्रस्तावको सान्दर्भिकता

विकास निर्माणको कार्य जस्तै भवन, सडक, नाला, पुल, ड्याम आदी लगायतको निर्माण कार्यको लागी नदीजन्य पदार्थ (ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, ग्राभेल) नभई नहुने निर्माण समाग्री हो । यसको अभावमा विकास निर्माणको कल्पना पनि गर्न सकिदैन । ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल जस्ता निर्माण समाग्रीहरुको स्रोत पहाडसँग जोडिएका नदीहरु नै हुन । पहाड तथा चुरेबाट बर्षायाममा बाढीसँगै बगेर आउने नदीजन्य पदार्थहरु नदीको सतहमा थुपदैं गई नदी सतह माथि उठ्दै जान्छ । यसलाई हटाई नदीको चैनललाई व्यवस्थित गरिएन भने खोला अनियन्त्रित भई बाढीले मानव वस्ती, खेती योग्य जमिन, वन जंगल कटान, पुल आदीलाई क्षती पुऱ्याउँछ र भइरहेको छ । व्यवस्थित रुपमा उत्खनन/संकलन नहुँदा अझ बढी क्षति हुने देखिएकोले नदी (खोला) लाई प्राकृतिक तथा स्वभाविक बहावमा फर्काउन पनि जरुरी रहेको छ । साथै यस कार्यले जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका भित्रको खोलाहरुबाट हुने अव्यवस्थित उत्खनन् कार्य व्यवस्थापन गर्न मदत गर्नेछ भने नदीजन्य खतरा कम गरी स्थानीय जनता र जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको आन्तरिक राजश्वमा बृद्धि हुनेछ ।

यसै सन्दर्भमा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले पसाह खोलाबाट दिगोरुपमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल उत्खनन्/संकलन कार्य गर्नको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयार गर्ने क्रममा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाका नगर प्रमुख राजन पौडेल ज्यूको अध्यक्षतामा मिति २०८०/०२/१९ गते बैठक बसी जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, जीतपुरमा बैठक बसी उपमहानगरपालिकाभित्रको खोलाहरु (पसाह, बालगंगा र पसाह) बाट संकलन गरिने क्षेत्र (प्लट) निर्धारण गरिएको थियो । सोही बमोजिम पसाह खोलामा ३ वटा प्लट निर्धारण गरि प्रकृति र अवस्था हेरी प्रत्येक खण्डबाट ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल उत्खनन् एवं संकलन गर्ने निर्णय भएको ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

यस सन्दर्भमा सघिंय वन नियमावली २०७९ को नियम ३० को उपनियम ५ बमोजिम *राष्ट्रिय वन क्षेत्रभित्र बग्ने नदीबाट नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाश गरी तोकेको मापदण्ड र समयावधिको परिमाणमा नदीजन्य ढुङ्गा, गिट्टी वा वालुवा सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयको सिफारिसमा सम्बन्धित स्थानिय तहले खुल्ला प्रतिस्पर्धाको माध्यम बाट सङ्कलन र बिक्री वितरण गर्न सक्नेछ ।* तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ (दोश्रो संशोधन, २०७९/०५/३०) को अनुसूची-२ (क) वन क्षेत्रको बुँदा नं. (६) "*सरकारद्वारा व्यवस्थित वन, सामुदायिक वन, कबुलियती वन, वन संरक्षण क्षेत्र, मध्यवर्ती क्षेत्र, वन क्षेत्रभित्रको सिमसार क्षेत्र वा संरक्षण क्षेत्र भएर बहने प्रत्येक नदी, खोलाबाट दैनिक ५० घन मिटरभन्दा बढी वालुवा, ढुङ्गा, ग्राभेल र माटो संकलन गर्ने*" कार्य गर्नु परेमा प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्नु पूर्व प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गराई सम्बन्धित निकायबाट अनिवार्य स्वीकृती लिनु पर्ने रहेको हुँदा प्रस्तावित पसाह खोलाको निर्धारण गरिएको ३ वटा प्लटबाट ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, ग्राभेल निकाल्ने कार्यको लागी IEE अध्ययन गर्नु आवश्यकता रहेको छ । तसर्थ ऐन, नियम अनुसार गर्नुपर्ने मात्र नभई वातावरणमैत्री विकास (Eco-Friendly Development) को सिद्धान्त अनुसार पनि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्नुपर्ने सान्दर्भिकता पुष्टयाई हुन्छ ।

३. प्रस्तावको उदेश्यहरु

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको मुख्य उद्देश्य पसाह खोलाको विभिन्न क्षेत्रबाट वातावरण मैत्री ढङ्गले ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा तथा ग्राभेल संकलन र उत्खनन् कार्य गरि उक्त नदीको Morphology यथास्थानमा राखि Sediment Load बढ्न नदिई नदीको बहाव र धारलाई निरन्तर गतिमा बग्न दिने हो । यसका साथै अन्य उद्देश्यहरु निम्न लिखित रहेका छन् :

- प्रस्तावित क्षेत्रमा उत्खनन् गर्ने कार्यले जैविक, सामाजिक, आर्थिक, भौतिक र साँस्कृतिक वातावरणमा पर्न सक्ने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान गर्ने ।
- वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावलाई न्युनिकरण गर्ने र अनुकूल प्रभावलाई अधिकतम अनुग्रहण गर्ने उपायहरूबारे व्यवहारिक सुझाव दिने ।
- प्रस्ताव कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि वातावरणीय अनुगमन योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावका सम्बन्धमा सरोकारवाला हरूलाई जानकारी गराई सम्बन्धित निकायलाई उचित निर्णय लिन सघाउ पुर्याउने ।
- बर्षेनी उत्पादन भई प्रयोग नगरिएमा खेर जान सक्ने सम्भावना भएको नदीजन्य पदार्थहरुको स्टक यकिन गरी राजश्व पता लगाउने ।
- नदीको वहाव परिवर्तन हुन सक्ने र त्यस बाट पर्न सक्ने क्षति रोक्न, आफ्नो बहावमा बगीरहन दिन उपायहरु पत्ता लगाउने ।
- ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन तथा उत्खनन् गर्ने कार्यको वातावरणमैत्री दीगो संकलन विधि पहिचान गरि, परिमाण तय गरी कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गर्ने ।

➤ विद्यमान तथा सम्भावित उत्खनन् क्षेत्रको अभिलेखीकरण गर्ने ।

४. अध्ययन क्षेत्रको विद्यमान वातावरणीय अवस्था

प्रस्तावित अध्ययन क्षेत्र पसाह खोलामा केन्द्रित रहेको छ । प्रस्तावित खोला वरिपरी थारु जनजातीहरूको वाहुल्यता रहेको यो क्षेत्र तराईमा पर्छ र भौगोलिक रुपले पहिरो जाने ठाउँमा पर्दैन तर बर्षातको समयमा बाढी प्रभावित क्षेत्रमा पर्दछ ।

अध्ययन क्षेत्रको मुख्य आर्थिक अवस्थामा यहाँका अधिकांश बासिन्दाहरुले कृषी व्यवसाय गर्ने गर्दछन् । केहि स्थानहरुमा कच्ची बाटो रहेको भएता पनि अन्य स्थानहरुमा भने बाटो घाटो, विद्युत, स्वास्थ्य सुविधा र संचारका आधारभुत कुराहरु पहुँचभित्र मान्नु पर्दछ ।

यो क्षेत्र तुलनात्मक रुपले धुलो र ध्वनि प्रदुषणमुक्त अवस्थामा रहेको पाईन्छ । यस क्षेत्रमा उष्ण तथा उपोष्ण प्रकारको हावापानीमा पाईने नदीतटीय वनस्पती पाईन्छ । तिनीहरुमा साल, खयर, सिसौ, सल्ला, जामुन आदि प्रमुख छन् भने वुट्यान तथा झाडीहरुमा वयर, हर्रो, बर्रो आदि पाईन्छ । यसै गरि हाती, चितुवा तथा बाघ जस्ता जनावर रहेको जानकारी पाइयो भने हरिण, मृग, खरायो पनि पाईन्छन् । यसै गरि बाँदर, खिरखिरे आदि प्राणीहरु पाइने यस क्षेत्रमा लंगुर बाँदर जस्ता स्तनधारी प्राणी पनि कहिलेकाँही भेट्न सकिन्छ । घस्रने जातका प्राणीहरुमा सर्प र छेपारो सबैभन्दा वढी पाइने यस क्षेत्रमा भ्यागुता जस्ता उभयचरहरु पनि पाइन्छन । घरेलु तथा जंगली काग, ढुकुर, जंगली कुखुरा, सारस, सुगा, मैना, चील, बाज आदि पंक्षीहरुको वसोवास रहेको छ । जलचरहरुमा माछा प्रमुख रहेको यी खोला तथा नदिहरुमा असला, लोहोरी, काँडे, वाम, वाँगे, सिन्दुरे, कत्ले, एवं फगाटे जातका माछाहरु पाइन्छन् ।

५. प्रस्तावित योजनाका मुख्य विशेषताहरू

तालिका १: योजनाका मुख्य विशेषताहरु

१.	**प्रस्तावको नाम**	पसाह खोला क्षेत्रबाट दिगो एवं व्यवस्थित रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल उत्खनन्/संकलन कार्य
२.	**प्रस्तावको अवस्थिती (स्थान)**	
	प्रदेश	मधेश प्रदेश
	जिल्ला	बारा
	नदी/खोलालाई छुने गा.पा./न.पा.	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका र कलैया उपमहानगरपालिका
३.	**भौगोलिक/हावापानी प्रकृति एवं विवरण**	
	नदीको नाम	पसाह खोला
	नदीको प्रकार	यो खोला चुरे पहाड श्रृङ्खलाबाट उत्पति भएको खोला हो । यस खोलामा बर्षाको समयमा मात्र पानीको

		पर्याप्त बहाव रहेको र अन्य समयमा सुख्खा भएकोले यसलाई खहरे खोलाको रुपमा बुझिन्छ ।
	भू-वनोट	बलौटे ढुङ्गा (sandstone), माटे ढुङ्गा (Mudstone) र संगुटिका (Conglomerate), शेल (Shale), मार्ल (Marl) र क्लेस्टोन (Claystone)
	माटोको प्रकार	चुरेको पहाडी भू-भागको माटोमा चट्टानका मसिना ढुङ्गा र वालुवाबढी पाईने साथै बलौटे दोमट तथा दोमट किसिमको माटो पाईन्छ । यहाँको माटोको P^h 4.5 देखि 7.5 सम्म भएको पाईन्छ भने मध्य क्षेत्रको माटो दोमट र हल्का चिम्टयाईलो छ । समथर भू-भागको माटो चिम्टयाईलो, बलौटे दोमट तथा दोमट किसिमको छ । यहाँको माटोको P^h 6 देखि 8.5 सम्म भएको पाईन्छ ।
	नदीजन्य पदार्थको प्रकार	Sandstone, Gravel, Sand & Others
	उचाई	९५ मीटर देखि ११५ मीटर सम्म
	हावापानी/जलवायु	तापक्रमः अधिकतम् ४०.३ डि से., न्यूनतम् १८ डि. से. औषत वर्षाः १७६० मि. मि. हावापानी/जलवायुः उष्ण देखि उपोष्ण
	प्रभावित क्षेत्रको भूउपायोग	खेतीपाती, बस्ती र वनजंगल
४.	**संकलन/उत्खनन् कार्य, स्थल र प्रक्रिया**	
	संकलन/उत्खनन् क्षेत्र	पसाह खोलाको डकाहा प्लट, कुशमाडी प्लट र जैतापुर प्लट गरी जम्मा ३ वटा प्लटहर रहेका छन्।
	प्लटहरुको चार किल्ला	१. डकाहा प्लटः ❖ पूर्व-खोलाको पूर्वी किनारा क्षेत्र। ❖ पश्चिम-खोलाको पश्चिमी किनारा क्षेत्र। ❖ उतर-पसाह पुलदेखि १००० मीटर दक्षिण GPS Location 45R 308794mE/3005620 mN देखि । ❖ दक्षिण-GPS Co-ordinate 45R 308703mE/3004072mN सम्म । २. कुशमाडी प्लट ❖ पूर्व-खोलाको पूर्वी किनारा । ❖ पश्चिम- खोलाको पश्चिमी किनारा ।

		❖ उतर-GPS Co-ordinate 45R 308703mE/3004072mN देखि। ❖ दक्षिण-GPSCo-ordinate 45R 308745mE /3002392mN सम्म । ३. <u>जैतापुर प्लट</u> ❖ पूर्व-खोलाको पूर्वी किनारा । ❖ पश्चिम-खोलाको पश्चिमी किनारा । ❖ उतर-GPS Co-ordinate 45R 308752mE/3002300mN देखि । ❖ दक्षिण-जैतापुरघाटको GPS Co-ordinate 309112mE /3001010mN सम्मको क्षेत्र।
	संकलन/उत्खनन् क्षेत्रको अवस्थित (आक्षांश/देशान्तर)	उतरीGPS Location 45R 308794mE/3005620mN देखि दक्षिणी 45R 309112mE/3001010mN सम्मको बिचमा रहेको विभिन्न ३ (तिन) वटा प्लटहरुबाट
	प्रस्ताव क्षेत्रमा जाने पहुँच मार्ग	पूर्व पश्चिम राजमार्ग सडक खण्डको बारा जिल्लाको पसाह पूलदेखि दक्षिण खोलामा जाने बाटो, डकाहा रेन्ज कार्यालयबाट पूर्व खोलामा जाने बाटो, कुश्माडीबाट पूर्व खोलामा जाने बाटो, जैतापुर बजारबाट काँटघाट जाने बाटोहरु पहुँच मार्गको रुपमा रहेको ।
	प्रवेश र निकासी मार्ग	१. <u>डकाहा प्लट:</u> पसाह पुलबाट दक्षिण डकाहा प्लटमा जाने मार्ग नै प्रवेश र निकासी मार्ग रहेको छ । २. <u>कुशमाडी प्लट:</u> कुशमाडी गँउबाट पसाह खोलामा जाने मार्ग नै प्रवेश र निकासी मार्ग रहेको छ । ३. <u>जैतापुर प्लट:</u> जैतापुर बजारबाट काटघाट सहजनाथ मन्दिर जाने बाटो नै प्रवेश र निकासी मार्गहरु रहेको छ ।
	संकलन/उत्खनन् विधि	स्थानिय श्रमिकहरुबाट हात र सामान्य कुटो, कोदालो, गैंती, बेल्चा र स्काभेटर प्रयोग गरी संकलन/उत्खनन् गर्ने तर स्काभेटर प्रयोग गर्ने अवस्थामा यस प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको प्रक्रिया अपनाउनु पर्नेछ ।
	संकलन/उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने सामग्री वा मेसिन	सावेल, डोको, बेल्चा, कोदालो, गैची, स्काभेटर र ढुवानीको साधन ।
	नदीजन्य पदार्थको संचिती परिमाण	१,४५,७८० घन मीटर
	उत्खननको परिमाण (दैनिक/वार्षिक)	दैनिक परिमाण- २९९.३५ घन मीटरसम्म वार्षिक परिमाण- ८०,८२५ घन मीटरसम्म

	संकलन/उत्खनन गरिने अवधि	अश्विन-जेष्ठ महिनासम्म (जम्मा ९ महिना/२७० दिन) सूर्योदयदेखि सूर्यास्तसम्म मात्र संकलन र उत्खनन गरिनेछ ।
	संकलन/उत्खनन् स्थलको संख्या	जम्मा-३ (तिन) वटा प्लट
	सङ्कलन/उत्खनन् गरिने सामग्रीहरूको मात्रा	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल (ढुङ्गा-५%, गिट्टी र ग्राभेल- ३०% र वालुवा-६५%)
	लोड/अनलोड गरिने नदीजन्य पदार्थहरु	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल
	प्रस्तावत अन्तर्गतका कार्यहरू	उत्खनन्, संकलन, घाटगद्दी र ढुवानी
	प्रभावित स्थानीय तहहरु	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाका वार्ड नं. १६, १७ र १८
५.	**IEE प्रतिवेदनको वैधानिकता**	आ.व. २०८०/०८१ र आ.व. २०८१/०८२

नोट : नदीजन्य पदार्थहरुको संकलन र उत्खनन् गर्नु भन्दा पहिला संकलन पूर्जी लिएर मात्र पसाह खोलाको संकलन उत्खनन प्लटहरुमा प्रवेश गरिनेछ भने IEE प्रतिवेदनमा उल्लेखित संकलन विधि र प्रक्रिया बमोजिम नदीजन्य पदार्थहरुको संकलन गरिसकेपछि सोको राजश्व तिरी छोडपूर्जी लिएर मात्र खोलाबाट सवारी साधन निश्कासन हुनेछ ।

प्रत्येक प्लटमा प्रत्येक दिन कर्माचारीले नदीजन्य पदार्थको परिमाण रजिष्टरमा उल्लेख गरी लगत कायम गरिनेछ ।

६. वातावरणीय प्रभाव

क. सकारात्मक प्रभाव

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट निम्न अनुसारको सकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छः

१. खोलाले थुपारेको ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, ग्राभेल जस्ता नदीजन्य पदार्थले नदीको सतह बढाउने, नदीले धार फेर्ने र दैवि प्रकोप निम्त्याउने जस्ता विपत्तिहरुको रोकथाम हुन्छ।

२. नगरपालिकाको कर/राजश्व श्रोतमा वृद्धि हुनेछ । यसले गर्दा स्थानीयतहमा आर्थिक तथा सामाजिक विकासको सेवा प्रवाह गर्न सहज हुनेछ ।

३. आयोजनाको कार्यान्वयनले स्थानीयबासीलाई रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्छ । दैनिक न्यूनतम ५५० श्रमदिन बराबरको श्रमशक्ति खपत हुनेछ ।

४. नदी जन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, ग्राभेल सहज र शुलभ तरिकाले स्थानिय स्तरमा उपलब्ध हुनेछ ।

यसको अर्को उद्देश्य प्रदेश तथा स्थानीय तहको आन्तरिक राजस्व संकलनमा योगदान गर्नु हो। अध्ययनले प्रस्तावित पसाह खोलाको ३ वटा प्लट क्षेत्रमा वार्षिक १,६३,५१३ घन मिटर ढुङ्गा, गिटी, वालुवा र ग्राभेल आदि जम्मा (थिग्रिने) आँकलन गरिएको छ । जसमध्ये १,१४,४५९ घन मिटर (४०,३८,११ घन फिट) सुरक्षित तवरले (दिगो रुपले) निकाल्न सकिनेछ । जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले वन नियमावली, २०७९ को अनुसूची-८ अन्य वन पैदावरको मूल्य दरको (ग) मा उल्लेख भए बमोजिमको दररेटमा नघटने गरी खुला प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट संकलन र विक्री वितरण गर्नु पर्नेछ । जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले निम्न बमोजिमको राजश्व प्राप्त गर्न सक्ने देखिन्छ । यसरी प्राप्त हुने राजस्व नदि कटान रोकथाम, सडक संजालको स्थापना, शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्या-पर्यटन, वन, जडिबुटी जस्ता विकास कार्यमा खर्च हुने हुँदा नगरबासीको जीवनस्तर अभिवृद्धिमा टेवा पुग्नेछ।

तालिका २ : जीतपुरसिमरा नगरपालिकाले प्राप्त गर्ने न्युनतम राजश्व रकम

सि.नं.	नदीजन्य पदार्थ	%	परिमाण		राजश्व	प्राप्त हुने
			(घन मिटर)	(घन फिट)	दर	राजश्व
१	ढुङ्गा	५%	५२६३	१८५६९०	१०	१८५६९०१
२	गिट्टी/ग्राभेल/मिस्कट	३०%	३१५८०	१११४१४१	९	१००२७२६६
३	वालुवा	६५%	६८४२३	२४१३९७१	७	१६८९७८००
	जम्मा	१००%	१,०५,२६७	३७,१३,८०२		२,८७,८१,९६६

ख. नकारात्मक प्रभाव

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट निम्न अनुसारको नकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ:

१. ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन/उत्खनन् कार्यमा संलग्न कामदारहरुलाई चोटपटक लाग्ने तथा धुलोको कारणले स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्न सक्नेछ ।

२. कामदारद्धारा प्रस्तावित क्षेत्रमा फोहोर हुनसक्ने जसले वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्न सक्नेछ ।

३. यस प्रस्तावमा तोकिएको परीमाण भन्दा बढी र अव्यवस्थित रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन/उत्खनन गर्नाले नदीले आफ्नो प्राकृतिक बहाव परिवर्तन गरी नदी किनार कटान र बाढीजस्ता प्रकोप निम्त्याउन सक्नेछ ।

४. कामदारहरुको घुइँचोका कारण र गाडीहरु नदीमा सफा गर्दा रसायनहरुको र पेट्रोलियम पदार्थको चुहावटले पानीमा प्रदुषण गराउन सक्ने र जलचरहरूमा असर पर्न सक्नेछ।

५. नजिकै रहेका वन क्षेत्रहरुबाट काठ, दाउरा चोरीनिकासी हुन सक्नेछ ।

६. धुलो र ध्वनी प्रदुषण हुन सक्नेछ ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

७. प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरु

प्रस्तावको नकारात्मक असरहरु न्यूनीकरण गर्नका लागी विभिन्न प्रयोगमुखी, व्यवहारिक तथा मितव्ययी उपायहरु अवलम्बन गरिनेछ ।

१. प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट प्रभावित जनतालाई निमार्ण कार्यमा रोजगारी तथा सिपमूलक तालिममा प्राथमिकता दिईनेछ ।
२. प्रस्ताव कार्यन्वयनको क्रममा पसाह क्षेत्रमा देखिएका भू-अस्थिरतालाई नियमित रुपमा मर्मत संभार गरिनेछ ।
३. उत्खनन् कार्य दिनमा र पानी नपरेको बेला मात्र गरिनेछ ।
४. उत्खनन् गर्ने भनी तोकिएका क्षेत्रछेउमा उत्खनन् क्षमता र निर्देशन लेखी सूचना पार्टीहरु र होर्डिङ बोर्डहरु राखी प्रभाव न्यूनीकरणका र दिगो उत्खननका फाईदाका बारेमा कामदारहरुलाई जानकारी गराईनेछ ।
५. कामदारहरुलाई सुरक्षात्मक साधनहरु जस्तै मास्क, हेलमेट, बुट आदिको व्यवस्था गरिनेछ ।
६. विद्युतिय धराप, बिस्फोटन पदार्थ तथा विषादि प्रयोग गरी माछा मार्ने कार्यमा बन्देज लागाईनेछ ।
७. नदीमा सवारी साधन धुने तथा पेट्रोलियम पदार्थहरु मिल्काउने कार्यलाई नियन्त्रण गरिनेछ
८. बाहन धुने कार्य नदी बाहिर मात्रै गरिनेछ ।
९. संघीय वन ऐन, २०७६, वन नियमावली, २०७९ र मधेश प्रदेश वन ऐन, २०७७ तथा प्रचलित अन्य कानून बमोजिम निषेध गरिएका कार्यहरु गरे गराएमा ततसम्बन्धी उल्लेखित प्रचलित ऐन र नियम बमोजिम कार्वाही हुनेछ ।
१०. ट्रक, टयाक्टरको क्षमता भन्दा बढी लोड गरी परिबहन गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गरिनेछ।
११. सडक तथा सार्वजनिक स्थलमा ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा थुपार्ने प्रवृति नियन्त्रण गरिनेछ ।
१२. नदीबाट बग्ने पानीको भित्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा निकाल्दा हुने समस्याबारे होर्डिङ्ग बोर्डहरु राखिनेछ ।
१३. विद्यमान खोला-मार्गलाई सुरक्षित र सन्तुलन राख्नका लागि खोलाको दायाँ र बायाँ किनारको एक-एक तिहाई क्षेत्र छोडेर मात्र ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन/उत्खनन गर्ने कार्यले यस प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा नदी कटानी, भू-क्षय जस्ता दैविक प्रकोपहरु निम्तिने सम्भावना ज्यादै न्यून हुनेछ । ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन/उत्खनन कार्य गर्दा धुलो उत्सर्जन हुनेछ । त्यसैगरी ढुवानी साधनहरुको आवागमनले पनि पर्याप्त धुलो उत्पन्न हुन्छ । यसको न्यूनीकरणको लागि ढुवानी साधनमा सामग्री लोड गरिसकेपछि त्रिपालले ढाक्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
१४. उत्खनन्/संकलन गर्दा तोकिएको गहिराई भन्दा बढी खाल्डा नहुने गरी उत्खनन्/संकलन गर्नु पर्नेछ ।
१५. पानीको बहाव क्षेत्रबाट उत्खनन्/संकलन गरिने छैन ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

८. नदीजन्य पदार्थको ओसारपसार

❖ उत्खनन् स्थलमा प्रवेश गर्ने ढुवनी साधनको क्षमता बढीमा १२० घनफिट हुनेछ। उल्लेखित क्षमता भन्दा बढी क्षमता भएको ढुवानी साधनलाई नदी प्रवेशमा रोक लगाउईनेछ।अटेर गरि प्रवेश गरेमा सवारी साधन जफत गरि प्रचलित ऐन कानुन बमोजिम कार्यवाई हुनेछ ।

❖ ढुवानी गर्ने सवारी साधनले सङ्कलन एंव उत्खनन् स्थल देखि अन्तिम गन्तव्य सम्म नदीजन्य पदार्थबाट धुलो उड्न नदिने गरि ढुवानी गरिएको सामाग्रीलाई छोप्ने, गती ४० किलोमीटर भन्दा बढी नगर्ने, पीच सडकमा पानी चुहिन नदिने र प्रेसर हर्न प्रयोग गर्न निषेध गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।

९. नदीजन्य पदार्थको संकलन, उत्खनन् र बिक्रि

१. सम्बन्धित पालिकाले नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन, उत्खनन् र बिक्रि गर्दा देहायबमोजिम गर्नुपर्दछः-

(क) उत्खनन् र सङ्कलन सम्बन्धी कार्ययोजना तयार गरी सम्बन्धिनत पालिकाबाट स्वीकृत गर्ने,

(ख) प्रचलित कानून बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी अधिकार प्राप्त निकायबाट स्वीकृत गर्ने, गराउने,

(ग) प्रत्येक वर्ष ठेक्का बन्दोवस्त गर्नुपूर्व स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लिखित परीमाणलाई स्थलगत प्राविधिक अध्ययनको आधारमा अध्यावधिक गरी पुनः यकिन गर्ने,

(घ) गाउँसभा वा नगरसभाद्वारा स्वीकृत दरमा उत्खनन्, सङ्कलनको अनुमती र बिक्रीको लागि ठेक्का व्यवस्था मिलाउने ।

२. नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन, उत्खनन् र बिक्री कार्यको लागि ठेक्का व्यवस्था गर्नु पूर्व प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसूची ९ बमोजिमको चेकलिष्ट तयार गरी प्राविधिकबाट स्थलगत अनुगमन गराई ठेक्का बन्दोवस्त गर्नुपर्नेछ ।

३. नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्दा सामान्यतया श्रममूलक प्रविधिको प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।तर, मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लिखित शर्त र सीमा भित्र रहीं गर्नुपर्नेछ साथै विपद् जोखिम संवेदनशील क्षेत्रमा मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अनुमती लिनुपर्नेछ ।

४. नदीजन्य पदार्थको उत्खनन, सङ्कलन र बिक्री वितरणको ठेक्का बन्दोवस्त सम्बन्धी सूचना प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसूची ९ बमोजिमको ढाँचामा प्रकाशन गर्नुपर्नेछ । त्यस्तो सूचना बमोजिम ठेक्का प्राप्त गर्ने व्यक्तिसँग प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसूची १० बमोजिमको ढाँचामा

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

ठेक्का सम्झौता गरी प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसूची ११ बमोजिमको ढाँचामा पट्टा फाराम दिनु पर्नेछ ।

५. उत्खनन् तथा सङ्कलन स्थलसम्म जाने र फर्कने मार्ग पालिकाले तोक्नु पर्नेछ ।

६. उपदफा (६) बमोजिम तोकिएको मार्गमा उत्खनन् तथा सङ्कलनका लागि साधनसहित प्रवेश गर्दाका बखत प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसूची १२ बमोजिम प्रवेश आदेश लिएर मात्र प्रवेश गर्ने व्यवस्था मिलाई सोको अभिलेख समेत राख्नुपर्नेछ ।

७. उत्खनन् गरी सकेपछि छनौट गरी छाडिएको काम नलाग्ने वस्तु जुन स्थानबाट निकालिएको हो सोही स्थानमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम तह मिलाई खाडल नहुने गरी सम्याई राख्नुपर्नेछ ।

८. उत्खनन् र सङ्कलन कार्य गर्दा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको शर्त, ठेक्का शर्त, अनुगमन समितिले दिएका निर्देशनहरु समेतको पालना गर्नु पर्नेछ ।

९. घना बस्ती र वन क्षेत्रको दुई किलोमिटर राजमार्गको पाँचसय मिटर दूरी भित्रको नदी, सडक पुल तथा झोलुङ्गे पुलको एक किलोमिटर तल र पाँचसय मिटर माथिको नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् र सङ्कलन गर्न पाईने छैन ।

तर दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम गर्न यस उपदफाले बाधा पुरयाएको मानिने छैन ।

१०. शौचालय, सुरक्षा, स्वास्थ र दुर्घटना बीमा आदिको प्रबन्ध सम्बन्धित उत्खनन्, सङ्कलन र ढुवानीकर्ताले मिलाउने गरी ठेक्का बन्दोवस्त गर्नु पर्नेछ ।

११. नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन, बिक्री तथा ढुवानी ठेक्का बन्दोबस्त गर्दा परीमाणको आधारमा वार्षिक रुपमा गर्नु पर्नेछ ।

१२. गाउँपालिका वा नगरपालिकाले वर्षाको समयमा बगेर आउने बालुवालाई वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनका आधारमा नदीमा बाँध बनाई जमाउने तथा निश्चित मात्रामा वालुवा हार्भेस्टिङ् गरेर बेच्ने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

१३. यस मापदण्ड बमोजिम ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन् र सङ्कलन गर्ने क्रममा विपद्का दृष्टिले थप जोखिम निम्तिन सक्ने अवस्था सिर्जना भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सिफारिशको आधारमा जिल्ला अनुगमन समितिले उत्खनन् र सङ्कलन कार्यमा निश्चित समय तोकी रोक लगाउन सक्नेछ ।

१४. यस दफा बमोजिम सङ्कलन र उत्खनन् कार्य गर्दा नदीको बहाव परिवर्तन नहुने साथै सिंचाई प्रणाली लगायतका संरचनालाई समेत असर नपर्ने गरी गर्नु पर्नेछ ।

१०. राजस्व चुहावट तथा चोरीनिकासी नियत्रण कार्य

नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् एंव संकलन गरी तोकेको मार्गबाट नियमानुसार लाग्ने राजस्व तिरि प्रबेश पूर्जी लिई मात्र निकासी गर्नु पर्दछ । सम्बन्धित पालिकाबाट प्रमाणीत भएको पटके प्रबेश बिक्रि पुर्जी मात्र प्रयोग गर्नुपर्दछ । उत्खनन्कर्ताले प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसुची-१३

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

बमोजिमको दैनिक उत्खनन् अभिलेख र दैनिक पटके बिक्री वा ढुवानी अभिलेख तयार गर्नुपर्दछ । पटके बिक्री आदेशको १ प्रति संकलन गरि दैनिक रुपमा उत्खनन्कर्ताले सम्बन्धित पालिकामा अनिवार्य रुपमा पठाउनु पर्दछ ।र सोको मासिक प्रगति विवरण सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयमा पेश गर्नु पर्दछ ।

११. प्रभाव न्यूनिकरणका लागि गरिने कृयाकलाप र बजेट

प्रस्तुत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनले भौतिक, जैविक, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अवयवमा अनुकूल र प्रतिकूल दुवै प्रभाव पार्ने कुरा औंल्याएको छ । अनुकूल प्रभावहरु अभिवृद्धि गर्ने र प्रतिकुल प्रभावहरुलाई न्यूनीकरण गर्न वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले सुझाएका कार्यक्रमहरु लागु गरिने छ । अनुकूल प्रभाव अभिवृद्धि गर्न रु. २,४०,०००।०० र प्रतिकूल प्रभाव न्युनीकरण गर्न रु .७,६०,०००।०० लाग्ने अनुमान गरिएको छ । नियमित वार्षिक अनुगमन गर्न र प्रतिवेदन तयारीको लागि रु. २,८५,०००।०० बजेट खर्च हुने अनुमान गरिएको छ । त्यसतै वातावरणीय अनुगमन शिर्षकमा रु. २,८५,०००।०० खर्च हुनेछ । यसरी कुल रकम रु .१२,८५,०००।०० (बाह्र लाख पचासी हजार खर्च) हुने अनुमान गरिएको छ ।

१२. वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा यसबाट हुन सक्ने सकारात्मक प्रभावलाई अधिकतम गर्न तथा नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न त्यस्ता उपायहरुको पहिचान गरी तिनीहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यक मानविय श्रोत र बजेट समेतको व्यवस्था गर्न सिफारीस गरिएको छ । यसका लागी जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले अनुगमन व्यवस्थापन योजना बनाई आधार-रेखा, नियमपालन, प्रभाव अनुगमन प्रक्रियालाई सशक्त गरी मात्र उत्खनन् कार्य दिगो र वातावरणमैत्री हुन सक्नेछ ।

१३. अपराध, दण्ड तथा जरिवाना

सि.नं.	अपराध	दण्डख तथा जरिवाना	कैफियत
१.	सघिंय वन ऐन, २०७६, वन नियमावली, २०७९ र प्रदेश वन ऐन, २०७७ को बर्खिलाप कार्य वा अपराध गरे गराएमा	सघिंय वन ऐन, २०७६, वन नियमावली, २०७९ र प्रदेश वन ऐन, २०७७ अनुसारको दण्ड जरिवाना हुनेछ ।	
२.	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३० को बर्खिलाप कार्य वा अपराध गरे गराएमा	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३० मा व्यवस्था	

		गरिए अनुसारको दण्ड जरिवाना हुनेछ।	
३.	वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७८ को बर्खिलाप कार्य वा अपराध गरे गराएमा	वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७८ मा व्यवस्था गरिए अनुसारको दण्ड जरिवाना हुनेछ।	

यस प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको विधि र प्रवधान बाहेक अन्य प्रतिकूल कार्य गरेमा प्रचलित ऐन कानून बमोजिम कार्यवाई हुनेछ ।जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा २१ बमोजिम एक वातावरण निरीक्षकको नियुक्ति गरिनेछ । वातावरण निरिक्षकले स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन अनुसार गर्नु पर्ने कार्य प्रभावकारी रुपले भए नभएको सम्बन्धमा र प्रदूषण नियन्त्रण तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी मापदण्डको परिपालना भए नभएको सम्बन्धमा वातावरण निरीक्षकले अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नेछ । वातावरण निरीक्षकको काम कर्तव्य र अधिकार वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ बमोजिम हुनेछ ।

१४. प्रतिबद्धता

राष्ट्रिय वन क्षेत्रभित्र बग्ने खोलाबाट नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, ग्राभेल र बालुवा उत्खनन् एंव संकलन हुने कार्य हुने भएकोले वन, वन्यजन्तु तथा जैविक विविधतामा प्रतिकुल हुने कार्य वा अपराध हुन नदिने कुरामा जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका सजग्ग एंव प्रतिबद्ध छ ।कथाकतचित भउको खण्डमा सो को नियन्त्रण एंव प्रचलित ऐन कानुन बमोजिम कार्यवाई गर्न गराउनमा समेत प्रतिबद्ध छ ।

१५. निश्कर्ष तथा सुझावहरु

प्रस्तुत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनले भौतिक, जैविक, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अवयवमा अनुकूल र प्रतिकूल दुवै प्रभाव पार्ने कुरा औल्याएको छ । प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट हुने धेरैजसो नकारात्मक असरहरु स्थानीय स्तरमा मात्र सिमित छन् जुन माथी दिइएका न्यूनीकरणका उपायहरुबाटै कम गर्न सकिन्छ । वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको भित्र समेटिएका उपायहरु अबलम्बन गरीए प्रस्ताव क्षेत्रमा भौतिक, जैविक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक वातावरणमा कुनै किसिमको बाँकी असर पर्ने देखिदैन । अनुकूल प्रभाव अभिवृद्धि गर्न बार्षिक रु .२,४०,००० र प्रतिकूल प्रभाव न्युनीकरण गर्न रु . ७,६०,०००।०० लाग्ने अनुमान गरिएको छ । त्यस्तै वातावरणीय अनुगमन शिर्षकमा रु .२,८५,०००।०० खर्च हुनेछ । यसरी कुल रकम रु .१२,८५,०००।०० (बाह्र लाख पचासी हजार) खर्च हुनेछ। उक्त रकमहरु प्रस्तावकले व्योहर्ने छ । तसर्थ प्रस्तावको प्रकृति, यसको अवस्थिती, स्थानीय जनसमुदायहरुको प्रस्ताव प्रतिको रुचि तथा पहिचान गरिएका सम्भावित नकारात्मक

असरहरुलाई मध्यनजर गर्दै प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययनले निर्देशन गरे अनुरुपको न्यूनीकरण तथा अभिबृद्धिकरणका उपायहरु अबलम्बन गर्ने शर्तमा प्रस्तावित प्रस्तावना कार्यान्वयनका लागी सिफारिस गरिन्छ साथै यो प्रस्तावना स्वीकृतिका लागी प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण पर्याप्त रहेको छ ।

१. परिचय

१.१ प्रस्तावको नाम

प्रस्तावको नाम जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको पसाह खोलाबाट ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल उत्खनन्/संकलन गर्ने रहेको छ ।

१.२ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

यस प्रस्तावको प्रस्तावक जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगरकार्यपालिकाको कार्यालय, जीतपुरसिमरा, बारा रहेको छ ।

प्रस्तावकको ठेगाना

- जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, जीतपुरसिमरा बारा नेपाल ।
- फोन नं. : ०५३-४१२१७३
- इमेल : jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

१.३ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्था

यस अध्ययनको निम्ति प्रस्तावक जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगरकार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर बाराको प्रस्तावनामा दुधौरा खोलाको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको अध्ययनको लागी लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई टी सेक्यूरिटिज प्रा.लि.परामर्शदाता चयन भइ यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । परामर्शदाताको ठेगाना यस प्रकार छ ।

- संस्थाको नाम : लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई टी सेक्यूरिटिज प्रा.लि.,
- ठेगान : बिरगंज-१६, पर्सा ।
- मोबाइल नं. : ९८४५८५७४२९
- इमेल : mbkpatel2@gmail.com रहेको छ ।

अध्ययन टोलीका सदस्यहरु

सि.नं.	नाम	विशेषता	योग्यता
१.	योगेन्द्र यादव	वन विज्ञ, टोली प्रमुख	Phd in Agroforestry (Tree outside forest)
२.	प्रेम चन्द्र प्रसाद चौहान	वातावरणविज्ञ	M.Sc. in Environment
३.	विमल वोहोरा	भूगर्भविज्ञ	Master in Geology
४.	सुनिल प्रसाद चौरसिया	सिभिल ईन्जिनयर	M.Tech in Civil Engineering
५.	वैद्यनाथ प्रसाद चौरसिया	हाइड्रोलोजिष्ट	Master in hydrogeology
६.	सुबोध प्रसाद चौरसिया	केमिस्ट	Master in Chemistry
७.	राम प्रसाद पंडित	समाजशास्त्री	Master in Sociology
८.	प्रतिमा चौरसिया	अधिवक्ता	LLB (M.A.)
९.	संजय कुमार चौरिसया	समाजशास्त्री	Bachelor in Population & Envi.
१०.	मणिभूषण कुमार पटेल	वन प्राविधिक	Diploma in Forestry
११.	बिनोद कुमार	कम्प्युटर अपरेटर	I. A.
१२.	मनोज कुमार चौरसिया	सहायक लेखापाल	I. A.
१३.	मदन प्रसाद चौरसिया	सहजकर्ता	SLC
१४.	मीना देवी चौरसिया	सहजकर्ता	Test Pass

१.४ प्रस्तावको पृष्ठभूमि

नेपालका नदी/खोला बगर क्षेत्रमा प्रशस्त मात्रामा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल लगायतका नदीजन्य निर्माण सामग्रीको उपलब्धता रहेको छ । यस खोलाको मुहान चुरे श्रृङ्खला भएकोले यस खोलामा प्रत्येक वर्ष प्रशस्त मात्रामा नदीजन्य पदार्थहरु संचित हुने गर्दछ । अतः यस खोलाको अवस्थाबारे बुझ्न हामीले चुरेबारे बुझ्नु पर्ने हुन्छ ।

हिमालय पर्वत श्रृंखला मध्येको दक्षिणमा अवस्थित तुलनात्मक रुपले होचो पहाडी भू-खण्डको बाहुल्यता रहेको क्षेत्रलाई चुरे भनिन्छ । यसलाई Siwalik अथवा Sub-Himalaya पनि भन्ने गरिन्छ । यो नेपालको पूर्वदेखि पश्चिमसम्म झण्डै ८०० कि.मी. लम्बाई तथा ठाउँअनुसार दक्षिणदेखि उतरसम्म १० देखि ५० कि.मी सम्म चौडाई रहेको छ । चुरेले नेपालको कूल क्षेत्रफलको १२.७८% ओगटेको छ । चुरे श्रृखला गोलो Conglomerate र Boulder को चट्टानले वनेको छ जसमा खस्रो वालुवाका कणहरु र वालुवा मिसिएर रहेका हुन्छन् । यस क्षेत्रको तल्लो र बीचको भागमा Sandstone र माटो मिसिएका ढुगाँहरु (Mudstone) ले वनेको देखिन्छ । चुरेको वनावटले सवभन्दा कान्छो पहाड भएको र खस्रो वालुवाका कणहरु, वालुवाले गोलो Conglomerate र Boulder हरुसंग मिलेर वनेकोले वातावरणीय दृष्टीकोणले संवेदनशील रहेको छ । नेपालमा चुरे क्षेत्र अध्यधिक वर्षा हुने क्षेत्र पनि हो । यस क्षेत्रको उत्पादन प्राकृतिक श्रोतहरु जस्तै ढुँगा, गिट्टी, वालुवा, काठ, दाउरा रहेको छ । चुरे श्रृंखला पारिस्थिकीय रुपमा भावर र तराई मधेशसंग गाभिएर अभिन्न अंगको रुपमा रहेको छ । भावर क्षेत्रको वनावट चुरे क्षेत्रवाट वगेर आउने खोला नाला र नदीहरुवाट वगाएर ल्याएको Boulder, गिट्टी, खस्रो वालुवावाट वनेको हुनाले यो क्षेत्र Porous रहेको छ । हिमालय, महाभारत र चुरक्षेत्रवाट वगेर आएको नदीहरु भावर क्षेत्र भएर वग्ने हुँदा यस क्षेत्रका नदी/खोलाहरुमा नदीजन्य पदार्थहरु प्रचुर मात्रामा रहेको छ । भावर क्षेत्रको वनावट चुरे क्षेत्रवाट वगेर आउने खोलानाला र नदीहरुवाट वगाएर ल्याएको Boulder, गिट्टी, खस्रो वालुवावाट वनेको हुनाले यो क्षेत्र Porous रहेको छ । वातावरणीय दृष्टीकोणले चुरे एक नाजुक (Fragile) र संवेदनशील पहाडी श्रृखला हो ।

यसमध्ये जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको दुधौरा खोलाले प्रत्येक वर्ष वर्षा याममा धेरै मात्रामा नदीजन्य पदार्थ नदी/खोलाको माथिल्लो चुरे क्षेत्रबाट बगाई ल्याई तल्लो भागमा थुपार्ने गर्दछ । नदीजन्य पदार्थको दिगो उपयोगले खोला आफ्नो बाटोमा बग्ने, जग्गाको कट्टानमा न्यूनीकरण हुने र विकासमा पनि टेवा पुग्ने हुँदा नगरपालिकाले खोला क्षेत्रमा संचीत रहेको नदीजन्य पदार्थलाई दिगो रुपमा प्रयोगमा ल्याउने मनसाय राखेको छ ।

बारा जिल्लामा विकासको गतिसंगै निर्माण सामाग्रीहरुको खपत समेत तिब्र रुपमा बढीरहेको अवस्थामा नदीजन्य पदार्थको दिगो उपयोग गरी विकासमा पनि टेवा पुरयाउने हेतुले जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका बाराले दुधौरा खोला बगर क्षेत्रमा संचीत रहेको नदीजन्य पदार्थलाइ दीगो प्रयोगमा ल्याउने मनसाय राखेको छ । खोलाबाट नदीजन्य पदार्थ उत्खनन नहुँदा खोलाको सतह माथि उठने र खोला अनियन्त्रित भई वस्ती तथा वनजंगल कटान भई क्षति भईरहेको र

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

व्यवस्थित रुपमा उत्खनन/संकलन नहुँदा अझ बढी क्षति हुने देखिएकोले खोला (खोला) लाई प्राकृतिक तथा स्वभाविक बहावमा फर्काउन समेत यो अध्ययनको लक्ष्य रहेको छ ।

तसर्थ वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ तथा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ तथा संघीय वन नियमावली, २०७९ वमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी स्वीकृती लिनुपर्ने प्रावधान रहेकोले जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले दुधौरा खोलाको ढुंङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्रावेललाई खुला प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट संकलन र बिक्री वितरण गर्ने मनसाय गरेको हुँदा वातावरणीय अध्ययन गर्नको लागी यो कार्यसूचि (TOR) तयार गरिएको छ ।

यस उपमहानगरपालिका अन्तर्गत रहेको पसाह नदीमा प्रचुर मात्रामा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेलको संचिती रहेको छ । यस्ता नदीजन्य पदार्थहरु विकास निर्माणका लागी प्रमुख आधार पनि हुन । जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका लगायत बारा जिल्लामा विकासको गतिसंगै निर्माण सामाग्रीहरुको खपत समेत तिब्र रुपमा बढिरहेको छ । नदीजन्य पदार्थको दिगो उपयोगले खोला आफ्नो बाटोमा बग्ने, जग्गाको कट्टानमा न्यूनीकरण हुने र बिकासमा पनि टेवा पुग्ने हुँदा नगरपालिकाले नदी क्षेत्रमा संचीत रहेको नदीजन्य पदार्थलाई दिगो रुपमा प्रयोगमा ल्याउने मनसाय राखेको छ । यसको लागी जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले पसाह खोलाको प्रारम्भिक वातावरणिय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयार गर्नु परेको हो । यो प्रतिवेदनको वैधानिकता अवधि आगामी दुई आ.व. (२०८०/०८१ र ०८१/०८२) को लागी रहने छ।

१.५ प्रस्तावको सान्दर्भिकता

विकास निर्माणको कार्य जस्तै भवन, सडक, नाला, पुल, ड्याम आदी लगायतको निर्माण कार्यको लागी नदीजन्य पदार्थ (ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, ग्राभेल) नभई नहुने निर्माण समाग्री हो । यसको अभावमा विकास निर्माणको कल्पना पनि गर्न सकिदैन । ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल जस्ता निर्माण समाग्रीहरुको स्रोत पहाडसँग जोडिएका नदीहरु नै हुन । पहाडबाट बर्षातको मौषममा बाढीसँगै बगेर आउने नदीजन्य पदार्थहरु नदीको सतहमा थुपर्दै गई नदी सतह माथि उठ्दै जान्छ । यसलाई हटाई नदीको चैनललाई व्यवस्थित गरिएन भने खोला अनियन्त्रित भई बाढीले मानव वस्ती, खेती योग्य जमिन, वन जंगल कटान, पुल आदीलाई क्षती पुरयाउँछ र भइरहेको छ । व्यवस्थित रुपमा उत्खनन/संकलन नहुँदा अझ बढी क्षति हुने देखिएकोले नदी (खोला) लाई प्राकृतिक तथा स्वभाविक बहावमा फर्काउन पनि जरुरी रहेको छ । साथै यस कार्यले जीतपुरसिमरा नगर क्षेत्रभित्रको नदीहरुबाट हुने अव्यवस्थित उत्खनन् कार्य व्यवस्थापन गर्न मदत गर्नेछ भने नदीजन्य खतरा कम गरी स्थानीय जनता र जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको आय आर्जन बढाउन सहयोग पनि गर्नेछ ।

तसर्थ, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले प्रस्तावित योजनाको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्न र उचिंत, व्यवहारिक र ठाँउ-विशिष्ट बढोत्तरीकरण/न्युनिकरणका उपायहरुको बारेमा सुझाव दिन प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्न आवश्यक छ । यस सन्दर्भमा सघिंय वन नियमावली

२०७९ को नियम ३० को उपनियम ५ बमोजिम *राष्ट्रिय वन क्षेत्रभित्र बग्ने नदीबाट नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाश गरी तोकेको मापदण्ड र समयावधिको परिमाणमा नदीजन्य ढुङ्गा, गिट्टी वा वालुवा सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयको सिफारिसमा सम्बन्धित स्थानिय तहले खुल्ला प्रतिस्पर्धाको माध्यम बाट सङ्कलन र बिक्री वितरण गर्न सक्नेछ ।* तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ (दोश्रो संशोधन, २०७९/०५/३०) को अनुसूची-२ (क) वन क्षेत्रको बुँदा नं. (६) "*सरकारद्वारा व्यवस्थित वन, सामुदायिक वन, कबुलियती वन, वन संरक्षण क्षेत्र, मध्यवर्ती क्षेत्र, वन क्षेत्रभित्रको सिमसार क्षेत्र वा संरक्षण क्षेत्र भएर बहने प्रत्येक नदी, खोलाबाट दैनिक ५० घन मिटरभन्दा बढी वालुवा, ढुङ्गा, ग्राभेल र माटो संकलन गर्ने*" कार्य गर्नु परेमा प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्नु पूर्व प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गराई सम्बन्धित निकायबाट अनिवार्य स्वीकृती लिनु पर्ने रहेको हुँदा प्रस्तावित खोला/नदी क्षेत्रको विभिन्न प्लट (घाट) बाट ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, ग्राभेल निकाल्ने कार्यको लागी IEE अध्ययन गर्नु आवश्यकता रहेको छ । तसर्थ ऐन, नियम अनुसार गर्नुपर्ने मात्र नभई वातावरणमैत्री विकास (Eco-Friendly Development) को सिद्धान्त अनुसार पनि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्नुपर्ने सान्दर्भिकता पुष्टयाई हुन्छ ।

१.६ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको उद्देश्य

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको मुख्य उद्देश्य जीतपुरसिमरा नगर क्षेत्र भएर बग्ने पसाह खोलाको विभिन्न क्षेत्रबाट वातावरण मैत्री ढङ्गले ढुङ्गा, वालुवा तथा गिट्टी संकलन र उत्खनन् कार्य गरि उक्त नदीको Morphology यथास्थानमा राखि Sediment Load बढ्न नदिई नदीको बहाव र धारलाई निरन्तर गतिमा बग्न दिने हो । यसका साथै अन्य उदेश्यहरु निम्नलिखित रहेका छन् ।

- विद्यमान तथा सम्भावित उत्खनन् क्षेत्रको अभिलेखीकरण गर्ने ।
- प्रस्तावित क्षेत्रमा उत्खनन् गर्ने कार्यले जैविक, सामाजिक, आर्थिक, भौतिक र साँस्कृतिक वातावरणमा पार्न सक्ने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान गर्ने ।
- वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावलाई न्युनिकरण गर्ने र अनुकूल प्रभावलाई अधिकतम अनुग्रहण गर्ने उपायहरूबारे व्यवहारिक सुझाव दिने ।
- प्रस्ताव कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि वातावरणीय अनुगमन योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावका सम्बन्धमा सरोकारवालहरूलाई जानकारी गराई सम्बन्धित निकायलाई उचित निर्णय लिन सघाउ पुर्याउने ।
- बर्षेनी खेर गईरहेको उत्पादित सामाग्री निर्माण कार्यमा प्रयोग गरी राजश्व परिचालनको सम्भावना पत्ता लगाउने ।
- नदीको वहाव परिवर्तन हुन सक्ने र त्यस बाट पर्न सक्ने क्षति रोक्न, आफ्नो बहावमा बगीरहन दिन उपायहरु पत्ता लगाउने ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

- ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन तथा उत्खनन् गर्ने कार्यको वातावरणमैत्री दीगो संकलन विधि पहिचान गरि, परिमाण तय गरी कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गर्ने ।

२. प्रस्तावको सामान्य परिचय

२.१ प्रस्तावको प्रकार

यो प्रस्ताव जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको क्षेत्र भित्र पर्ने पसाह पूलबाट १ कि.मी. तल दक्षिणदेखि पसाह खोला र भमरा खोलाको दोभानसम्म (जीतपुरसिमरा र जीतपुरसिमरा नगरपालिकाको सिमाना) को नदीको पानी बहावको मध्य भागबाट पश्चिमी नदीको क्षेत्रबाट दिगोरुपमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेलको दिगो एवं वातावरणमैत्री सङ्कलन/उत्खनन् कार्य रहेको छ ।

२.२ प्रस्तावका प्रमुख विशेषताहरू

तालिका २: योजनाका मुख्य विशेषताहरु

१.	**प्रस्तावको नाम**	पसाह खोला क्षेत्रबाट दिगो एवं व्यवस्थित रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल उत्खनन्/संकलन कार्य
२.	**प्रस्तावको अवस्थिती (स्थान)**	
	प्रदेश	मधेश प्रदेश
	जिल्ला	बारा
	नदी/खोलालाई छुने गा.पा. / न.पा.	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका र प्रसौनी गाँउपालिका
३.	**भौगोलिक/हावापानी प्रकृति एवं विवरण**	
	नदीको नाम	पसाह खोला
	नदीको प्रकार	यो खोला चुरे पहाड श्रृङ्खलाबाट उत्पति भएको खोला हो । यस खोलामा बर्षाको समयमा मात्र पानीको पर्याप्त बहाव भएको र अन्य समयमा सुख्खा भएकोले यसलाई खहरे खोलाको रुपमा बुझ्न सकिन्छ ।
	भू-वनोट	बलौटे ढुङ्गा (Sandstone), माटे ढुङ्गा (Mudstone) र संगुटिका (Conglomerate), शेल (Shale), मार्ल (Marl) र क्लेस्टोन (Claystone)
	माटोको प्रकार	प्रस्तावित क्षेत्रको चुरे आसपास पहेंलो र रातो बलौटे माटो अत्याधिक छ भने चुरेक्षेत्र तल वालुवा, ग्राभेल माटोको बाहुल्यता रहेको छ । वन क्षेत्रभन्दा दक्षिणतर्फ भने पहेलो खैरो उब्जाउ माटो रहेको

	उचाई	९५ मीटर देखि ११५ मीटर सम्म
	हावापानी/जलवायु	औषत तापक्रमः अधिकतम् ३१.३ डि से., न्यूनतम् १[illegible] डि. से. औषत वर्षाः १७६० मि. मि. हावापानी/जलवायुः उष्ण देखि उपोष्ण
	प्रभावित क्षेत्रको भूउपायोग	खेतीपाती, बस्ती र वनजंगल
४.	**संकलन/उत्खनन् कार्य, स्थल र प्रक्रिया**	
	संकलन/उत्खनन् क्षेत्र	पसाह खोलाको डकाहा प्लट, कुशमाडी प्लट र जैतापुर प्लट गरी जम्मा ३ वटा प्लटहर रहेका छन्।
	प्लटहरुको चार किल्ला	१. डकाहा प्लटः ❖ पूर्व-खोलाको पूर्वी किनारा क्षेत्र। ❖ पश्चिम-खोलाको पश्चिमी किनारा क्षेत्र। ❖ उतर-पसाह पुलदेखि ८०० मीटर दक्षिण GPS Location 45R 308794mE/3005620 mN देखि । ❖ दक्षिण-GPS Co-ordinate 45R 308703mE/3004072mN सम्म । २. कुशमाडी प्लट ❖ पूर्व-खोलाको पूर्वी किनारा । ❖ पश्चिम- खोलाको पश्चिमी किनारा । ❖ उतर-GPS Co-ordinate 45R 308703mE/3004072mN देखि। ❖ दक्षिण-GPSCo-ordinate 45R 308745mE /3002392mN सम्म । ३. जैतापुर प्लट ❖ पूर्व-खोलाको पूर्वी किनारा । ❖ पश्चिम-खोलाको पश्चिमी किनारा । ❖ उतर-GPS Co-ordinate 45R 308752mE/3002300mN देखि । ❖ दक्षिण-जैतापुरघाटको GPS Co-ordinate 309112mE /3001010mN सम्मको क्षेत्र।
	संकलन/उत्खनन् क्षेत्रको अवस्थित आक्षांश/देशान्तर)	उतरीGPS Location 45R 308794mE/3005620mN देखि दक्षिणी 45R 309112mE/3001010mN सम्मको बिचमा रहेको विभिन्न ३ (तिन) वटा प्लटहरुबाट
	प्रस्ताव क्षेत्रमा जाने पहुँच मार्ग	पूर्व पश्चिम राजमार्ग सडक खण्डको बारा जिल्लाको पसाह पूलदेखि दक्षिण खोलामा जाने बाटो, डकाहा रेन्ज

		कार्यालयबाट पूर्व खोलामा जाने बाटो, कुशमाडीबाट पूर्व खोलामा जाने बाटो, जैतापुर बजारबाट काँटघाट जाने बाटोहरु पहुँच मार्गको रुपमा रहेको ।
	प्रवेश र निकासी मार्ग	१. डकाहा प्लटः पसाह पुलबाट दक्षिण डकाहा प्लटमा जाने मार्ग नै प्रवेश र निकासी मार्ग रहेको छ । २. कुशमाडी प्लटः कुशमाडी गँउबाट पसाह खोलामा जाने मार्ग नै प्रवेश र निकासी मार्ग रहेको छ । ३. जैतापुर प्लटः जैतापुर बजारबाट काटघाट सहजनाथ मन्दिर जाने बाटो नै प्रवेश र निकासी मार्गहरु रहेको छ
	संकलन/उत्खनन् विधि	स्थानिय श्रमिकहरुबाट हात र सामान्य कुटो, कोदालो, गैंती, बेल्चा, स्काभेटर प्रयोग गरी संकलन/उत्खनन् गर्ने तर स्काभेटर प्रयोग गर्ने अवस्थामा यस प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको प्रक्रिया अपनाउनु पर्नेछ ।
	संकलन/उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने सामग्री वा मेसिन	सावेल,डोको,बेल्चा,कोदालो, गैची, स्काभेटर र ढुवानीको साधन ।
	नदीजन्य पदार्थको संचिती परिमाण	१,४५,७८० घन मीटर
	उत्खननको परिमाण (दैनिक/वार्षिक)	दैनिक परिमाण- २९९.३५ घन मीटरसम्म वार्षिक परिमाण- ८०,८२५ घन मीटरसम्म
	संकलन/उत्खनन गरिने अवधि	अश्विन-जेष्ठ महिनासम्म (जम्मा ९ महिना/२७० दिन) सूर्योदयदेखि सूर्यास्तसम्म मात्र संकलन/उत्खनन गरिनेछ ।
	संकलन/उत्खनन् स्थलको संख्या	जम्मा-३ (तिन) वटा प्लट
	सङ्कलन/उत्खनन् गरिने सामग्रीहरूको मात्रा	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल (ढुङ्गा-५%, गिट्टी र ग्राभेल-३०% र वालुवा-६५%)
	सङ्कलन/उत्खनन् गरिने सामग्रीहरू	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल
	प्रस्तावत अन्तर्गतका कार्यहरू	उत्खनन्, संकलन, घाटगद्दी र ढुवानी
	प्रभावित स्थानीय तहहरु	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाका वार्ड नं. १६, १७ र १८
५.	**IEE प्रतिवेदनको वैधानिकता**	आ.व. २०८०/०८१ र आ.व. २०८१/०८२

उत्खनन् तथा संकलन गर्ने मात्रा निकाल्नको लागी उत्खनन् संकलन क्षेत्रको क्षेत्रफल र औषत उचाइको मापन गरियो । तलको सूत्रको प्रयोग गरी जम्मा भएको पदार्थ र उत्खनन् गर्न मिल्ने पदार्थको मात्रा तय गरियो ।

२.३ नदीजन्य पदार्थको संचिती परिमाण गणना गर्ने तरिका र उत्खनन एवं संकलन गरिने परिमाण

Stock Calculation

- सबैभन्दा पहिला खोलाको उत्खनन् संकलन गर्ने प्लटको क्षेत्र निर्धारण गरी सोको दुबैसाईड (पूर्व-पश्चिम) मा GPS Point allocate गरी सोको क्षेत्रफल र औषत चौडाई यकिन गरिएको छ ।
- खोलाको स्पानको दुबै साईडको एक/एक तिहाई भाग छाडी बिचको एक तिहाई (३३%) क्षेत्रबाट मात्र नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् संकलन गर्ने क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ ।
- उत्खनन् संकलन गरिने गहिराई १ (एक) मिटरसम्म मात्र कायम गरिएको छ ।
- Google Map मा नक्साँकन गरी उत्खनन् संकलन प्लटको एक तिहाई क्षेत्रको क्षेत्रफल, औसत चौडाई र औसत लम्बाई निर्धारण गरिएको छ ।
- क्षेत्रफललाई गहिराईले गुणांक गरी प्लटमा रहेको नदीजन्य पदार्थको संचिती परिमाण यकिन गरिएको छ ।

प्लटको अवस्था र हैसियत अनुसार संचिती परिमाणबाट केही मात्रामा नदीजन्य पदार्थ खोलामा नै छोडी बाँकी नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्/संकलन गरिनेछ । यस सम्बन्धीको बिस्तृत विवरण बुँदा नं. २.६.३ को तालिका नं. ३ मा उल्लेख गरिएको र सोही परिमाणको परिधिभित्र रही नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् संकलन गरिनेछ ।

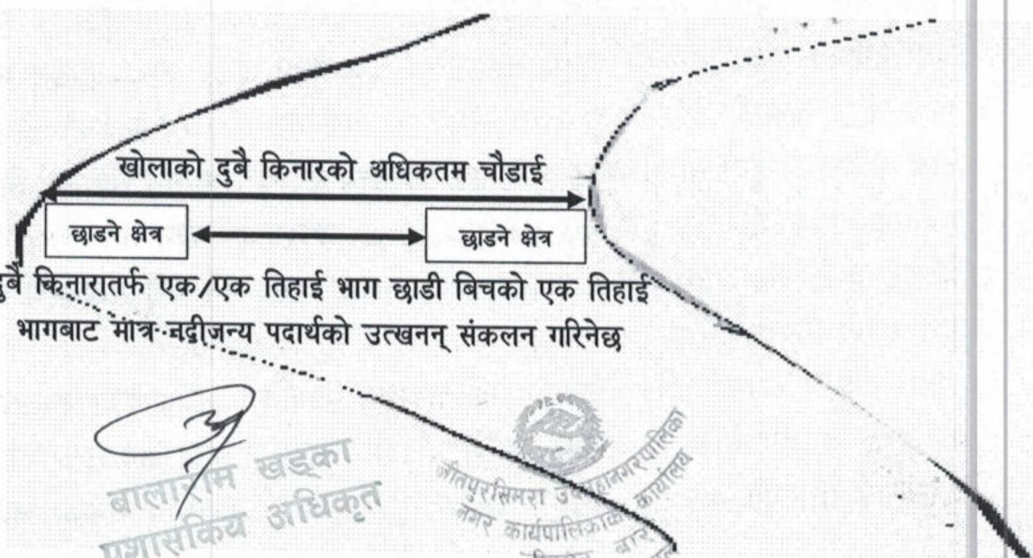

Q=(L*W)*D

जहाँ,

L = उत्खनन् क्षेत्रको लम्बाई (मि) (Length of the extraction site (M))

W = उत्खनन् क्षेत्रको औषत चौडाई (मि) (Average width of the extraction site used for extraction (M))

D = उत्खनन् क्षेत्रको औषत गहिराई (मि) (Average depth of the exraction site used for extraction (M))

Q = पदार्थ संचितिको मात्रा (घन मि.) (Quantity of sediment deposit (M^3))

L*W = उत्खनन्/संकलन क्षेत्रको क्षेत्रफललाई जनाउँछ ।

उत्खनन् क्षेत्रको उचाईको अनुमान गर्न विभिन्न ठाउँमा Flood plain / Sediment level को मात्राको मापनबाट गरिएकोछ भने जि.पि.एस.द्धारा सर्भे गरी क्षेत्रको क्षेत्रफल निकालिएको छ।

२.४ नदीजन्य पदार्थ उत्खनन/संकलन गरिने प्रकृया

स्वीकृत IEE को प्रावधान अनुरुप जिल्ला अनुगमन समितिको निर्णय बमोजिम असार, श्रावण र भाद्र महिनामा खोला क्षेत्रमा मेशिनरी औजारको प्रयोगलाई पूर्ण रुपमा निषेध गरिएको छ । तर आपातकालिन अवस्थामा जिल्ला अनुगमन समितिको निर्णय बमोजिम व्यापारिक प्रयोजन बाहेक सार्वजनिक निर्माण र अन्य संरचना निर्माणको लागि नदीको वहाव क्षेत्र भन्दा वाहिर थुप्रिएका समाग्री संकलन गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ ।

खोलाको संकलन उत्खनन् कार्यलाई थप व्यवस्थित गर्न र वातावरणीय दृष्टिबाट नकारात्मक प्रभाव पर्न नदीने गरी आश्विन महिना देखी खोला क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् तथा संकलन गर्नका लागि स्वीकृत IEE प्रतिवेदन अनुरुप देहायका प्रकृया र विधि बमोजिम नदीजन्य पदार्थ संकलन 'उत्खनन् गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

१. असार, श्रावण र भाद्र महिनामा नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् संकलन नगर्ने ।
२. खोलाको बहाव क्षेत्र बाहेक खोलाले ढुंगा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल थुपारिएको क्षेत्रबाट अधिकतम १ मीटर सम्म मात्र गहिराईबाट सामाग्री उत्खनन गरिनेछ । यसरी उत्खनन गर्दा नदीको मुख्य पानीको वहाव सतहभन्दा १५ सेन्टीमीटर माथी छोडनु पर्नेछ ।
३. पक्की मोटर पुलको तलतिर १००० मीटर र माथीतिर ५०० मीटरको क्षेत्रलाई निषेधित क्षेत्र तोकिएको हुँदा सो क्षेत्रबाट कुनै पनि नदीजन्य पदार्थ उत्खनन संकलन निषेध गरिनेछ।
४. नदीको बहाव परिवर्तन हुने गरी नदीलाई Divert गर्न पाईने छैन् ।
५. सिंचाई कुलो, सडक तथा अन्य भौतिक संरचनालाई असर पर्ने गरी नदीजन्य पदार्थ संकलन पूर्ण रुपले निषेध गरिएकोछ ।
६. असार, श्रावण र भाद्र देखि बाहेकका महिनाहरुमा प्राविधिक सर्वेक्षणका आधारमा तोकिएको मापदण्ड अनुरुप मेशिनरी औजार स्काभेटर प्रयोग गरी सामाग्री संकलन गर्न सकिने र सो कार्यलाई IEE को प्रावधान अनुरुप प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि सम्बन्धित

स्थानीय तहले नियमित अनुगमनको व्यस्थापन गर्नुपर्ने र स्काभेटरको प्रयोग गर्दा देहाय बमोजिमका प्रकृया अनिवार्य रुपमा पुरा गर्नुपर्नेछ ।

क. उपरोक्त बमोजिम स्थानीय तहले तोकेको क्षेत्र र परिमाणमा मात्र स्काभेटर मेशिन प्रयोग गर्न पाईनेछ ।

ख. नदीजन्य पदार्थको विक्री तथा निकासीको जिम्मेवारी लिएको ठेकेदारले सामाग्री उत्खनन्/संकलन गर्न प्रयोग गर्ने स्काभेटरको नम्बर र सोको अन्य कागजातको प्रतिलिपी, मेशिन चलाउने अपरेटरको नाम ठेगाना र सम्पर्क नम्बर सहितको विवरण स्थानीय तहले अभिलेख प्रमाणित भएको हुनुपर्नेछ र सोको जानकारी डिभिजन वन कार्यालयलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

ग. रातीको (सूर्योदय पूर्व र सूर्यास्त पश्चात) समयमा कुनै पनि तरिकाबाट नदीजन्य पदार्थ संकलन उत्खनन् गर्न पाईने छैन् ।

घ. पानीको वहाव भित्रबाट नदीजन्य पदार्थ उत्खनन संकलन गरिने छैन्।

ङ. कुनै पनि फर्म तथा व्यक्तिले सावेल जस्ता सामान्य औजार वाहेक मेशिन प्रयोग गरी सामाग्री उत्खनन् संकलन गर्नुपूर्व स्थानीय तहको स्वीकृतिमा मात्र वगर क्षेत्रमा प्रवेश गर्न पाउनेछ ।

च. बुदाँ नं. (ङ) बमोजिम स्वीकृति दिदा संकलन उत्खनन् क्षेत्रको रेखांकन सहितको नाप नक्सा राख्नु पर्ने तथा परिमाण खुलाएको हुनुपर्नेछ।

छ. स्थानीय तहले दिएको स्वीकृति र सो को प्रकृया बमोजिम खोला क्षेत्रमा समाग्री संकलन गर्ने फर्म/व्यक्तिको सम्पूर्ण विवरण, त्यहाँ प्रयोग हुने मेशिनरी औजारको कागजातको प्रतिलिपी, मेशिन संचालन गर्ने अपरेटरको विवरण दैनिक रुपमा अध्यावधिक गरी मासिक रुपमा स्थानीय तहले सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयलाई जानकारी दिने व्यवस्था मिलाउने ।

ज. खोला क्षेत्रमा स्काभेटर मेशिन प्रयोग गर्दा बढीमा एउटा मेशिनलाई मात्र प्रवेश स्वीकृति दिने व्यवस्था स्थानीय तहले मिलाउनेछ ।

झ. स्थानीय तहको सिफारिसमा खोला क्षेत्रमा प्रवेश गरी नदीजन्य सामाग्री संकलन गर्दा कुनै मानवीय वा भौतिक क्षति नहुने गरी पूर्व सचेतता अनुमति प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले अपनाउनुपर्ने र क्षति हुन गएमा सोको जिम्मेवारी त्यस्तो अनुमति प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले वहन गर्नुपर्ने छ । सो वापतको क्षतिपूर्ति निजबाट नै असुल उपर गरिनेछ।

७. सडक सुरक्षाका लागि तोकिएको भन्दा बढी भार बोकेका ट्रक/टिपरहरु चलाउन पाईने छैन् । चलाएमा नियन्त्रणमा लिई आवश्यक कार्यवाही गरिनेछ ।

८. स्वीकृत IEE प्रतिवेदनमा उल्लेखित वातावरणीय व्यवस्थापन योजना अनुरुपका न्यूनीकरण (Mitigation) कार्यहरु सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयसंग समन्वय गरी सम्बन्धित स्थानीय तहले कार्यन्वयन गरिनेछ ।

२.५ नदीजन्य पदार्थको संकलन, उत्खनन् र बिक्रि

१. सम्बन्धित पालिकाले नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन, उत्खनन् र बिक्रि गर्दा देहायबमोजिम गर्नुपर्दछः-

(क) उत्खनन् र सङ्कलन सम्बन्धी कार्ययोजना तयार गरी सम्बन्धिनत पालिकाबाट स्वीकृत गर्ने,

(ख) प्रचलित कानून बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी अधिकार प्राप्त निकायबाट स्वीकृत गर्ने, गराउने,

(ग) प्रत्येक वर्ष ठेक्का बन्दोवस्त गर्नुपूर्व स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लिखित परीमाणलाई स्थलगत प्राविधिक अध्ययनको आधारमा अध्यावधिक गरी पुनः यकिन गर्ने,

(घ) गाउँसभा वा नगरसभाद्वारा स्वीकृत दरमा उत्खनन्, सङ्कलनको अनुमती र बिक्रीको लागि ठेक्का व्यवस्था मिलाउने ।

२. नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन, उत्खनन् र बिक्री कार्यको लागि ठेक्का व्यवस्था गर्नु पूर्व प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसूची ९ बमोजिमको चेकलिष्ट तयार गरी प्राविधिकबाट स्थलगत अनुगमन गराई ठेक्का बन्दोवस्त गर्नुपर्नेछ ।

३. नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्दा सामान्यतया श्रममूलक प्रविधिको प्रयोग गर्नुपर्नेछ । तर, मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लिखित शर्त र सीमा भित्र रहीं गर्नुपर्नेछ साथै विपद् जोखिम संवेदनशील क्षेत्रमा मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अनुमती लिनुपर्नेछ ।

४. नदीजन्य पदार्थको उत्खनन, सङ्कलन र बिक्री वितरणको ठेक्का बन्दोबस्त सम्बन्धी सूचना प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसूची ९ बमोजिमको ढाँचामा प्रकाशन गर्नुपर्नेछ । त्यस्तो सूचना बमोजिम ठेक्का प्राप्त गर्ने व्यक्तिसँग प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसूची १० बमोजिमको ढाँचामा ठेक्का सम्झौता गरी प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसूची ११ वमोजिमको ढाँचामा पट्टा फाराम दिनु पर्नेछ ।

५. उत्खनन् तथा सङ्कलन स्थलसम्म जाने र फर्कने मार्ग पालिकाले तोक्नु पर्नेछ ।

६. उपदफा (६) बमोजिम तोकिएको मार्गमा उत्खनन् तथा सङ्कलनका लागि साधनसहित प्रवेश गर्दाका बखत प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसूची १२ बमोजिम प्रवेश आदेश लिएर मात्र प्रवेश गर्ने व्यवस्था मिलाई सोको अभिलेख समेत राख्नुपर्नेछ ।

७. उत्खनन् गरी सकेपछि छनौट गरी छाडिएको काम नलाग्ने वस्तु जुन स्थानबाट निकालिएको हो सोही स्थानमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम तह मिलाई खाडल नहुने गरी सम्याई राख्नुपर्नेछ ।

८. उत्खनन् र सङ्कलन कार्य गर्दा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको शर्त, ठेक्का शर्त, अनुगमन समितिले दिएका निर्देशनहरु समेतको पालना गर्नु पर्नेछ ।

९. घना बस्ती र वन क्षेत्रको दुई किलोमिटर राजमार्गको पाँचसय मिटर दूरी भित्रको नदी, सडक पुल तथा झोलुङ्गे पुलको एक किलोमिटर तल र पाँचसय मिटर माथिको नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् र सङ्कलन गर्न पाईने छैन ।

तर, दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम गर्न यस उपदफाले बाधा पुन्याएको मानिने छैन ।

१०. शौचालय, सुरक्षा, स्वास्थ र दुर्घटना बीमा आदिको प्रबन्ध सम्बन्धित उत्खनन्, सङ्कलन र ढुवानीकर्ताले मिलाउने गरी ठेक्का बन्दोवस्त गर्नु पर्नेछ ।

११. नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन, बिक्री तथा ढुवानी ठेक्का बन्दोबस्त गर्दा परीमाणको आधारमा वार्षिक रुपमा गर्नु पर्नेछ ।

१२. गाउँपालिका वा नगरपालिकाले वर्षाको समयमा बगेर आउने बालुवालाई वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनका आधारमा नदीमा बाँध बनाई जमाउने तथा निश्चित मात्रामा बालुवा हार्भेस्टिङ् गरेर बेच्ने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

१३. यस मापदण्ड बमोजिम ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन् र सङ्कलन गर्ने क्रममा विपद्का दृष्टिले थप जोखिम निम्तिन सक्ने अवस्था सिर्जना भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सिफारिशको आधारमा जिल्ला अनुगमन समितिले उत्खनन् र सङ्कलन कार्यमा निश्चित समय तोकी रोक लगाउन सक्नेछ ।

१४. यस दफा बमोजिम सङ्कलन र उत्खनन् कार्य गर्दा नदीको बहाव परिवर्तन नहुने साथै सिंचाई प्रणाली लगायतका संरचनालाई समेत असर नपर्ने गरी गर्नु पर्नेछ ।

२.६ नदीजन्य पदार्थको ओसार पसार

- ❖ उत्खनन् स्थलमा प्रवेश गर्ने ढुवनी साधनको क्षमता बढीमा १२० घनफिट हुनेछ । उल्लेखित क्षमता भन्दा भन्दा बढी क्षमता भएको ढुवानी साधनलाई नदी प्रवेशमा रोक लगाउईनेछ । अटेर गरि प्रवेश गरेमा सवारी साधन जफत गरि प्रचलित ऐन कानुन बमोजिम कार्यवाई हुनेछ ।
- ❖ ढुवानी गर्ने सवारी साधनले सङ्गकलन एंव उत्खनन् स्थल देखि अन्तिम गन्तव्य सम्म नदीजन्य पदार्थबाट धुलो उड्न नदिने गरि ढुवानी गरिएको सामाग्रीलाई छोप्ने, गती ४० किलोमीटर भन्दा बढी नगर्ने, पीच सडकमा पानी चुहिन नदिने र प्रेसर हर्न प्रयोग गर्न निषेध गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।

२.७ राजस्व चुहावट तथा चोरीनिकासी नियत्रण कार्य

- ❖ नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् एंव संकलन गरी तोकेको मार्गबाट नियमानुसार लाग्ने राजस्व तिरि प्रबेश पूर्जी लिई मात्र निकासी गर्नु पर्दछ । सम्बन्धित पालिकाबाट प्रमाणीत भएको पटके प्रबेश बिक्रि पुर्जी मात्र प्रयोग गर्नुपर्दछ । उत्खननकर्ताले प्रतिवेदनमा उल्लेखित अनुसुची-१३ बमोजिमको दैनिक उत्खनन् अभिलेख र दैनिक पटके बिक्री वा ढुवानी

अभिलेख तयार गर्नुपर्दछ । पटके बिक्री आदेशको १ प्रति संकलन गरि दैनिक रुपमा उत्खननकर्ताले सम्बन्धित पालिकामा अनिवार्य रुपमा पठाउनु पर्दछ र सोको मासिक प्रगति विवरण सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयमा पेश गर्नु पर्दछ ।

२.८ नदीको वातावरणीय अवस्था निरीक्षण चेक लिष्ट

यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची- ९ मा दिईएको छ ।

२.९ नदीजन्य पदार्थको बिक्रीका लागि बोलपत्र आव्हान सम्बन्धी सूचना

यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची- १० मा दिईएको छ ।

२.१० ठेक्का सम्झौता फाराम

यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची- ११ मा दिईएको छ ।

२.११ पट्टाको फाराम

यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची- १२ मा दिईएको छ ।

२.१२ पटके प्रवेश आदेश

यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची- १३ मा दिईएको छ ।

२.१३ उत्खननकर्ताले राख्ने दैनिक उत्खनन् अभिलेख

यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची- १४ मा दिईएको छ ।

२.१४ दैनिक पटके बिक्री वा ढुवानी अभिलेख तेरीज

यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची-१५ मा दिईएको छ ।

२.१५ अनुगमन चेक लिष्ट

यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची- १६ मा दिईएको छ ।

२.१६ उत्खनन् स्थलमा राख्नु पर्ने सूचना पाटीको नमूना

यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची-१७ मा दिईएको छ ।

२.१७ प्रस्तावको विवरण

२.१७.१ प्रस्तावको उद्देश्य

ढुंङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन तथा उत्खनन् गर्ने कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन (IEE) कार्यको मुख्य उद्देश्य जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका भएर बग्ने पसाहबाट आएको ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवाको दिगो एवं वातावरणमैत्री संकलन/उत्खनन गर्नका लागि यो प्रतिवेदन एउटा आधारशिलाको रुपमा खडा भएको छ । प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट उत्पन्न हुनसक्ने प्रकोपको

न्यूनीकरण गर्ने, रोजगारीको अवसरको श्रृजना गरी राष्ट्रको आर्थिक तथा सामाजिक विकास गर्ने, स्थानीय श्रोतको सदुपयोग गरी विकास निर्माण कार्यहरुलाई वृद्धि गर्ने उद्देश्यहरु रहनुका साथै अन्य उद्देश्यहरु अध्याय एकको १.६ मा उल्लेख गरिएको छ ।

२.१७.२ प्रस्ताव क्षेत्रको अवस्थिती

प्रस्ताव गरिएको उत्खनन् संकलन क्षेत्र पसाह खोला बारा जिल्लाको उतर पश्चिम दिशामा अवस्थित जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको वार्ड नं. १६, १७ र १८ को सिमानामा अवस्थित छ । पूर्व पश्चिम राजमार्गको पसाह पुलबाट १ कि.मी. दक्षिणदेखि यसै खोलाको जैतापुर घाटसम्मको विचको ३ वटा प्लट क्षेत्रबाट उत्खनन् संकलन गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ । प्रस्तावित क्षेत्रमा डकाहा रेन्ज कार्यालयबाट पूर्व खोलामा जाने बाटो र कुशमाडी-जैतापुर जाने सडक खण्डमा पर्दछ । यस उपमहानगरपालिका अन्तर्गतको पसाह खोलाको उतरी GPS Location Location 45R 308794mE/3005620mN देखि दक्षिणी 309112mE/ 3001010mN बिचको ३ वटा प्लटबाट नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिटी, वालुवा र ग्राभेल संकलन एवम् उत्खन्न् गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ ।

२.१७.३ प्रस्तावित क्षेत्रमा यातायातको पहुँच

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्र पसाह खोला पूर्व पश्चिम राजमार्ग सडक खण्डको बारा जिल्लाको पसाह पूलदेखि दक्षिण जाने बाटो, सिमरा-डुमरवाना सडक खण्डको पसाह पूलदेखि उतर तथा दक्षिणका साथै बकुलिया(जीतपुर)-आमाडार सडक खण्डबाट खोलामा जाने बाटोहरु पहुँच मार्गको रुपमा रहेकोले सो मार्गबाट पसाह खोलामा गई ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्रेभल संकलन गर्न सक्ने अवस्था रहेको छ ।

२.१७.४ प्रस्तावको क्षेत्र निर्धारण

प्रस्तावको प्रभावित क्षेत्रको बर्गीकरण गर्न उच्च जोखिम क्षेत्र वा प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र खासगरी स्टक पाइलिङ्गको क्षेत्र, पहुँच सडकको व्यवस्था, कामदारको आवतजावत, उत्खनन् र संकलनको क्षेत्रलाइ ध्यानमा राखी निर्धारण गरिनेछ । पसाह खोलाको बिचबाट दाँया बायाँ किनारासम्म ५० देखि २०० मिटर सम्मको क्षेत्रलाइ लिइनेछ । निम्न जोखिम क्षेत्र वा अप्रत्यक्ष प्रस्तावित क्षेत्रलाइ उत्खनन् र संकलनको सामाजिक सम्वन्धको दृष्टिलाइ ध्यानमा राखेर लिइनेछ ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

चित्र-१ : पसाह खोलाबाट संकलन गरिने नदीजन्य पदार्थको नक्सा

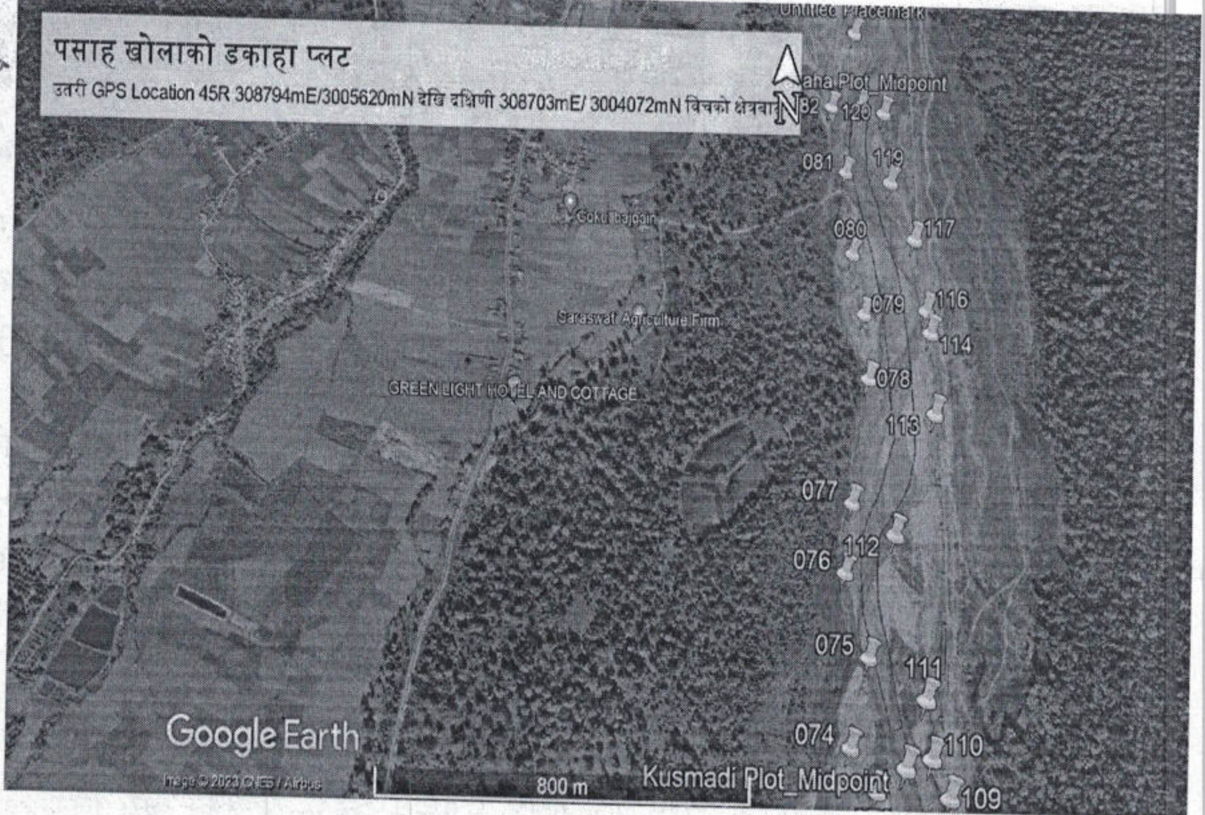

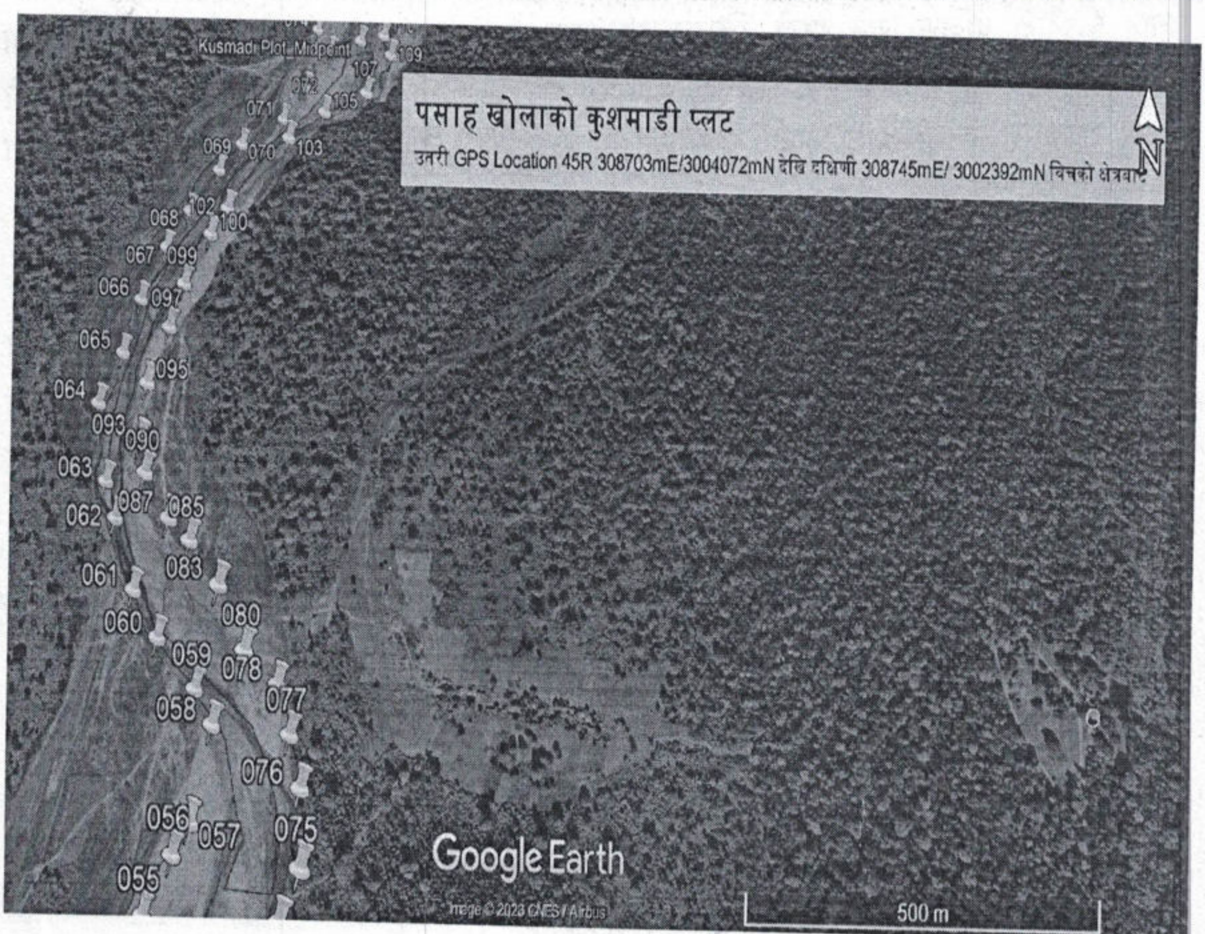

- उच्च प्रभाव क्षेत्र (**High Impact Area: HIA**): यो क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवा संकलन तथा उत्खनन गरिने स्थलहरु पर्दछ । संकलन तथा उत्खनन गरिने स्थलबाट २०० मी. सम्म पर्ने वरपरका क्षेत्र तथा सडकलाई उच्च प्रभाव क्षेत्रमा राखिइएको छ ।
- न्यून प्रभाव क्षेत्र (**Low Impact Area: LIA**): सामाजिक तथा आर्थिक दृष्टिकोणबाट न्यून प्रभाव क्षेत्रको निर्धारण गरिएको छ । प्रस्तावित क्षेत्रको वरपरका ५ कि. मि. वा १.५ घण्टाको हिड्ने दुरी (बसोबासको आधारमा निर्धारण गरिने) सम्मको क्षेत्रभित्रलाई न्यून प्रभाव क्षेत्रमा राखिएको छ ।

२.१७.५ सङ्कलन/उत्खनन् र ढुवानी (कार्य र विधि)

खोलाबाट ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेलको उत्खनन् तथा संकलन गर्दा खोलाको तोकिएको क्षेत्रबाट मात्र गरिनेछ । यसरी उत्खनन् गर्नका लागी IEE ले प्रस्ताव गरेको क्षेत्रबाट उत्खनन् कार्य गरिने छ । एकै ठाउँमा खाल्डाहरू खनेर ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा तथा ग्राभेल संकलन एवं उत्खनन् गर्ने कार्यलाई निरूत्साहित गरी स्थानिय श्रमिकहरुबाट सामान्य कुटो, कोदालो, गैती, बेल्चा, हतौडाको प्रयोग गरी संकलन/उत्खनन् गरिनेछ ।

विपद जोखिम संवेदनशील क्षेत्रमा बाढीले बगाई थुपारेको ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, ग्राभेल संकलन एवं उत्खनन कार्य गर्नको लागी स्काभेटर प्रयोग नगरी नहुने देखिएमा जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिको सिफारिसको आधारमा जिल्ला अनुगमन समितिले उत्खनन् र संकलन कार्य गर्नको लागी निश्चित मापदण्ड तोकी स्काभेटरको प्रयोग गर्न अनुमति दिन सकिने छ ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

२.१८ प्रस्ताव क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा तथा ग्राभेलको दिगो उत्खनन्/सङ्कलन

नदीको किनारबाटै खाल्डो वनाएर उत्खनन् कार्यलाई तत्काल रोक लगाउने र नदीको बिच भागबाट साना साना खाल्डो जसको गहिराई नदीको पानीको सतह भन्दा तल नबनाई खन्ने, नदी भित्रबाट ढुङ्गा झिकिनेछ ।

- विद्यमान खोला-मार्गलाई सुरक्षित र सन्तुलन राख्नका लागि खोलाको दायाँ र बायाँ किनारको एक-एक तिहाई क्षेत्र छोडेर मात्र ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन/उत्खनन गर्ने कार्यले यस प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा नदी कटानी, भू-क्षय जस्ता दैविक प्रकोपहरु निम्तिने सम्भावना ज्यादै न्यून हुनेछ । ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन/उत्खनन कार्य गर्दा धुलो उत्सर्जन हुनेछ । त्यसैगरी ढुवानी साधनहरुको आवागमनले पनि पर्याप्त धुलो उत्पन्न हुन्छ । यसको न्यूनीकरणको लागि ढुवानी साधनमा सामग्री लोड गरिसकेपछि त्रिपालले ढाक्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- उत्खनन्/संकलन गर्दा तोकिएको गहिराई भन्दा बढी खाल्डा नहुने गरी उत्खनन्/संकलन गर्नु पर्नेछ ।
- पानीको बहाव क्षेत्रबाट उत्खनन्/संकलन गरिने छैन् ।
- नदीको धारनै परिवर्तन हुने गरी श्रोत संकलन नगर्ने ।
- नदीको पानीको सतहभन्दा गहिरो हुने गरी नदी किनारवाट श्रोत उत्खनन् नगर्ने ।
- भौतिक संरचनाको ५०० मी. तल माथि सम्म उत्खनन् गरिने छैन्।

२.१८.१ प्रस्ताव क्षेत्रमा हाल कायम उत्खनन्/सङ्कलन कार्य

कार्यहरू (Activity)	हालको प्रचलन र विधि (ExistingPractices/Methods)	प्रस्ताव गरिएको प्रचलन र विधि (ProposedPractices/Methods)
सङ्कलन/उत्खनन् क्षेत्रहरू	प्रस्तावित क्षेत्रहरुमा संकलन उत्खनन् भईरहेको ।	प्रस्तावित क्षेत्रहरुमा सिमाङ्कन गरी निश्चित मापदण्ड अनुसार संकलन उत्खनन् गर्ने ।
सङ्कलन/उत्खनन् विधि/प्रविधि	अवैज्ञानिक रुपमा आफुलाई पायक पर्ने किसिमले भईरहेको ।	वैज्ञानिक बिधि र प्रक्रिया पुरा गरी संकलन एवं उत्खनन् कार्य संचालन गर्ने ।

२.१८.२ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा तथा ग्राभेलको सङ्कलन/उत्खनन् ठेक्कापट्टाबाट हुने आयको प्रचलन

यस जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले स्वीकृत IEE बमोजिम नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्/संकलन गर्दै आईरहेकोमा सोको म्याद २०८० साल जेष्ठ मसान्तमा नै सकिसकेको हुनाले आगामी दुई आ.व. २०८०/०८१ देखि २०८१/०८२ को लागी यस जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले पसाह खोलाको IEE अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी नदीजन्य पदार्थको संकलन तथा उत्खनन्

गर्नु परेको हो । यस उपमहानगरपालिकाले IEE प्रतिवेदन तयार गरी प्रतिवेदनमा तोकिएको परिमाणलाई ठेक्कापट्टाबाट उत्खनन/संकलन एवं विक्री वितरण गरिदै आईरहेको छ । यस नदीबाट संकलन गरिएको ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवा सिमावर्ती गाउँसम्मका सर्वसाधाराण जनताको घर निमार्णको साथै नेपाल सरकारबाट निमार्ण हुने बाटोघाटो विकास निमार्णका कार्यहरुमा प्रयोग हुने गरेको देखिन्छ । यस खोलाबाट स्वीकृत IEE प्रतिवेदनको आधारमा तपसिलमा उल्लेख गरे बमोजिमको नदीजन्य पदार्थहरुको आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/०८० सम्म उत्खनन्/संकलन गरेको देखिन्छ ।

सि.नं.	आ.व.	स्विकृत IEE को परिमाण (घन मि.)
१.	२०७९/८०	१,३३,५८०
२.	२०७८/७९	५९,४७१
३.	२०७७/७८	१,२८,८७२
४.	२०७६/७७	१,२८,८७२
५.	२०७५/७६	९०,२००

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

२.१८.३ पसाह खोलाबाट संकलन गरिने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा तथा ग्राभेलको परिमाण

तालिका ३: पसाह खोलाबाट संकलन गरिने ढुङ्गा, गिटी, वालुवा, ग्राभेलको परिमाण

सकलन उत्खनन् क्षेत्र	प्लटको अवस्थिती विवरण	प्लटसम्म पुग्ने पहुँच मार्ग	प्लटको औसत लम्बाई	प्लटको औसत चौडाई	उत्खनन्/ संकलन गर्ने क्षेत्रको क्षेत्रफल (बर्ग मी.)	औषत गहिराई (मिटर)	अनुमानित मौज्दात परिमाण (घन.मि.)	वार्षिक उत्खनन्/संकलन गर्न सकिने परिमाण		
								%	घन मि.	घन फि.
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
01_Dakaha Plot	उत्तरी GPS Co-ordinate 45R 308794mE/3005620mN देखि दक्षिणी GPS Coordinate 308703mE/3004070mN सम्म	बारा जिल्लाको पसाह पूलदेखि दक्षिण खोला तथा डकाहा रेन्ज कार्यालयबाट पूर्व खोलामा जाने बाटो	१२४०	४०	४९६००	१.०	४९६००	६०%	२९७६०	१०४९९३३
02-Kusamadi Plot	उत्तरी GPS Co-ordinate 45R 308703mE/3004072mN देखि दक्षिणी GPS Co-ordinate 308745mE/3002392mN सम्म	कुशमाडीबाट पूर्व खोलामा जाने बाटो पहुँच मार्गको रुपमा रहेको ।	१७००	३५	५९५००	१.०	५९५००	५५%	३२७२५	११५४५३८
03-Jaitapur Plot	उत्तरी GPS Co-ordinate 45R 308752mE/3002300mN देखि दक्षिणी GPS Co-ordinate 309112mE/3001010mN सम्म	जैतापुर बजारबाट काँटघाट जाने बाटोहरु पहुँच मार्गको रुपमा रहेको ।	१३१०	३५	४५८५०	०.८	३६६८०	५०%	१८३४०	६४७०३५
जम्मा							१,४५,७८०		८०,८२५	२८,५१,५०६

नोटः अधिकतम निकाल्न सकिने परिमाण

- दैनिकः २९९.३५ घन मीटर
- बार्षिकः ८०,८२५ घन मीटर

३. अध्ययन विधि

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ मा व्यवस्था भएका प्रकृयाहरूको अनुसरण गरी प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन गरिएको छ । मधेश प्रदेशको प्रदेश वन निर्देशनालय जनकपुरधामको प.सं. २०७९/०८० च.नं. ५०७ मिति २०८०/०३/०७ को पत्रानुसारको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको कार्यसूची (TOR) स्वीकृत भए पश्चात प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नका लागी प्रस्तावक जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगरकार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर बाराबाट मिति २०८०/०३/०८ गतेका दिन ***संस्कार खबर राष्ट्रिय दैनिकमा*** ७ (सात) दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरी प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट स्थानिय वातावरणमा पर्न सक्ने सबै किसिमका प्रभावहरूका बारेमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूबाट लिखित राय सुझाव दिन माग गरिएको थियो । उक्त सुचनाको आधारमा प्राप्त राय सुझावहरू तथा नदी क्षेत्रको स्थलगत निरिक्षण भ्रमण गरी उक्त भ्रमणबाट प्राप्त जानकारी, स्वीकृत कार्यसूची र सार्वजनिक सुनुवाईको क्रममा प्राप्त राय सुझावको आधारमा यो प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

प्रतिवेदन तयार गर्नाका लागि आवश्यक प्राथमिक तथा माध्यमिक क्रमका तथ्याङ्कहरू (Primary and Secondary data) क्रमशः स्थलगत अध्ययन र सन्दर्भ सामाग्रीहरूको पुनरावलोकनबाट प्राप्त गरिएको थियो । प्रतिवेदन तयार पार्न आवश्यक प्राथमिक क्रममा भौतिक र जैविक वातावरण सम्बन्धि तथ्याङ्कहरू, प्रस्ताव क्षेत्रको स्थलगत अवलोकन, सर्वेक्षण तथा सामाजिक, आर्थिक वातावरण सम्वन्धि विवरण, सहभागितामुलक ग्रामीण लेखाजोखा (प्रमुख सुचनादाता अन्तरवार्ता, लक्षित समूह छलफल) र श्रोतको श्रोत सर्वेक्षणद्वारा एवं दोस्रो क्रमको जानकारीहरू, विभिन्न किसिमका प्रकाशनहरू, कार्यालयका अभिलेखहरू, नक्शाहरू, कार्ययोजना तथा वैज्ञानिक अनुसन्धान लेखहरुबाट उपलब्ध भएको थियो ।

३.१ प्रकाशित/उपलब्ध जानकारी र तथ्याङ्कको पुनरावलोकन एवं संक्षेषण

३.१.१ सन्दर्भ सामाग्रीहरूको पुनरावलोकन

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार पार्दा प्रमुख रूपमा निम्न बमोजिमका नेपाल सरकारका नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाहरूलाई र अन्य जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालयबाट संकलन गरिएका सान्दर्भिक सहयोगी सामाग्रीहरूलाई ध्यान दिई तपसिलका दस्तावेजहरूको पुनरावलोकन गरिएको थियो ।

- जिल्लास्तरबाट नदीजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन् कार्यका लागि गरिने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको कार्यसूची तथा प्रतिवेदन स्वीकृत सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०७३
- वन नीति, २०७५
- राष्ट्रिय सीमसार नीति, २०५९
- जैविक विविधता सम्बन्धि रणनीति, २०५९

- वन ऐन, २०७६ र वन नियमावली, २०७९
- वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
- राष्ट्रिय वातावतणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका, २०५०
- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९
- वन क्षेत्रको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका, २०५२
- मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०५६
- वन पैदावार बिक्री वितरण कार्यविधि निर्देशिका, २०७३
- स्थानिय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ र नियमावली, २०५६
- जिल्ला प्रोफाईल, जिल्ला समन्वय समिति बारा २०७२
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
- जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको नगर बस्तुगत विवरण, २०७५
- जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७९ तथा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७९
- प्रदेश वन ऐन, २०७९
- स्थानीय वन ऐन, २०७९

३.१.२ नक्शाहरूको अध्ययन

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था, अवस्थितीका साथै वन तथा वातावरणको जानकारी हासिल गर्नका लागी प्रस्तावित क्षेत्रलाई Google Earth मा चित्रमान गरिएको छ । जि.स.स.बाट प्राप्त जिल्लाको नक्शा, नापी विभागबाट प्रकाशित टोपो नक्शा (Toposheet), साथै अन्य उपलब्ध नक्शाहरूको अध्ययन गरी संभावित प्रभावित क्षेत्रहरूको पहिचान समेत गरिएको थियो ।

३.१.३ चेकलिष्ट र प्रश्नावली

सुचनाहरूको पुष्टयाईं लिन र थप जानकारी हासिल गर्नका लागि कार्यसूची तथा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७९, नगरपालिकाको अधिकार, आगामी योजना, रणनिती तथा अन्य प्रावधानको जानकारीका लागी स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा उल्लेखित सम्पूर्ण बुंदाहरू समाविष्ट हुने गरी आवश्यकता अनुसार चेकलिष्ट र प्रश्नावलीहरू तयार गरिएको थियो ।

३.२ फिल्ड सर्भे एवं प्रस्ताव क्षेत्र निरीक्षण

३.२.१ भौतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन कार्य

यस प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने पसाह खोलाको उत्खनन् क्षेत्रहरुको पहिचान गरी संभावित स्थलहरूको सर्वेक्षण गरिएको थियो। यसरी स्थलगत भ्रमण गर्ने क्रममा स्थानिय

सरोकारवालाहरूसँग त्यस क्षेत्रको माटो, बालुवा, चट्टान, जलाधार क्षेत्र, भू-क्षय हुने क्षेत्र, नदीमा बग्ने पानीको अवस्था र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट प्रत्यक्ष पर्न सक्ने भौतिक असरहरूका बारेमा समूहगत रुपमा छलफल गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा पर्न सक्ने प्रभाव आदिका बारेमा जानकारी संकलन गर्ने कार्य समेत गरिएको थियो । यसरी भौतिक वातावरण सम्बन्धि तथ्याङ्क संकलन गर्ने कार्य समेत गरिएको थियो ।

३.२.२ जैविक वातावरण सम्बन्धि तथ्याङ्क संकलन कार्य

प्रस्ताव क्षेत्र वरपरको वनको किसिम, अवस्था, प्रजाती आदि बारेमा जानकारी समेटिनुका साथै स्थानिय बासिन्दाहरूको सूचनाको आधारमा टिपोट गरिएको थियो । माछाबारे जानकारी लिन नदीको आसपासमा भेटिएका मानिसहरू साथै माछा मारिरहेका स्थानिय व्यक्तिहरूबाट जानकारी संकलन गरिनुका साथै सोको नाम र प्रकृति समेतको अध्ययन गरिएको थियो । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने वन क्षेत्रहरूमा पाईने र आवत जावत गर्ने खासगरी स्तनधारी चरा र घस्रने प्रजातीका वन्यजन्तुहरूको बारेमा थप जानकारी लिन स्थानिय मानिसहरूसँग सोधपुछ गरिएको थियो । उपरोक्त जैविक वातावरणबारे जानकारी लिने प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने सम्बन्धित स्थानहरूमा स्थलगत भ्रमण गरी विवरण तथा तथ्याङ्कहरू संकलन गर्ने कार्य गरिएको थियो ।

३.२.३ सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण सम्बन्धि तथ्याङ्क संकलन कार्य

यसको लागी खासगरी स्थलगत रुपमा प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्र वरिपरीको केही घरधुरी सर्भेक्षण र ग्रामीण लेखाजोखा विधिको प्रयोग गरी आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक वातावरण सम्बन्धि विवरणहरू संकलन गरिएको थियो ।

३.२.४ श्रोत सर्भेक्षण

श्रोत सर्भेक्षण कार्य यस प्रस्तावको कार्यान्वयन क्षेत्रमा अत्यन्त महत्वपूर्ण र कठीन कार्य भए पनि उपलब्ध श्रोत साधन र जनशक्तिबाटै सम्पूर्ण श्रोतको सर्भेक्षण कार्य गरिएको थियो। यसका लागी प्रत्यक्ष भेटघाट गरी छलफल गर्नुका साथै श्रोतसंग सम्बन्धित प्रकाशित वा अप्रकाशित सन्दर्भ सामाग्रीको अध्ययन समेत गरिएको थियो ।

३.३ सार्वजनिक सूचना, जनपरामर्श एवं सिफारिस-पत्रहरू

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन प्रकृयालाई पारदर्शी र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट उक्त क्षेत्र वरिपरिका समुदायमा पर्न सक्ने सकारात्मक असरको उपभोग र नकारात्मक असरको न्यूनिकरण उक्त क्षेत्रको समुदायबाटै राय सुझाव संकलन गरी सुशासनको प्रत्याभूति गराउन र सम्बन्धित समुदायबाट सही सूचना र अधिकतम सूचना लिने प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित क्षेत्रमा पर्ने सम्पूर्ण वातावरणीय असरहरूको लेखाजोखा गर्न सार्वजनिक सूचना २०८०/०३/०८ गतेका दिन ***संस्कार खबर राष्ट्रिय दैनिक*** पत्रिकामा प्रकाशन गरिएको थियो भने कलैया बाराबाट प्रसारण हुने संस्कार एफ. एम.बाट समेत उक्त सूचना प्रसारण गरिएको थियो । उक्त सूचनालाई

सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरुमा पठाई सोको भर्पाई लिइएको थियो र सरोकारवाला निकायहरुबाट राय, सल्लाह र सुझाव लिने कार्य समेत गरिएको थियो । यसका साथै परामर्शदाताको तर्फबाट स्थानिय स्तरमा गएर राय सुझाव लिईएको थियो । यसबाट स्थानिय सरोकार लगायत सम्पूर्ण सर्वसाधारणहरुलाई यस पसाह नदीबाट ढुंगा, गिट्टि तथा वालुवा झिक्दा खेरी पर्न सक्ने वातावरणीय प्रभाव एवं अन्य सकरात्मक र नकारात्मक प्रभावहरूको बारेमा समेत छलफल गरिएको थियो ।

३.४ तथ्याङ्कको विश्लेषण

प्रस्तावित क्षेत्रको अध्ययन गर्दा गरिएको विश्लेषणबाट आएका प्रथम र दोस्रो क्रमका तथ्याङ्क तथा जानकारीलाई संक्षिप्तिकरण गरी आवश्यकता अनुसार तालिकामा राख्ने तथा प्रतिवेदनको उपयुक्त भागमा समावेस गरी त्यसको संख्या समेत गणना गरिएको छ ।

३.५ प्रभावहरूको पहिचान, अनुगमन र विश्लेषण

यस प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्रको सन्दर्भ सामाग्री तथा स्थलगत अध्ययनको अनुगमन एवं पुनरावलोकनबाट प्राप्त जानकारीलाई प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा हुने संभाव्य अनुकूल र प्रतिकूल असरहरूको पहिचान गरी त्यसको जैविक, भौतिक, सामाजिक/आर्थिक गरी तीन शिर्षक अन्तरगत छुट्याईएको थियो । पहिचान गरिएका संभाव्य अनुकूल र प्रतिकूल असरहरुको स्थानिय वातावरणमा भविष्यमा हुनसक्ने परिवर्तनहरूको अनुमान गरिएको छ । वातावरणीय पद्धतीको विश्लेषण गर्न मेट्रिक्स प्रणाली अपनाईएको छ । प्रस्तावसंग सम्बन्धित नीति, कानुन, नियम, निर्देशिका र पूर्व अनुभव तथा विशेषताको आधारमा ठहर गरिएको छ ।

राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० बमोजिम प्रभावलाई प्रकृति (Nature), मात्रा (Magnitude), सिमा (Extent), र समयावधि (Duration) मा वर्गीकरण गरी प्रकृतिलाई प्रत्यक्ष (Direct) र अप्रत्यक्ष (Indirect), मात्रालाई उच्च, मध्यम र निम्न, सिमालाई स्थानिय, स्थान विशेष, क्षेत्रीय र अवधिलाई दीर्घकालिन, मध्यकालिन र अल्पकालिन गरी तीन भागमा विभाजनगरी विश्लेषण गरिएको छ ।

तालिका ४: प्रभाव मूल्याँकनको मापदण्ड

किसिम	मापदण्ड	प्रभाव	चिन्ह	रेटिङ
परिमाण	न्यूनीकरण गर्न गाह्रोउच्च सकारात्मक प्रभाव/	उच्च	H	६०
	केहि सावधानिका साथ न्यूनीकरणमध्यम सकारात्मक प्रभाव/	मध्यम	M	२०
	सहजै न्यूनीकरणनिम्न सकारात्मक प्रभाव/	निम्न	L	१०
सीमा	नगरगाँऊपालिकाभित्र/	क्षेत्रिय	R	६०
	आयोजनाको वार्डभित्र	स्थानिय	Lo	२०
	आयोजना स्थलभित्र	स्थलगत	SS	१०
समयावधि	५ वर्ष माथि	दीर्घकालिन	LT	२०
	१-५ वर्ष	मध्यकालिन	MT	१०
	१ वर्ष मुनि	अल्पकालिन	ST	५

प्रशासकिय अधिकृत

तालिका ५ : प्रभाव मूल्यांकनको स्कोर

किसिम	मापदण्ड	प्रभाव	चिन्ह	रेटिङ
जम्मा अंक	७५ देखि माथि	उच्च महत्वपूर्ण	HS	
	५०७५-	मध्यम महत्वपूर्ण	MS	
	५० देखि तल	निम्न महत्वपूर्ण	LS	

स्रोतः राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका, २०५०

नोटः

प्रकृति (Nature) : वातावरणमा परेको प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष

मात्रा **(Magnitude)** : वातावरणमा परेको प्रभावको नाप (Scale) वा भार (उच्चभार ६०, मध्यम २० र निम्न १०)

सिमा **(Extent)** : वातावरणीय प्रभावको विस्तार जस्तैः क्षेत्रीय स्तरमा पर्ने प्रभाव ६०, स्थानीय स्तरमा परेको प्रभाव २०, र संकलन/उत्खनन क्षेत्र वरिपरि पर्ने प्रभाव १०

अवधि **(Duration)** : अल्पकालिन प्रभाव (एक वर्ष भन्दा कम), मध्यमकालिन प्रभाव (१-५ वर्ष सम्म पर्ने प्रभाव;) र दिर्घकालिन प्रभाव (५ वर्ष भन्दा बढी देखिने प्रभाव)

प्रभावको महत्व (Significance of impact): उच्च महत्वपूर्ण (७५ भन्दा बढी), महत्वपूर्ण (४५-७५), र कम महत्वपूर्ण (४५ भन्दा कम)

३.६ प्रभाव न्युनिकरण विधिहरूको पहिचान

प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्रबाट ढुङ्गा, वालुवा र गिट्टी उत्खनन् तथा संकलन गर्दा उपरोक्त क्षेत्रहरूमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावहरूको रोकथाम तथा न्यूनिकरणका उपयुक्त उपायहरूको विवरण तयार गरिएको छ । साथै उक्त उपायहरूको कार्यान्वयनको प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्नका लागी वातावरणीय व्यवस्थापन योजना र सरल वातावरणीय अनुगमन योजना तयार गरिएको छ ।

३.७ प्रतिवेदन तयारी

संघीय मामिला तथा स्थानिय विकास मन्त्रालय, वातावरण व्यवस्था शाखाले तयार पारेको जिल्ला स्तरबाट नदीजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन् कार्यको लागि गरिने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यसूचि तथा प्रतिवेदन स्वीकृत सम्बन्धि मार्गदर्शन, २०७३ बमोजिम विस्तृत प्रतिवेदनको खाका अनुरूप स्थलगत सर्भेक्षणबाट संकलित र अन्य प्राथमिक र माध्यमिक तथ्याँकहरुको आधारमा प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

४. सान्दर्भिक नीति, रणनीति, ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि तथा अन्तराष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरु

प्राकृतिक श्रोतहरू जस्तै खोला, नदिहरूबाट ढुङ्गा, वालुवा र गिट्टी उत्खनन् तथा संकलन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नका लागी निर्दिष्ट कार्यविधि तथा प्रचलित ऐन, कानुन तथा नियमका बारेमा विस्तृत जानकारी रहनु अति आवश्यक छ। प्रतिवेदन तयार गर्दा निम्न बमोजिमका ऐन, नियम, नीति, निर्देशिका तथा कानुनको हदमा रहि तयार गरिएको र यी ऐन, नियम, नीति, निर्देशिका तथा कानुनको छोटो विवेचना यस प्रकार रहेको छ ।

४.१ संविधान

नेपालको संविधाननेपालको संविधानले धारा ३० मार्फत प्रत्येक व्यक्तिलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित गरेको छ । त्यस्तै धारा ५१ को उपधारा ६ मा राज्यका नीतिहरु अन्तर्गत प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र उपयोगको सम्बन्धमा बिभिन्न नीतिहरु अवलम्बन गरिएकोछ । उपधारा ६ (१) अनुसार राष्ट्रिय हित अनुकूल तथा अन्तरपुस्ता समन्वयको मान्यतालाई आत्मसात् गर्दै देशमा उपलब्ध प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण, सम्बर्द्धन र वातावरण अनुकूल दिगो रूपमा उपयोग गर्ने र स्थानीय समुदायलाई प्राथमिकता र अग्राधिकार दिंदै प्राप्त प्रतिफलहरूको न्यायोचित वितरण गर्ने नीति राज्यले अवलम्बन गर्नेछ । उपधारा ६(४) अनुसार राज्यले जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र खोलाको व्यवस्थापन गर्दै दिगो र भरपर्दो सिंचाइको विकास गर्ने नीति लिएको छ । उपधारा ६ (५) अनुसार जनसाधारणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धि चेतना बढाई औद्योगिक एवं भौतिक विकासबाट वातावरणमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै वन, वन्यजन्तु, पक्षी, वनस्पति तथा जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन र दिगो उपयोगलाई राज्यले प्राथामिकता दिनेछ । प्रकृति, वातावरण वा जैविक विविधतामाथि नकारात्मक असर परेको वा पर्न सक्ने अवस्थामा नकारात्मक वातावरणीय प्रभाव निर्मूल वा न्यून गर्न उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्ने नीति राज्यले लिएको छ ।

४.२ नीति तथा रणनीतिक योजनाहरु

४.२.१ पन्ध्रौं पञ्चवर्षिय योजना ९२०७६/७७–२०८०/२०८१)

पन्ध्रौं पञ्चवर्षिय योजना (२०७६/७७–२०८०/२०८१) को मुख्य उद्देश्य 'समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली'को लक्ष्य प्राप्ति रहेको छ र यसैका लागि उक्त योजनामा विभिन्न नीति, रणनीति तथा क्रियाकलापहरु समावेश गरिएका छन् । उक्त योजनामा रोजगारीका अवसर सृजना गर्ने, रोजगारीका लागि समान तथा स्वस्थ प्रतिस्पर्धाको वातावरण सृजना गर्ने, सामाजिक सुरक्षाको सुनिश्चितता कायम राख्ने जस्ता कार्यका लागि योजना प्रस्तुत गरिएको छ । यी कार्यको

माध्यमबाट उपलब्ध श्रोत साधनको उपयोग गरी देशलाई आर्थिक तथा सामाजिक समृद्धितर्फ लाग्ने यस योजनाको उद्देश्य रहेको छ ।

४.२.२ नेपाल जैविक विविधता सम्बन्धि रणनीति तथा कार्ययोजना (२०१४–२०२०)

नेपाल जैविक विविधता सम्बन्धि रणनीति तथा कार्ययोजनाले नेपालमा रहेका विभिन्न विषयगत क्षेत्रमा पर्ने जैविक विविधताको संरक्षण तथा प्रवद्र्धन गर्नका लागि विभिन्न किसिमका नीति, रणनीति तथा कार्ययोजनाहरु प्रस्तुत गरेको छ । यस दस्तावेजका अनुसार नेपालमा उष्ण देखि लेकाली क्षेत्रसम्म जम्मा ११८ प्रकारका पर्यावरणीय अवस्था पाइन्छन् र यी क्षेत्रहरुमा भिन्नाभिन्नै जैविक विविधता पाइने गरिन्छ । र यस्तै विषयगत क्षत्रेमध्ये एक सिमसार क्षेत्र रहेको छ । सिमसार क्षेत्रको जैविक विविधता संरक्षण गर्नका लागि प्रमुख खतराहरु मध्येको एक खोलानालाबाट व्यापक रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा उतखनन् रहेको बताइएको छ । नेपाल जैविक विविधता सम्बन्धि रणनीति तथा कार्ययोजना द्धारा वातावरण प्रभाव मुल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरण परीक्षणको प्रतिवेदनमा भएका प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरुको कार्यान्वयन तथा नियमपालन अनुगमन गर्नुपर्ने प्रावधानलाई समेटेको छ ।

४.२.३ राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६

यस नीतिको विकासका सबै पक्षमा वातावरणीय सरोकारलाई मूलधारमा ल्याउने र वातवरण संरक्षण र प्राकृतिक स्रोतहरुको दिगो व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने उद्देश्यहरु छन् । वातावरणीय मापदण्डहरुको पालनाका लागि यसले जोड गर्दछ । विकास आयोजनाहरुका प्रतिकूल प्रभावहरुलाई कम गर्ने, आयोजनाहरुको फाइदाजनक प्रभावहरु वृद्धी गर्ने र वातावरणीय अनुगमन तथा मुल्यांकन प्रक्रियालाई बिशेष जोड दिएको छ ।

४.२.४ वन विकास गुरुयोजना, २०४६

वर्तमान वन सम्बन्धि नीतिहरूमा वन विकास गुरु योजना, २०४६ हालसम्म पनि प्रमुख दस्तावेजको रुपमा रहेको छ । यसमा दीर्घकालीन र अल्पकालीन उद्देश्यहरूका साथै प्रमुख प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रम र टेवा मुलक कार्यक्रम गरी दुई किसिमका कार्यक्रमहरूको व्यवस्था गरिएकोछ । दीर्घकालीन उद्देश्य अन्तरगत जनसाधारणको आधारभूत आवश्यकता काठ, दाउरा, डालेघाँस र अन्य वन पैदावार सहज रूपमा उपलब्ध गराउने, परिस्थितिकिय प्रणाली र वंशाणु श्रोतको संरक्षण वन व्यवस्थापन र वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरूको विकास गरी राष्ट्रिय तथा स्थानिय अर्थतन्त्रमा योगदान गर्ने, रोजगारी तथा आयश्रोतको अवसर तयार गर्ने रहेको छ । यसका प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रमहरूमा सामुदायिक वन तथा निजी वन, राष्ट्रिय वन तथा कबुलियत वनका अतिरिक्त वन पैदावारमा आधारित उद्योग, लघु वन पैदावार विकास र व्यवस्थापन, भू-तथा जलाधार संरक्षण तथा परिस्थितिकिय प्रणाली र वंशाणु श्रोत संरक्षण रहेको देखिन्छ । नेपाल सरकारले वनक्षेत्रको Implementation Mechanism को रूपमा Non-Timber Forest Products(NTFPs) र Medicinal and Aromatic Plants (MAPs) को संरक्षण व्यवस्थापन

र खेती शुरू गर्ने तथा Biodiversity Registration आदि कुराहरूलाई उठाईएका छन् भने यसलाई प्रमुख कार्यनीतिका रुपमा अगाडी बढाईएको छ ।

सहश्राब्दी विकास लक्ष्य (Millennium Development Goal) का आठ लक्ष्यमध्ये Ensure Environmental Sustainability & Eradicate Extreme Poverty and Hunger ले पनि जिविकोपार्जन र वातावण सन्तुलनलाई जोड दिएको छ । एघारौं त्रिवर्षिय योजनाले Twin Track Objectives अन्तर्गत गरिवी निवारण र Forest Resource को दिगो संरक्षणलाई अंगिकार गरेको छ । यसैले विद्यमान वन नीतिले काष्ठ तथा गैह्र-काष्ठ वन पैदावारको संरक्षण र व्यवस्थापनामा जोड दिएको छ ।

४.३ ऐन तथा नियमावली

४.३वातावरण संरक्षण ऐन १., २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, 2077

विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्दा वातावरणीय पक्षलाई समावेश गर्न वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ लागु गरिएको छ । सो ऐनको दफा ३ मा प्रस्तावकले तोकिए बमोजिमका प्रस्तावहरूको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने रहेको छ । दफा ७ मा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्नु पर्ने रहेको छ । वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ बमोजिम कार्यसूची तयार गरी स्वीकृत कार्यसूची बमोजिम नियमावलीको नियम ७ को उपनियम ५ (ख) र सोही नियमावलीको अनुसूची ११ बमोजिमको ढाँचामा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने प्रावधान रहेको छ । सोही नियमावलीको परिच्छेद २ मा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्दा अपनाउनु पर्ने चरणबद्ध प्रकृयाहरू उल्लेख गरिएको छ । जसमा अन्य व्यवस्थाका अतिरिक्त नियम ५ मा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्नु पूर्व सम्बन्धित निकायबाट कार्यसूची स्वीकृत गराउनु पर्ने प्रावधान समेत रहेको छ ।

४.३.२ वन ऐन, २०७६ र वन नियमावली, २०७९

राष्ट्रिय वनलाई सरकारद्वारा व्यवस्थित वन, वन संरक्षण क्षेत्र, सामुदायिक वन, साझेदारी वन, कबुलियती वन र धार्मिक वनको रुपमा व्यवस्थापन गर्ने र निजी, सार्वजनिक र सहरी वनको प्रबर्धन गर्दै वन जन्तु, वातावरण, जलाधार एवं जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्धन तथा सदुपयोग गरी राष्ट्रिय समृद्धिमा योगदान गर्न वन सम्बन्धि कानूनलाई संशोधन र एकिकरण गर्न बाञ्छनिय भएकोले वन ऐन २०७६ जारी गरिएको छ । वन जंगलको संरक्षण गरी वातावरण प्रवर्धन गर्न र वन पैदावारको समुचित सदुपयोग गरी जनताको आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति गर्न नेपाल सरकारले वन ऐन, २०७६ र वन नियमावली, २०७९ लागु गरेको छ । वन ऐन, २०७६ अनुसार सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको दिगो व्यवस्थापनका लागि कार्ययोजना तयार गरी स्वीकृत हुनु पर्ने तथा कार्ययोजनाले निर्दिष्ट गरेको वाहेक अन्य कुनै पनि कार्य गर्न गराउन

नपाईने कानुनी प्रावधान रहेको छ । सोही वन ऐन अनुसार सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको वन पैदावारको स्वामित्व तथा विक्री वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ । जसमा वनपैदावार संकलन गर्दा अपनाउनु पर्ने तरिका, विक्री व्यवस्था, निकासी गर्ने अवधि तथा कस्तो अवस्थामा वन पैदावार संकलन र विक्री गर्न नपाईने आदि उल्लेख छ ।

यसका अतिरिक्त वन ऐन, २०७६ को परिच्छेद १२ को दफा ४२ ले कुनै राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजना संचालन गर्दा वातावरणमा उल्लेख्य प्रतिकूल असर नपर्ने भएमा नेपाल सरकारले राष्ट्रिय वन प्रयोग गर्न दिन सक्ने प्रावधान गर्दै वन नियमावलीको नियम ६५ ले त्यस्तो आयोजना संचालन गर्दा कसैलाई हानी नोक्सानी पुग्न गएमा सम्बन्धित आयोजनाले नै क्षतिपुर्ति दिनु पर्ने प्रावधान गरी जनसाधारणको मौलिक हकको सुरक्षाको प्रत्याभूती दिएको छ ।

४.३.३ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ तथा नियमावली, २०३०

दुर्लभ वन्यजन्तुहरूको संरक्षण गर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ लागु भएको छ । यस ऐनको दफा १० ले निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र वा अन्य वन क्षेत्रमा पाईने २६ किसिमका स्तनधारी, ९ किसिमका पंक्षी र ३ किसिमका सरीसृपलाई संरक्षित वन्य जन्तुको दर्जा दिई ती वन्यजन्तुलाई मार्न, पक्रन वा लखेट्न वा अन्य कुनै किसिमले हानि नोक्सानी पुर्याउन निषेध गरेको छ । यस अन्तर्गत लागु गरिएको कानुन सम्पुर्ण किसिमका वन क्षेत्र वा नेपाल अधिराज्य भर लागु भएको छ ।

४.३.४ भू-तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ तथा नियमावली, २०४२

भू-तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ तथा भू-तथा जलाधार संरक्षण नियमावली, २०४२ मा जलाधार क्षेत्रहरूमा भू-क्षय तथा बाढी पहिरोको प्रकोपलाई न्यूनिकरण गर्न विभिन्न प्रावधानहरू समावेश गरिएको छ

४.३.५ जलचर संरक्षण (पहिलो संशोधन) ऐन, २०५५

जलचर संरक्षण (पहिलो संशोधन) ऐन, २०५५ को मुख्य उद्देश्य नेपाल अधिराज्यभित्रको भू सतहमा वन अन्य कुनै अवस्थामा रहेका जलश्रोतको समुचित उपयोग, संरक्षण, व्यवस्थापन र विकास गर्न एवं जलश्रोतको लाभदायक उपयोहरुको निर्धारण गर्ने, त्यस्तो उपयोगबाट हुने वातावरणय तथा अन्य हानीकारक प्रभावको रोकथाम गर्ने एवं जलश्रोतलाई प्रदुषणबाट मुक्त राख्ने रहेको छ ।

४.३.६ फोहोर मैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८

फोहोरमैलालाई स्रोतमा न्यूनुनीकरण, पुनः प्रयोग, प्रशोधन वा विसर्जन गरी फोहोरमैलाको व्यवस्थित तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न तथा फोहोरमैलाबाट जनस्वास्थ्य तथा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावलाई कम गरी स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण कायम गर्नका लागि फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ व्यवस्थनपन गरिएको छ । यस ऐनको दफा ५ अनुसार

कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायले कुनै काम कारोबार गर्दा उत्पन्न हुने फोहोरमैला यथाशक्य कम गर्नु पर्नेछ । आफ्नो क्षेत्रभित्र विसर्जन हुन सक्ने फोहोरमैलाको विसर्जन वा पुनः प्रयोगको व्यवस्था मिलाई बाँकी फोहोरमैलामात्र निष्काशन गरी फोहोरमैलाको परिमाणलाई घटाउनु प्रत्येक व्यक्ति, संस्था वा निकायको कर्तव्य हुनेछ । अनुमति प्राप्त व्यक्तिले रोयल्टीको आधारमा तोकिएको दरमा तोकिएको निकायमा स्थानीय विकास शुल्क बुझाउन पर्नेछ ।

४.३.७ खानी तथा खनिज पदार्थ ऐन, २०४२

खनिज पदार्थ भन्नाले जमीनको सतह वा भू-गर्भभित्र पाइने पेट्रोेलियम र ग्याँसपदार्थ बाहेक कुनै निश्चित भौतिक गुण तथा तत्वको रासायनिक समिश्रणयुक्त अप्राङ्गारिक(क्ष्लयचनबलष्अ) पदार्थ सम्झनु पर्छ भने उल्लेख भएको । नेपालभित्र निजी वा सरकारी स्वमत्विमा रहेको जुनसुकै जमीनको सतह वा भूगर्भभित्र रहेको वा पाइएको सम्पूर्ण खनिज पदार्थ नेपाल सरकारको सम्पत्ति हुनेछ ।विभागले राष्ट्रिय सुरक्षा, सार्वजनिक हित वा ऐतिहासिक महत्वको दृष्टिकोणबाट कुनै क्षेत्रलाई खनिज कार्यको लागि निषेधित क्षेत्र घोषित गर्न वा कुनै क्षेत्रको सम्बन्धमा विशेष शर्तहरु तोकी खनिज कार्य गर्ने अनुमति दिन सक्नेछ । सर्वसाधारणले निजी प्रयोगको निमित्त उपयोग गरी आएको प्रचलनमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी नेपाल सरकारले निर्माण कार्यको प्रयोगमा आउने साधारण माटो, ढुंगा र वालुवा जस्ता खनिज पदार्थका सम्बन्धमा तोकिए बमोजिम छुट्टै व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

४.३.८ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४

नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहको अधिकार सम्बन्धि व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबिचको सहकारीता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्धन गर्दै जनसहभागिता, उतरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ जारी भएको छ । सोही ऐनको दफा दफा ६४(१)(च) बमोजिम ढुङ्गा, गिटी, स्लेट, वालुवा, चुनढुङ्गा, खरीढुङ्गा, अभ्रख र दहतर बहतरमा प्राकृतिक श्रोत करको दर र प्रकृया प्रदेशले निर्धारण गर्ने र गाउँपालिका वा नगरपालिकाले संकलन गर्ने भने प्रष्ट कानूनी प्रावधान रहेको छ ।

४.३.९ प्रदेश वन ऐन, २०७७

प्रदेश वन ऐन, २०७७ को दफा ७८ मा वातावरणीय सेवाको व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

४.३.१० स्थानीय वन ऐन, २०७९

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको वन ऐन, २०७९ बमोजिम वातावरण संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित संघिय कानून बमोजिम वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने भनि निर्धारण भएका प्रस्तावहरु यस नगरपालिकामा रहेको वन क्षेत्रमा कार्यान्वयन गर्नु पुर्व उक्त प्रस्तावहरुका बारेमा

वातावरणीय अध्ययन गरि सो सम्बन्धी प्रतिवेदन सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृत भएको हुनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

४.४ कार्यविधी, निर्देशिका, मापदण्ड

४.४.१ चुरे क्षेत्रका नदी र खोलाबाट नदिजन्य पदार्थ (ढुंगा, गिट्टी, वालुवा माटो आदि) हटाउने वा संकलन, उत्खनन कार्यको स्वीकृति सम्बन्धि कार्यविधि, २०७१

नेपाल सरकारको मिति २०७१/०३/०२ गतेको निर्णय अनुसार रास्ट्रपति चुरे (तराई मधेश संरक्षण विकास समिति गठन भएको तथा नेपाल सरकारको सोहि मितिको अर्को निर्णयबाट चुरे क्षेत्रलाई वातावरण संरक्षण क्षेत्र घोषणा गरिएको परिप्रेक्षमा चुरे क्षेत्रका नदी र खोला बाट नदिजन्य पदार्थ प्रस्तावित संकलन र उत्खनन गर्नु अघि रास्ट्रपति चुरे (तराई मधेश संरक्षण विकास समितिको अनुमति लिनुपर्ने, अनुमति लिन नदिजन्य पदार्थ उत्खनन र संकलनको प्रस्ताव समावेश भएको स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको प्रतिवेदन र जिल्ला अनुमगन समितिले गराएको प्राविधिक अध्ययनको प्रतिवेदन समावेश गर्नु पर्ने तथा त्यस पश्चात भूगर्भविद्ध सहितको अध्ययन टोलीले स्थलगत निरीक्षण गरी स्वीकृती दिए मात्र उत्खनन र संकलनको कार्य गर्न पाइने प्रावधान समावेस गरिएको छ ।

४.४.२ रा.चू.त.म.स.वि.स.को कार्यविधि २०७२, गुरूयोजना २०७४

रा.चु.त.म.स.वि.स. को कायविधि २०७२ तथा गुरुयोजनाले चुरे क्षेत्रमा भएका अव्यवस्थित कृषी, वनको उत्पादन चरिचरण तथा नदी क्षेत्र तथा खोलामा हुने आदि उत्खनन् आदि रोकथाम तथा व्यवस्थापनका लागि यस कार्यविधि तथा गुरुयोजनाको विकास भएको हो । यस गुरुयोजनाले चुरे क्षेत्रको भु–क्षयलाई रोकथाम गरि वातावरणलाई प्रतिकुल प्रभाव हुनलाई रोकथाम गर्दछ । चुरे क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा उत्खनन् गर्दा मितब्ययी प्रतिफल पाइन्छ । उत्खनन् दिगो हुने कुरा यस गुरुयोजना अन्तगत वातावरण प्रभाव मुल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरण परीक्षणले राष्ट्रिपती चुरेलाई प्रतिवद्धता जनाउनु पर्दछ तथा यसका नियमहरु पालन गर्नु पर्दछ ।

४.४.३ राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०

विकासका निर्माण कार्यमा वातावरणीय पक्षलाई समेट्न सरकारले राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका २०५० विकसित गरी लागु गरेको छ । यस निर्देशिका प्रस्तावकलाई विषेश गरि उत्खनन्, खाडल खन्ने, समान जम्मा तथा थुर्पाने तथा ढुङ्गा क्रसिङ आदि कार्य गर्दा उत्पन्नहुने वातावरणीय प्रभावहरुको व्यवस्थापन समाधानका उपायहरु खोज्न दिशा निर्देशन गर्दछ ।

४.४.४ वन सम्बन्धि निर्देशिकाहरू

नेपाल सरकारले वन ऐन, २०७६ तथा वन नियमावली, २०७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी वन क्षेत्रको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको कार्यसूची तथा प्रतिवेदन दिग्दर्शन, २०६१, वन पैदावार संकलन र विक्री वितरण निर्देशिका, २०७३ लागु गरेको छ । साथै सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन, २०५८ (संसोधन सहित) र सामुदायिक वन श्रोत सर्भेक्षण मार्गदर्शन, २०६१ मा सरकारद्वारा व्यवस्थित वन सामुदायिक वनको रूपमा वन उपभोक्ता समूहलाई हस्तान्तरण गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रकृयाका बारेमा उल्लेख गरिएको छ ।

४.४.५ जिल्ला स्तरबाट नदीजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन् कार्यको लागि गरिने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यसूचि तथा प्रतिवेदन स्वीकृत सम्बन्धि मार्गदर्शन, २०७३

प्रारम्भिक वातरिणीय परीक्षण प्रततिवेदन स्वीकृत गर्ने प्रकृया र प्रतिवेदनमा हुन पर्ने न्यूनतम् विषयहरु सम्बन्धी जानकारी गराउन तथा सबै जिल्ला समन्वय समितिहरुबाट स्वीकृत हुने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनमा एकरुपता कायम गर्न यो मार्गदर्शन उपयोगी छ । यस मार्गदशर्नमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण बारेमा जानकारी,आवश्यक पर्ने अध्ययन समूह , सो प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने चरणहरु, स्वीकृत गर्दा ध्यान दिनु पर्ने न्यूनतम विषयहरु, सो सम्बन्धी प्रचलित कानूनी व्यवस्था, अदालतबाट भएको फैसला, मन्त्रालयबाट भएका निर्देशन, परिपत्र, मेशिन प्रयोगको कार्ययोजना आदि विषयहरु समेटिएका छन् ।

४.४.६ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन, संकलन, क्रसिङ्ग र बिक्री वितरण तथा क्रसर उद्योग स्थापना र संचालनलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यविधि, २०७५ (प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय, मधेश प्रदेश) को निर्णय

तालिका ५: क्रसर उद्योग स्थापना र संचालन सम्बन्धी मापदण्ड

क्र.स	विवरण	दुरी
१.	ताल, तलैया र धार्मिक महत्वका पोखरी	१ कि.मी. बाहिर
२.	हाईटेन्सन लाईनबाट	५०० मीटर बाहिर
३.	शिक्षण संस्था, स्वास्थय संस्था, धार्मिक साँस्कृतिक र पुरातात्विक महत्वका स्थान, सुरक्षा निकायबाट	१ कि.मी. बाहिर
४.	निकुञ्ज आरक्ष क्षेत्र	१ कि.मी. बाहिर
५.	घनावस्तीबाट	१ कि.मी. बाहिर
६.	वन क्षेत्रबाट	१ कि.मी. बाहिर
७.	पक्की एवं झोलुँगे पुलबाट	५०० मीटर बाहिर
८.	राजमार्गबाट	५०० मीटर बाहिर
९.	अन्तराष्ट्रिय सिमानाबाट	कम्तीमा १ कि.मी. बाहिर

४.४.७ ढुंगा. गिट्टी, वालुवा उत्खनन् ,बिक्रि तथा व्यवस्थापन समबन्धि मापदण्ड, २०७७

ढुंगा. गिट्टी, वालुवा उत्खनन् ,बिक्रि तथा व्यवस्थापन समबन्धि मापदण्ड, २०७७ ले नदीजन्य पदार्थ अनियन्त्रित दोहनलाई निरुत्साहित गरी दिगो उपाय गर्नु राजस्व संकलनलाई व्यवस्थित गर्न तोकेको छ। गाउँपालिका र नगरपालिकालाई ढुंगा, गिट्टी तथा माटोजन्य बस्तुको बिक्रि गर्ने अधिकारको उपयोग गर्ने व्यावहारिक प्रकृया निर्धारण गर्न भएकोले नेपाल सरकारले देहायको मापदण्ड जारी गरेको हो। यस मापदण्ड अन्तर्गत परिभाषा, उत्खनन् तथा संकलनको लागि क्षेत्र निर्धारण, विक्री वितरण र अन्य धेरै कार्यको नियम र विधिको बारेमा कुराहरु समावेश गरिएको छ।

४.४.८ जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधी, २०७९

यो कार्यविधि प्रचलित संघिय कानूनले नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने भनी तोकिएको विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण कार्य वा आयोजना कार्यान्वयन गर्ने सरकारी अर्धसरकारी, गैर सरकारी, समुदायमा आधिरित संस्था र व्यक्ति वा कम्पनीको हकमा लागु भएको छ । यो कार्यविधि संघीय वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३ (२) को व्यवस्था बमोजिम र जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन २०७७ को दफा ६६ अनुसार यो कार्यविधि तयार भएको छ । यस कार्यविधिको परिच्छेद २ को बुँदा नं. ४ मा कार्यसूची तयारी स्वीकृत गर्नुपर्ने प्रावधान राखेको छ भने यसै कार्यविधिको बुँदा नं. ६ मा वातावरीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारी र बुँदा नं ७ मा अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । यस अनुसार जीतपुरसिमरा नगरपालिकाभित्र प्रस्तावित भएका आयोजनाका लागि सक्षिंप्त वातवरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने निकाय जीतपुरसिमरा नगरपालिका नै रहेको यसै कार्यविधिले स्थापित गरेको छ ।

४.४.९ राष्ट्रिय वातावतणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०

यस निर्देशिकाले वातावरणीय असर एवं प्रभावहरुको पहिचानका लागि तथा आकंलन गर्ने विभिन्न शर्तगत अवधारणहरुको वारेमा उल्लेख भएको पाइन्छ जस्तै असरको प्रकार (प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष), असरको क्षेत्र (साइटअनुसार/स्थानीय/वृहत), असरको अवधि (छोटो अवधिको/मझौला अवधिको/लामो अवधिको) भनी छुट्टयाएको छ ।

४.४.१० वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ ले ९ थरि मानकहरुका लागि गुणस्तर मापदण्डहरु तय गरेको छ । जुन यसप्रकार छन: i.) Total Suspended Particle (SPM), ii.) PM 10, iii.) Sulpher dioxide, iv.) Nitrogen oxide, v.) Carbon mono-oxide, vi.)Lead, vii.) Benzeen,

viii.) PM 2.5 र ix.) Ozone । आयोजना निर्माण र संचालनको बेलामा आयोजनाले वायु गुणस्तरका लागि तय गरिएका मापदण्डहरुको पालना गर्नुपर्नेछ ।

National Ambient Air Quality Standard, 2069 (2012)

Parameters	Units	Averaging Time	Concentration in Ambient Air, maximum	Test Methods
TSP	µg/m³	Annual	-	
		24-hours*	230	High Volume Sampling and Gravimetric Analysis
PM_{10}	µg/m³	Annual	-	
		24-hours*	120	High Volume Sampler and Gravimetric Analysis, TOEM, Beta Attenuation
Sulphur Dioxide	µg/m³	Annual**	50	Ultravoilet Fluorescence, West and Gaeke Method
		24-hours*	70	Same as annual
Nitrogen Dioxide	µg/m³	Annual	40	Chemiluminescence
		24-hours*	80	Same as annual
Carbon Monoxide	µg/m³	8 hours*	10,000	Non Dispersive Infra Red Spectrophotometer (NDIR)
Lead	µg/m³	Annual**	0.5	High Volume Sampling, followed by automatic absorption spectrometry
Benzene	µg/m³	Annual**	5	Gas Chromatographic Techique
$PM_{2.5}$	µg/m³	24-hours*	40	$PM_{2.5}$ Sampling gavimetric analysis
Ozone	µg/m³	8-hours	157	UV spectrophotometer

* Note:24 hourly values shall be met 95% of the time in a year. 18 days per calendar year the standards may be exceeded but not on two consecutive days.
**Note: 24 hourly standards for NO_2 an SO_2 and 8 hours standard for CO are not to be controlled before MoPE has recommended appropriate test methodologies. This will be done before 2005.
***Note: Controlled by spot sampling at roadside locations: Minimum one sampler per week taken over 15 minutes during peak traffic hours, i.e. in the period 8am-10am or 3pm-6pm on a work day. This test method will be re-evaluated by 2005.
****Note: If representativeness can be proven, yearly averages can be calculated from PM10 samples from selected weekdays from each month of the year.
***** Note: To be re-evaluated by 2005.

४.४.११ ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

यसले औद्योगिक क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र, ग्रामिण र शहरी बसोबास गर्ने क्षेत्रहरु आदि जस्ता विभिन्न क्षेत्रहरुमा ध्वनीको सीमा तय गरेको छ । ती सिमाहरु यसप्रकार रहेको छ ।

National Noise Level Standards for Nepal

Area	Permitted Noise Level (Leq dBA)	
	Day Time	Night Time
Industrial Area	75	70
Commercial Area	65	55
Rural Residential Area	45	40
Urban Residential Area	55	50

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

Mix Residential Area	63	55
Protected Area	50	40
Maximum sound emission limit for household appliances		
Instrument	Maximun Level **(dBA)**	
Water Pump	65	
Diesel Generator	90	
Intertainment Instrument	70	

४.४.१२ पैठारी गर्ने नयाँ डिजेल जेनेरेटरबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुवाँको लागि उत्सर्जन सीमा

डिजेल ईन्धनको प्रयोगबाट वायुमा निष्कासन हुने प्रदुषण मुख्य रुपमा कार्बन मोनोअक्साइड, हाइड्रोकार्बन, नाइट्रोजन अक्साइड र सुक्ष्म कणहरुको नियन्त्रण गर्ने उद्देश्यका साथ यो मापदण्ड लागू गरिएको हो । यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकारद्वारा मिति २०६९/०७/१३ गते खण्ड ६२ संख्या ३० मा प्रकाशित नेपाल राजपत्र बमोजिम पैठारी गर्ने नयाँ डिजेल जेनेरेटरबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुवाँको लागि उत्सर्जन सीमा (g/kWh) तपसिल बमोजिम तोकिएको छ । आयोजना निर्माणको क्रममा प्रयोग गरिएको जेनेरेटरले यी मापदण्डहरुको अनुसरण गर्नेछ ।

Category (kW)	CO	HC	NOx	PM
kW<8	8.00	1.30	9.20	1.00
8= kW<19	6.60	1.30	9.20	0.85
19=kW<37	6.50	1.30	9.20	0.85
37= kW<75	6.50	1.30	9.20	0.85
75= kW<130	5.00	1.30	9.20	0.70
130= kW<560	5.00	1.30	9.20	0.54

द्रष्टव्य : यो मापदण्ड यूरो II अथवा भारत II संग समानस्तरमा रहेको छ ।

(क) नमूना संकलन विन्दु डिजेल जेनेरेटरको चिम्नीको उचाईको एक तृतीयांश भागसम्म हुनु पर्नेछ ।

(ख) KW= Power Factor x KVA

(ग) परीक्षण विधि : ISO 8178 समानस्तरको विधि हुनु पर्नेछ ।

४.४.१३ राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०६२

नेपाल सरकारले जलश्रोत ऐन, २०४९ को दफा १८ को उपदफा १ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड र यसको कार्यान्वयन देहाय बमोजिम तोकेको छ।

राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड

वर्ग	पारामिटर	इकाई	अधिकतम सघनन् सिमा	कैफियत
भौतिक	धमिलोपना (Turbdity) भौतिक	NTU	५ (१०)	

	हाइडोजन बिभव)pH)		६.५-८.५*	
	रङ्ग)color)	TCU	५ (१५)	
	स्वाद तथा गन्ध)Test & Odor)		आपतिजनक हुनु नहुने	
	कुल घुलित ठोस पदार्थ)Total Dissolved Solids)	mg/Liter	१०००	
	विद्युतीय संबाहकता)Electrical Conductivity)	Microsimense/cm	१०००	
रासायनिक	फलाम (Iron)	mg/Liter	०.३ (३)	
	मेगानिज (Manganese)	mg/Liter	०.२	
	आर्सेनिक (Arsenic)	mg/Liter	०.०५	
	क्याडमियम (Cadmium)	mg/Liter	०.००३	
	क्रेमियम (Chromium)	mg/Liter	०.०५	
	साइनाइड (Cyanide)	mg/Liter	०.०७	
	फ्लोराइड (Fluoride)	mg/Liter	०.५-१.५*	
	सीसा (Lead)	mg/Liter	०.०१	
	आमोनिया (Ammonia)	mg/Liter	१.५	
	क्लोराइड (Chloride)	mg/Liter	२५०	
	सल्फेट (Sulphate)	mg/Liter	२५०	
	नाइट्रेट (Nitrate)	mg/Liter	५०	
	तामा (Copper)	mg/Liter	१	
	कुल कडापन (Total Hardnes)	mg/Liter	५००	
	क्याल्सियम (Calcium)	mg/Liter	२००	
	जस्ता (Zinc)	mg/Liter	३	
	पारो (Mercury)	mg/Liter	०.००१	
	आलुमिनियम (Aluminium)	mg/Liter	०.२	
	क्लोरिन अवशेष (Residual Chlorine	mg/Liter	०.१-०.२*	क्लोरिन प्रयोग हुने प्रणालीहरुका लागी मात्र
सुक्ष्म जैविक	इ.कोली (E.Coli)	MPN/100ml	९५% नमूना	
	क्ल कोलिफर्म (Total Coliform)	MPN/100ml		

यसले विभिन्न फिजियोकेमिकल प्यारामिटरहरुको साथसाथै पिउने पानीको लागि सूक्ष्म जीवाणुहरुको लागि सीमा तय गरेको छ ।

Major tasks during monitoring to be performed by water supplier are cited as follows:

- Controlling regularly the quality to ascertain that the water supplied complies with the NDWQS.
- Periodic monitoring of all the components of the water supply system from the perspective of sanitation and risk to health.
- Proper supervision, inspection and maintenance as part of operation of the water supply systems.
- Development of necessary infrastructure like water quality testing laboratory and quality control.
- Following factors should be considered while monitoring:
- Type and quality of water sources i.e. surface water, springs, dug-wells, shallow wells, deep wells
- Type and size of the water supply system (pipe system, treatment facilities)
- Local environmental settings (physical infrastructure, geography, etc.)
- Sanitation and hygienic condition surrounding the water supply system.
- Socio-economic environment at the local level.
- Site specific conditions for complying with the standards
- User's opinion and suggestions regarding water quality
- Health and Hygiene Information (information on water related diseases)

४.५ अन्तराष्ट्रिय कानुन तथा सम्झौताहरु

माथि उल्लेख गरेका ऐन नियमका अतिरिक्त नेपालको पक्षमा भएका वातावरण सम्बन्धी केही अन्तराष्ट्रिय कानूनहरुलाई प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि प्रारम्भिक वातावरण परीक्षणका क्रममा ध्यान दिनु पर्ने जरुरी देखिन्छ । नेपालले हस्ताक्षर तथा अनुमोदन गरेका अन्तराष्ट्रियस्तरका विभिन्न सन्धि वा महासन्धिहरु महत्वपूर्ण दस्तावेजको रुपमा रहेका छन् । यस्ता अन्तराष्ट्रिय सन्धि तथा महासन्धिहरुमा दक्षिणपूर्वी एशिया तथा प्रशान्त क्षेत्रको लागि बिरुवा संरक्षण सम्झौता (Plant Protection Agreement for South East Asia and Pacific, February-27, 1956, Rome), जैविक विविधता सम्बन्धी महासन्धि (Convention on Biological Diversity, June-5, 1992, Rio De Jenerio), सङ्कटापन्न जङ्गली वनस्पति तथा जीवजन्तुका प्रजातीको अन्तराष्ट्रिय व्यापार सम्बन्धी महासन्धि (CITES-Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Founa, March-3, 1973, Washington), जल पंक्षीको बसोबास जस्ता अन्तराष्ट्रिय महत्वका सिमसार सम्बन्धी महासन्धि वा (Convention on Wetlands of international Importance, February-2, 1971), विश्व सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदा संरक्षण सम्बन्धी महासन्धि (November-23, 1972, Peris), अन्तराष्ट्रिय ट्रपिकल (Tropical) काष्ठ सम्झौता आदि प्रमुख रहेका छन् । यी महासन्धिहरुले प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन तथा जीव र वनस्पति संरक्षणको सुनिश्चितताबाट वातावरण संरक्षण गर्न आवश्यक प्रावधानको व्याख्या गरेका छन् ।

अन्तमा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका जीतपुर बाराले माथी दिएका नीति, नियम तथा कानूनको परिधिभित्र रहेर उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्न प्रतिवद्ध रहेको छ ।

५. वस्तुगत वातावरणीय अवस्थाको बयान

५.१ भौतिक वातावरण

५.१.१ भूस्थिति

मुलुकभरका उच्च १७ स्थानीय तहमध्येको एक हो, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका । गढीमाई नगरपालिकाबाट जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकामा परिणत यस उपमहानगरपालिकामा साविकका भवानीपुर जीतपुर, पिपरासिमरा, डुमरवाना, फत्तेपुर, छातापिपरा, अमलेखगञ्ज, इनर्वासिरा गाविसको पुरै भाग र मनहर्वा गाविसको १),२,३,७,८,९(, हरैयाको वटा २४ नम्बर वडा समेटिएको छ । यस उपमहानगरपालिकामा (३) र रामपुरटोकनी (१) २० वडा छन । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको जनसंख्या १२७,३०७ रहेको छ भने क्षेत्रफल करीव ३१२.१८ वर्ग किमी छ । यस उपमहानगरपालिकाको पूर्वमा निजगढ नगरपालिका, कोल्हवी नगरपालिका र करैयामाई गाउपालिका, पश्चिममा वीरगञ्ज महानगरपालिका, उत्तरमा हेटौडा उपमहानगरपालिका र दक्षिणमा परवानीपुर गाउपालिका, प्रसौनी गाउपालिका र कलैया उपमहानगरपालिका रहेका छन् । साविकको भवानीपुरजीतपुर, पिपरासिमरा, डुमरवाना, फत्तेपुर र छातापिपरा गाविसलाई समेटेर गढीमाई नगरपालिका बनाइएको हो । गढीमाई नगरपालिकामा १६ वटा वडा रहेका थिए । हाल यस जीतपुरसिमारा उपमहानगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल ३१२.१८ वर्ग किमी रहेको छ । यस नगर क्षेत्रमा ईलाका प्रहरी कार्यालय, सशस्त्र प्रहरी कार्यालय, पशुसेवा केन्द्र, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, र माध्यमिक तह सम्म पढाई हुने सरकारी विद्यालयहरु रहेका छन् । राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार जम्मा २५,६५० घरधुरी र १,२७,३०७ जनसंख्या रहेको छ । यस उपमहानगरपालिकामा मिश्रित रुपमा सबै जातजातिको बाहुल्यता रहेको छ ।

५.१.२ भूगर्भ

यस जिल्लाको भौगोलिक बनावटलाई दृष्टिगत गर्ने हो भने दक्षिणतर्फ समतल उब्जाउ भू-भाग पर्दछ भने उतरतर्फ चुरे पहाड पर्दछ । चुरे श्रृङखला Coarsely Cedded ढुङ्गा र ग्रेगनबाट बनेकोले चुरे अत्यन्त संबेदनशिल निरन्तर पहिरो गईरहने पर्वत माला हो ।

५.१.३ नदी, नाला र ताल तलैयाहरु

प्रस्तावित क्षेत्रको नदीनालाहरुको उदगम स्थल चुरे पर्वत श्रृखला नै हो । पानी परेको बेला वर्षा याममा उर्लिने यी नदीहरु पानी पानी परेको केही समयमा नै पानीको बहावमा कमी हुन्छ । यी खोलानाला हिउँदको बेला प्रायः जसो सुख्खै रहन्छन् भने पानी भए पनि थोरै आयतनमा हुन्छ । बर्षा याममा यी खोलाहरुले प्रशस्त मात्रामा चुरेबाट ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा बगाई ल्याएर चुरे फेददेखि दक्षिणसम्म थुपार्ने गर्दछ ।

५.१.४ जलवायु/हावापानी

जिल्लाको धरातलीय विविधता संगसंगै यहाँको हावापानीमा सुदुर दक्षिण र उतरमा केही भिन्नता पाईन्छ । यहाँ मुख्यत दुई किसिमको हावापानी छ । दक्षिणतर्फको मैदानी भागमा सुख्खा उष्ण र उतरतर्फ समशितोष्ण किसिमको केही ठण्डा हावापानी पाईन्छ । यहाँ जाडोमा अति जाडो र गर्मीमा अति गर्मी हुन्छ ।चैत्रदेखि कार्तिकसम्म बर्षा र मंसिरदेखि फाल्गुणसम्म हिउँदको मौसम हुन्छ ।

५.१.५ हावा र पानीको गुणस्तर एवं ध्वनिको मात्रा

यस क्षेत्रमा कलकारखाना धेरै मात्रामा भएको हुनाले हावा तथा ध्वनिको गुणस्तर त्यति राम्रो नभए पनि प्रस्तावित क्षेत्र चुरे तथा वन जँगल नजिक भएको कारणले गर्दा यहाँको हावा तथा पानीको गुणस्तर राम्रो रहेको छ।

५.१.६ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको अवस्था

प्रस्तावित खोला चुरे क्षेत्रहरुबाट बग्ने भएका कारण वर्षातको समयमा प्रशस्त मात्रामा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा बगाई खोलामा यत्रतत्र जम्मा भै राखेको देखिन्छ । खोलाको अवलोकन समयमा वरपरको किनारा तथा बिचमा अधिकाँश क्षेत्रमा ०.८ देखि १.५ मिटरसम्म ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जम्मा भएको देखिन्छ ।

५.१.७ भू-उपयोग

मधेश प्रदेश अन्तर्गत बारा जिल्लामा रहेको जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका एक समथर भुभागमा फैलिएको छ । यस क्षेत्रमा धरातलीय स्वरुपका हिसाबले अधिकांश भुभाग खेतीयोग्य समथर भुभागले ओगटेको छ । नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफलको ७७% भू-भागमा खेती गरिएको छ भने करिव २१% भू-भागमा वनजंगल रहेको छ । जैविक विवधताका हिसावले उष्पोष्ण क्षेत्रिय जलवायुमा पाइने जीव तथा वनस्पती पाइने गर्दछ । नदि नाला तथा ताल तलैया रहेको यस क्षेत्रमा नदि तटिय क्षेत्रमा वालुवा जस्ता गैर धातुजन्य खनिज पाइने गर्दछ। नगरपालिकाको भूउपयोगको अवस्थालाई देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६: भु-उपयोगको अवस्था

क्र.सं.	जमिनको प्रकार	क्षेत्रफल (बर्ग किमिमा)	प्रतिशत
१.	खेती गरिएको जमिन	१२०.९३	७६.८२
२.	वन जंगल	३२.९३	२०.९२
३.	घाँसे मैदान/चरण क्षेत्र	०.१२	०.०८
४.	बाँझो जमिन	०.०३	०.०२
५.	पोखरी तथा पानीले ढाकोको क्षेत्र	१.२४	०.७९
६.	बलौटे जमिन	१.४५	०.९२

७.	झाडी	०.०४	०.०२
८.	बगैचा	०.६९	०.४४
	जम्मा	१५७.४२	१००.००

श्रोतः जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको नगर वस्तुगत विवरण, २०७८

५.२ जैविक वातावरण

५.२.१ वन्यजन्तु, पंक्षि, माछा तथा सरिसृप

स्तनधारी वन्यजन्तुहरूमा बाघ, भालु, मृग, घोरल, दुम्सि आदि छन् भने पंक्षि जातिमा भंगेरा मैनी, सुगा, गौंथली, बकुल्ला, गरुड, बाज, गिद्द, चिल, कुखुरा, बट्टाई, मुजुर आदि प्रमुख रहेका छन् । माछा प्रजातिमा असला, मसिना, सहरे, कत्ले, बुढ्वा, लोहरी, बाम, काप्रे, कटङ्गा आदिछन् भने सर्प तथा अन्य सरिसृप प्रजातिमा भित्ते सर्प, हरेउ, करेत, छेपारो, भ्यागुतो, सुनगोहोरो, मलसाप्रो आदि छन् । प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्र वरपर पाईने संरक्षित र वर्गिकृत जिवजन्तुहरूको विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७: वन्यजन्तु, पंक्षि, माछा तथा सरिसृप

क्र.सं.	नाम	वैज्ञानिक नाम
		स्तनधारी जन्तुहरू
१.	न्याउरी मूसो	*Herpestes Edwardsi*
२.	लंगुर	*Presbytis Entelius*
३.	फ्याउरो	*Vulpes Bengalensis*
४.	बँदेल	*Sus Scrofa*
५.	चितुवा	*Panthera Pardus*
६.	स्याल	*Canis Aureus*
७.	बाँदर	*Macaca Mulatta*
८.	मलसाप्रो	*Martes Flavigula*
		चरा प्रजातिहरू
९.	पानी हाँस	*Aythya Nyroca*
१०.	लाटो कोसेरो	*Aviceeda Leuphotes*
११.	चील	*Spizaetus Nipalensis*
१२.	धनेस	*Buceros Bicomis*
१३.	गिद्ध	*Gyps Bengalensis*
१४.	चिवे	*Dicrurus Leucophaeus*
		सरिसृप र उभयचर
१५.	भ्यागुता	*Rana Tigrina*
१६.	कछुवा	*Kachuga Flaviventer*
१७.	सुन गोहती	*Varanus Flavescens*

श्रोतः स्थलगत अध्ययन, २०८०

५.२.२ वनस्पति

प्रस्ताव-कार्यान्वयन हुने क्षेत्रसंग जोडिएको वन क्षेत्रमा मुख्यत साल *(Shorea robusta)* रहेको छ । तर नदी किनारमा सिसौ *(Dalbergia sissoo)*, खयर *(Acacia catechu)* समेत रहेका छन् । साल संगसंगै साज *(Terminalia alata)* र कर्मा *(Adina cordifolia)* पनि देख्न सकिन्छ । यी प्रजाति लगायत अन्य कुकाठ प्रजातिहरु दाउराको रुपमा प्रयोग हुने गरेका छन् । फलको रुपमा आँप *(Magnifera indica)*, वयर *(Semecarpus anacardium)*, जामुन *(Syzygium cumini)*, भलायो *(Semecarpus anacardium)*, लाई उपयोग गरेको देखिन्छ । त्यस्तै औषधिको रुपमा हर्रो *(Terminalia chebula)*, बर्रो *(Teminalia bellirica)*, अमला *(Phyllanthus emblica)*, आदि प्रजातीहरु रहेको पाईन्छ । वन तरुल *(Diocorea deltoida)*, निउरो*(Dryopteris cochleate)*, जिब्रे साग *(Ophiolossum vulgatum)* का साथै विभिन्न प्रजातीका च्याउहरु तरकारीका रुपमा रहेको पाईन्छ । त्यस्तै पिपल *(Ficus religiosa)*, बर *(Ficus bengalensis)*, बेल *(Aegle marmelos)* आदि प्रजातीहरु विभिन्न धार्मिक कार्यमा प्रयोग गरेको पाईन्छ । साथै बाबियो *(Eulaliopsis binata)*, काँस *(Saccharum spontanium)* जस्ता प्रजातीहरु घर छाउन र डोरी बनाउन प्रयोग गरिएको देखिन्छ ।

५.३. सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

५.३.१ जनसांख्यिक स्थिति

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस उपमहानगरपालिकाको कुल जनसंख्या १२७३०७ रहेको छ । वडा अनुसार सबैभन्दा उच्च जनसंख्या वडा नं. ७ मा १४७१९ रहेको छ भने सबै भन्दा न्यून वडा नं. ६ मा २०९० रहेको देखिन्छ । हालको औषत घरपरिवारको आकार ४.९६ र लैंगिक अनुपात १००.८६ (Male per Female) रहेको छ । २०७८ सालको जनगणना अनुसार जनसंख्याको वर्तमान अवस्थालाई वडागत रुपमा देहायबमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८: जनसंख्या वितरणको अवस्था

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार		
	जनसंख्या		
	पुरुष	महिला	जम्मा
१.	४५८८	४३४५	८९३३
२.	५२६९	५२७९	१०५४८
३.	२०१५	१९४९	३९६४
४.	२५३९	२६८५	५२२४
५.	२३१७	२२५६	४५७३
६.	१०४७	१०४३	२०९०
७.	७६३९	७०८०	१४७१९
८.	२७१२	२५११	५२२३
९.	१६९१	१६०१	३२९२
१०.	२०५८	१८७६	३९३४

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार		
	जनसंख्या		
	पुरुष	महिला	जम्मा
११.	२७२८	२५४०	५२६८
१२.	२२८६	२२५६	४५४२
१३.	९७१	९७५	१९४६
१४.	२५०३	२६७४	५१७७
१५.	२८२६	३१३०	५९५६
१६.	२२२५	२५१६	४७४१
१७.	२०८९	२३३७	४४२६
१८.	२६८०	२७८७	५४६७
१९.	३०५७	३१०९	६१६६
२०.	३०२७	२९६६	५९९३
२१.	१९५२	१८१२	३७६४
२२.	१६४४	१६८३	३३२७
२३.	१८५९	१६६१	३५२०
२४.	२२०५	२३०९	४५१४
जम्मा	६३,९२७	६३,३८०	१,२७,३०७

श्रोतः नेपालको जनगणना २०७८

५.३.२ जनघनत्वको अवस्था

यस उपमहानगरपालिकाको कूल क्षेत्रफल ३१२.२ बर्ग कि.मि. र जनसंख्या १२७३०७ रहेको छ । वडागत रुपमा हेर्दा सबैभन्दा कम क्षेत्रफल वडा नं. ९ को ०.७४ वर्ग किमी र सबैभन्दा बढी क्षेत्रफल वडा नं. २२ को ६३.५१ वर्ग किमी रहेको देखिन्छ । वडागत जनसंख्याको वितरण हेर्दा सबैभन्दा बढि जनसंख्या वडा नं. ७ मा करिब १४७१९ रहेको देखिन्छ भने सबैभन्दा कम वडा नं. २ मा २०९० प्रतिशत रहेको छ । उपमहानगरपालिकाको जनघनत्व ४०८ जना प्रति वर्ग किमी रहेको छ ।

५.३.३ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

यस उपमहानगरपालिकाको उमेरका आधारमा जनसंख्याको स्थिति हेर्दा उमेर समुह अनुसार ५ वर्षमुनिको ११५१९ र ७० वर्ष माथिको कूल ३९७८ रहेको देखिन्छ । लैंगिकताका आधारमा वडागत रुपमा उमेर समुह अनुसारको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ । प्रस्तुत तालिकाको आधारमा सबैभन्दा बढि जनसंख्या १५-१९ बर्ष उमेर समुहको १३१९५ रहेको देखिन्छ । २५-५९ बर्ष उमेर उसुह जुन उमेरलाई उत्पादन सिल उमेरको रुपमा लिने गरिन्छ यस्तो जनसंख्या करिब ५४२१८ रहेको देखिन्छ ।

तालिका ९: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

सि.न.	उमेर वर्ग समुह	पुरुष सँख्या	महिला सँख्या	जम्मा सँख्या
१.	९५+	३०	३६	६६
२.	९०-९४	४०	४१	८१
३.	८५-८९	९९	१००	१९९
४.	८०-८४	२४४	२१९	४६३
५.	७५-७९	५४४	५०२	१०४६
६.	७०-७४	१०७९	१०४४	२१२३
७.	६५-६९	१३८३	१३५३	२७३६
८.	६०-६४	१७६७	१६२०	३३८७
९.	५५-५९	२१९४	२०१८	४२१२
१०.	५०-५४	२९७४	२८५०	५८२४
११.	४५-४९	३१०४	३०७४	६१७८
१२.	४०-४४	३९९३	३७८४	७७७७
१३.	३५-३९	४५३४	४९१२	९४४६
१४.	३०-३४	४५९१	५१२६	९७१७
१५.	२५-२९	५३१६	५७४८	११०६४
१६.	२०-२४	५९४५	६४८७	१२४३२
१७.	१५-१९	६७२४	६४७१	१३१९५
१८.	१०-१४	६६०६	६२८८	१२८९४
१९.	५-९	६७०५	६२४३	१२९४८
२०.	०-४	६०५५	५४६४	११५१९
		६३९२७	६३३८०	१२७३०७

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

५.३.४ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण

नेपालको राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार यस उपमहानगरपालिका भित्र मातृभाषाका रुपमा नौ वटाभाषा मात्र बोलिने गरेको छ । प्रस्तुत तालिकाको आधारमा यस उ.म.न.पा. क्षेत्रभित्र सबैभन्दा धेरै भोजपुरी भाषा मातृभाषाको रुपमा बोल्ने जनसंख्या करिब ३९.३%, दोश्रोमा नेपाली भाषा मातृभाषाको रुपमा बोल्ने करिब २८.१% र तेश्रोमा करिब १३.९% ले थारु भाषालाई मातृभाषको रुपमा बोल्ने गरेको तथ्यले यस उपमहानगरपालिकामा भोजपुरी भाषाको बाहूल्यता रहेको प्रष्ट देखिन्छ ।

तालिका १०: मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण

सि.न.	बोलिने भाषा	पुरुष (प्रतिशत)	महिला (प्रतिशत)	जम्मा (प्रतिशत)
१.	भोजपुरी	४०.३	३८.२	३९.३
२.	नेपाली	२७.३	२९	२८.१
३.	थारु	१३.८	१३.९	१३.९
४.	तामाङ्ग	६.६	७.४	७
५.	उर्दु	६.५	६.४	६.४
६.	मैथली	१.५	१.३	१.४

वन तथा वातावरण मन्त्रालय प्रदेश वन निर्देशनालय जनकपुरधाम, नेपाल

७.	मगर धुत	०.८	०.८	०.८
८.	नेवारी	०.७	०.८	०.७
९.	अन्य	०.६	०.६	०.६

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

५.३.५ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

नेपालको जनगणना २०७८ अनुसार धार्मिक हिसाबले यस उपमहानगरपालिका भित्र हिन्दु धर्म मान्नेहरु ७४.८ प्रतिशत रहेका छन् । त्यसैगरी, बौद्ध र ईस्लाम धर्ममान्नेहरुको जनसंख्या क्रमशः ९.३ र १४.९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ११: धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

सि.न	धर्म अनुसार जनसंख्या (नेपालको जनगणना २०७८)	
१.	हिन्दु	७४.८
२.	बौद्ध	९.३
३.	ईस्लाम	१४.९
४.	किरात	०.१
५.	क्रिस्चियन	०.८
६.	प्रकृति	०.०४
७.	बोन	०
८.	नैन	०
९.	बहाई	०
१०.	शिख	०
	जम्मा प्रतिशत	१००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

५.३.६ जातिगत आधारमा घरपरिवार तथा जनसंख्या विवरण

जातजातिगत आधारमा घरपरिवारलाई हेर्दा सबैभन्दा बढि तराई आदीबासी जनजाती (थारु) १५.६३%, तराई मुस्लिम १४.७९%, पहाडी ब्रामहण रु क्षेत्री क्रमशः ९.०३% र ७.९० रहेको देखिन्छ । जातिगत आधारमा जनसँख्याको बिस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

सि.न.	जातजातिको नाम	जाति सँख्या	प्रतिशत
१.	क्षेत्री	१००६२	७.९०
२.	ब्रहामण (पहाडी)	११४९७	९.०३
३.	मगर	३३५५	२.६४
४.	थारु	१९९०३	१५.६३
५.	तामाङ्ग	११९०३	९.३५
६.	नेवार	३२८३	२.५८

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

बालाराम ... प्रशासकिय अधिकृत
... वीरगंज-१६, पर्सा

७.	बिश्वकर्मा	११८०	०.९३
८.	मुस्लिम	१८८२९	१४.७९
९.	यादव	३२६१	२.५६
१०.	राई	८९४	०.७०
११.	गरुङ्ग	७९२	०.६२
१२.	परियार	४८९	०.३८
१३.	ठकुरी	५१९	०.४१
१४.	लिम्बु	११३	०.०९
१५.	मिजार	३१८	०.२५
१६.	तेली	२२८७	१.८०
१७.	चमार	२८७७	२.२६
१८.	कुशवाहा	१५४७	१.२२
१९.	मुसहर	१७५६	१.३८
२०.	कुर्मी	१७०५	१.३४
२१.	सन्यासी	७६७	०.६०
२२.	धानुक	२८९६	२.२७
२३.	दुसाद	३७३७	२.९४
२४.	मलाह	३२७७	२.५७
२५.	केवट	७७	०.०६
२६.	कथबनिया	१७०	०.१३
२७.	ब्रामह्मण तराई	२१९२	१.७२
२८.	कलवार	२५१२	१.९७
२९.	कानु	२५९५	२.०४
३०.	अन्य	१२५१४	९.८३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

५.३.७ बसाईं सराई

प्रस्तावित क्षेत्रमा भएको छलफल र स्थानिय जानकारहरूका अनुसार जीतपुरसिमरा उपहानगरपालिकामा अन्यत्रबाट बसाईं सरेर आउने मानिसहरूको उपस्थित अत्यधिक मात्रामा रहेको पाईन्छ भने बाहिरीनेहरूको जनसंख्या सामान्य मात्रामा रहेको पाईन्छ । बि.सं. २०४६ सालपछि जीतपुरसिमरा उपहानगरपालिकाको उत्तरी र मध्य भागमा पहाडी क्षेत्रबाट बसाई सरेर आउनेहरुको संख्या अत्यधिक मात्रामा रहेको छ । यसका साथ साथै यस क्षेत्रबाट कामका लागि विदेशिएका युवाहरूको संख्या पनि निकै बढी रहेको पाईन्छ ।

५.३.८ आर्थिक कृयाकलाप

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको प्रमुख आर्थिक कृयाकलापको रूपमा कृषि रहेको छ । कृषि प्रमुख आर्थिक कृयाकलाप भएतापनि यसले व्यवसायिकरणको अवधारणा अवलम्बन गर्न सकिरहेको छैन् । तथापी प्रमुख बालीमा धान, मकै, दलहन तथा अन्य खाद्यन्नहरू लगायत मौसम अनुसारको

हरिया सागपात लगाउने गरेको पाईन्छ । तर यी सबै उत्पादनहरू केवल घरायसी प्रयोजनका लागि मात्र भएको पाईन्छ प्रायः घरबाट युवाहरू विदेशिने कारणले गर्दा कतिपय कृषियोग्य भूमीहरू बाँझै रहेको देखिन्छ । तसर्थ वैदेशिक रोजगारमा जाने मानिसहरूको कारण घरघरमा भित्रने बिप्रेषणले गर्दा पनि ति घर परिवारको आर्थिक अवस्थामा केही सुधार भएको देखिन्छ ।

५.३.९ उद्योग

यो नगरपालिका वीरगंज-पथलैया करिडोरमा पर्ने भएकोले यस उपमहानगरपालिकाभित्र सानादेखि ठूलासम्मका उद्योगहरु प्रशस्त मात्रामा रहेका छन् । यस नगरपालिकाभित्र रहेको विशेष औद्योगिक क्षेत्र रहेको र सोमा पनि विभिन्न उद्योगहरु रहेका छन् ।

५.३.१० ज्याला दर

स्थानीय स्तरमा कामको प्रकृति र अवस्था हेरी ज्याला निर्धारण हुने गरेको देखिन्छ । खासगरी खेतिपातीको समयमा ज्याला दर केही बढी भएता पनि अन्य समयमा भने सामान्य हुने गर्दछ । यस प्रस्तावित क्षेत्रमा सालाखाला पुरुष तथा महिलाको लागि प्रतिदिन रू. ५०० ज्याला दर कायम गरिएको छ । तर कतिपय दक्ष श्रमशक्तिको आवश्यकता परेको खण्डमा भने त्यसको लागि बढी नै ज्याला तिर्नु पर्ने हुन्छ ।

५.३.११ यातायात

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने पसाह खोला पुग्न उतर तर्फबाट पूर्व-पश्चिम अन्तर्गतको पसाह पुलबाट जान पाइन्छ भने जीतपुर-आमाडार सडक खण्डबाट पनि जान पाइन्छ । यो क्षेत्र यातायातको सुविधाको हिसावले माथिल्लो कोटीमा नै पर्न आउँछ । तथापि मूख्य सडकवाट केहि परका वस्तिहरूमा भने अझै पनि यातायातको असुविधा नै देखिन्छ ।

६. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरू

प्रस्तावित प्रस्तावनाका लक्ष्य प्राप्ति तथा नकारात्मक प्रभावलाई न्युनिकरण लागि यस अध्यायमा विभिन्न किसिमका बिकल्पहरु, प्रस्तावना कार्यन्वयन हुनु नहुनु र कार्यन्वयन गर्दा प्रयोग हुने प्रविधि तथा स्थान छनौट सम्बन्धि विश्लेषण समेटेको छ । यो बैकल्पिक बिकल्पहरुको अध्ययनको मुख्य लक्ष्य वातावरणलाई प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी जिल्लाको बिकासको निम्ति सघाउ पुर्‍याई राजश्व संकलन गर्नु हो । प्रस्तावना कार्यन्वयनको बिकल्पको आधार तयार गर्दा सकारात्मक फाईदाहरुलाई बढावा दिने तथा नकारात्मक प्रभावलाई न्युनिकरण गर्ने गर्नुपर्दछ । विभिन्न बिकल्पहरु जसले प्रस्तावनाका लक्ष्य न्युन वातावरणीय प्रतिकूल प्रभावका साथ प्राप्त गर्न मद्दत पुरयाउँछ । विकल्पहरुमा ढुंगा, गिट्टी, वालुवाको संकलन/उत्खनन गर्ने वा नगर्ने भन्ने हो । यदि नगर्ने हो भने त्यसवाट के प्रभाव पर्छ र गर्ने हो भने पनि त्यसबाट के प्रभाव पर्छ भन्ने कुराको विश्लेषण हुनु आवश्यक छ ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

६.१ प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने

यो विकल्पले प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न अस्वीकार गर्दछ । दुधौराबाट थेग्रिएका वस्तुहरु संकलन गर्दा वातावरणमा दुवै सकरात्मक तथा नकारात्मक असरहरु हुन्छन् । प्रस्ताव लागु नहुँदा खोलामा वालुवा तथा गिट्टी जम्मा हुन्छ जसले खोलाको बहावमा असर र जल उत्पन्न प्रकोपको सम्भावना बढ्छ । यस सँगसँगै विकासका पूर्वाधार निर्माण गर्न चाहिने कच्चा पदार्थ पनि उपलब्ध नहुन सक्छ जसले गर्दा नगर, जिल्ला तथा राष्ट्रकै विकासमा बाधा पुग्न सक्दछ । साथै नदीमा आएको विभिन्न वातावरणीय बिकारहरु जस्तै बाढी, पहिरो तथा भूक्षय समेत निम्तिन सक्छन् । अहिलेको अवस्थामा वालुवा, गिट्टी तथा ढुङ्गा पुर्वाधार विकासका लागि अति आवश्यक वस्तुहरु हुन, तसर्थ प्रस्तावना लागु गर्न उपयुक्त रहको छ । हरेक वर्ष खोलामा निरन्तर वालुवा, गिट्टि तथा ढुङ्गा थिग्रिनेछ जसले गर्दा खोलाको बहावमा फरक आउनसक्छन् । साथै स्थानीयवासीको रोजगारीको अवसर र उपमहानगरपालिकाको आन्तरिक राजश्वको आर्थिक श्रोतमा कमी हुनेछ ।

६.२ प्रस्तावका विकल्पहरू

६.२.१ प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्ने

यसको अर्थ प्रस्तावित क्षेत्रहरुबाट ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेलजस्ता नदीजन्य पदार्थहरुलाई केही निश्चित शर्त र परिधिभित्र रही उत्पन्न वातावरणीय प्रभावहरुलाई न्यूनीकरण गरी प्रस्तावको कार्यन्वयन गरिनेछ । निम्न विकल्पहरु अध्ययन गरी प्रस्तावको कार्यन्वयन गरिनेछ ।

- **परम्परागत विधिद्वारा प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्ने**

यस विधिद्वारा कुनै वैज्ञानिक विधिको अनुसन्धान, तरिका, सोधखोज नगरी परम्परागत रुपमा चलिआएको विधिको अवलम्बन गरी प्रस्तावको कार्यन्वयन गर्नु हो । अर्थात IEE नै नगरी श्रमविधि मार्फत प्रस्तावित स्थानहरुमा थुप्रिएका नदीजन्य पदार्थहरुको न्यून मात्रामा संकलन गरी सामान्य आवश्यकतालाई पुरा गर्नु हो ।

- **वैकल्पिक क्षेत्र**

यथार्थ कुरा गर्दा वालुवा, गिट्टी तथा ढुङ्गा नदी/खोला बाहेक अन्य ठाउँमा नपाउने हुँदा प्रस्ताव लागु नहुँदा निर्माण सामाग्रीको अभाव सृजना हुने देखिन्छ । साथै नदिजन्य यी बस्तुहरु उत्खनन् नगर्दा बाढीको समस्या बढी देखा पर्ने सम्भावना उच्च हुन्छ । तसर्थ यो थेग्रिएका बस्तुहरु निकाश गर्नु बाहेक अरु कुनै बिकल्प छैन । यस्तो अवस्थामा नदीबाट निम्तिने प्राकृतिक प्रकोप रहित स्थानहरुको छनौट गरिन्छ । अध्ययनरत टोलीबाट स्थलगत अध्ययन गर्दा निजी तथा सार्वजनिक संरचना, पहुँच मार्गको उपलब्धता नदीजन्य वस्तुको उपलब्धताको कारण यी स्थानहरु नै उपयुक्त देखियो ।

बालाराम खड्का
प्रशासकीय अधिकृत

❖ वैकल्पिक समय-तालिका एवं विधि

यस खोलामा अत्याधिक बहाव असारदेखि असोजसम्म हुने गर्दछ । तर अषाढ महिनामा नै भौतिक पूर्वाधार र विकास निर्माणका कार्यहरु बढी हुने भएकोले अध्ययनरत टोलीबाट थेग्रिएका वस्तु निकासीको लागि कार्तिक महिनादेखि अषाढनौ महिना (श्रावणदेखि असोजसम्म संकलन तथा उत्खनन नगरिने) करिब २७० दिन उपयुक्त रहने सुझाव दिईएको छ । २४ घन्टा उत्खनन गर्दा रातको समयमा स्थानियलाई हल्ला हुने र अनुगमन गर्न नसकिने र जथाभावि उत्खनन् हुन सक्ने हुँदा यो विकल्पलाई अपनाईएको छैन प्रस्तावित क्षेत्र वन क्षेत्र भएकोले रातीको समयमा उत्खनन् संकलन गर्दा वन पैदावारको चोरी निकासी, वन्यजन्तुको अवैध शिकार हुन सक्ने भएकोले प्रस्तावित क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ ढुंगा, गट्टी, वालुवा सूर्योदयदेखि सूर्यास्तसम्म मात्र निकाल्ने विकल्पलाई अपनाईएको छ ।

❖ वैकल्पिक सम्पदा

वालुवाको निकासको लागि अरु बिकल्प छैन तर पनि गिट्टी र ढुङ्गाको ठाउँमा ईट्टा र खानीबाट ढुङ्गा झिक्न सकिन्छ । स्थानिय तहमा नै ती श्रोत साधन उपलव्ध हुने हुदाँ ती श्रोत साधन उपयोगी हुने र साथै खोलाबाट निम्तिने प्रकोप पनि न्युन हुने देखिएकाले ढुंगा, गिट्टी, वालुवा झिक्न नदीजन्य श्रोतलाई नै उपयुक्त विकल्पको रुपमा अपनाईएको छ ।

७. प्रभाव पहिचान, अनुमान एवं मूल्यांकन

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा सङ्कलन/उत्खनन् एवं ढुवानी गर्दा वातावरणमा पर्न सक्ने निम्न प्रभावहरू पहिचान, अनुमान एवं मूल्याङ्कन गरिएको छ ।

क्र.स.	विषयवस्तु	प्रभाव	तरिका/विधि	प्रभाव वढोत्तीकरण/ न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू
क) भौतिक वातावरण (Physical Environment) :				
१	बाढी एवं अन्य जलउत्पन्न प्रकोप	न्यूनीकरण हुन्छ	खोलामा नदीजन्य पैदावार नथुप्रिने र नदीको बहाव सन्तुलनमा रहने ।	खोला छेउको खाली जमिनमा वृक्षारोपण गर्ने, खोलाको सतहभन्दा गहिरोसम्म उत्खननमा गर्न रोक लगाउने,खोला किनाराको दायाँ र बायाँ एक/एक तिहाई क्षेत्र छाडी उत्खनन् गर्ने ।
२	नदीको वहाव/बाटोमा आउने प्रभाव	सकारात्मक	खोलाको मध्यभागबाट श्रोत संकलन भई बहाव सन्तुलनमा आउने , पहुँच बाटोमा चलने गाडिको मात्रा बढ्नाले बाटोमा जताततै खाल्डो बन्ने ।	ढुवानी गर्दा अत्याधिक बस्तु लैजान नपाउने व्यवस्था मिलाउने । साथै समय समयमा बाटोको मर्मत संभार गर्ने।
३	भिरालोपन	स्थिरता	खोला वरिपरि वृक्षारोपण हुने हुँदा भिरालोपनमा स्थिरता आउने	वृक्षारोपण कार्यक्रममा जोड दिने ।
४	भौतिक संरचनामा हुने असर	सकारात्मक	खोला आफ्नो धारमा रहने भएकोले भौतिक संरचना सुरक्षित रहने ।	तोकिएको स्थानवाट मात्र संकलन गर्ने र तोकिएको परिमाण भन्दा श्रोत संकलन नगर्ने ।
५	पानी तथा सरसफाइ	प्रदूषण वढछ	सरसफाई नहुनाका कारण व्यक्तिगत र खोला फोहोर हुनसक्छ , पानी तथा जमिनमा लुब्रिकेन्ट्स र ग्रिजले गर्दा प्रदुषण हुने ।	रसायनहरुको प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने र यसको सुरक्षित भण्डारण गर्ने । अति आवश्यक भएको बेला मात्र नदी किनारमा मर्मत तथा संभार गर्ने ।
६	धुलोपन एवं ध्वनि	बढ्छ/घट्छ	प्रेसर हर्न बज्ननाले ध्वनी प्रदुषण , कच्चि बाटाको प्रयोगले धुलो उडने ।	सकेसम्म हर्न नबजाउने र ढुवानी गर्दा नदीजन्य पैदावारहरुलाई पूर्णरुपले त्रिपालले छोपेर मात्र ढुवानी गर्न निर्देशन दिने ।
७	सङ्कलन/उत्खनन् सामग्रीको भण्डारणको प्रभाव	सकारात्मक	भण्डारण गर्नाले लोडिङ्ग गर्न सजिलो र सामाग्रीको उचित व्ववस्थापन हुने ।	वातावरणमा असर नपर्ने गरी सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्नुपर्ने ।

क्र.स.	विषयवस्तु	प्रभाव	तरिका/विधि	प्रभाव वढोत्तीकरण/ न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू
८	फोहोरमैला एवं खेर जाने सामग्री	प्रदूषण बढाउँछ	श्रमिकले उत्खनन् तथा संकलन गर्दा प्रयोग गरिने वस्तुले प्रदुषण बढाउन सक्ने ।	छुट्टै फोहोरमैला एवं खेर जाने सामग्रीको व्यवस्थापन गर्न स्थान तोक्नुपर्ने ।
ख) सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिकवातावरण (Socio-economic and Cultural Environment):				
१	आयस्रोतको एवं रोजगारीको अवसर	बढ्छ	कार्य सम्पादन गर्नको निमित्त श्रमिकको आवश्यकता हुँदा रोजगारीमा वृद्धि भई आय श्रोत बढ्ने ।	स्थानिय बासीहरुलाई प्राथमिकतामा राखी काम दिने, वन्चितिमा परेका समुदायहरुलाई अवसर दिने ।
२	बाटो/सडक सञ्जाल	बढ्छ	नदी जन्य पदार्थ प्रयोगले, सडक बनाउने सामाग्री उपलब्ध गराउने ।	ठूला ढुङ्गाहरुलाई सडक निर्माण तथा मर्मत कार्यमा प्रयोग गर्ने
३	नगरपालिका र प्रदेशको आयस्रोत	बढ्छ	नगरपालिका र प्रदेशको राजश्वमा वृद्धि हुने ।	मापदण्ड अनुसार बोलपत्र आह्वान गर्नुपर्ने ।
४	विकास निर्माण सामग्रीको उपलव्धता	बढ्छ	नदी जन्य पदार्थ उपलब्ध हुँदा बिकास निर्माणमा टेवा पुग्ने ।	तोकिए बमोजिमको नदीजन्य पदार्थ दिगो रुपमा उत्खनन एवं संकलन गर्ने ।
५	धार्मिक/सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थल	असर नपर्ने	संरक्षण हुने	धार्मिक/सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलमा वृक्षारोपण गर्ने ।
६	पेशागत स्वास्थ्य एवं सुरक्षा	विग्रन्छ	रक्सी सेवन गरि श्रमिकहरु काम गर्दा झै-झगडा, दिउँसोको समयमा लेवरहरु घाममा काम गर्दा Sun Burn हुने, कार्यरत कामदारहरु आईपर्ने चोटपटक, ध्वनि तथा धुवाँ प्रदुषणबाट पनि प्रभावित हुने ।	सवारी साधनका प्रयोग, मर्मत तथा आपतकालिन अवस्थाको बारेमा अभिमुखीकरण दिईने, सुरक्षा सामग्रीहरु जस्तै मास्क, वुट, हेलमेट, र औषधि उपचारको लागि प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरु उपलब्ध गराउने
७	जनसङ्ख्या विस्थापन	हुँदैन		
८	खेतीयोग्य जमिन एवं कृषिजन्य सामग्री	नाश हुँदैन		
९	कामदारवीच भैझगडा	हुन्छ	श्रममूलक काममा थकान महसुश नगर्न रक्सी सेवन गरेको अवस्थामा	श्रमिकहरुलाई सचेत गराउने

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

क्र.स.	विषयवस्तु	प्रभाव	तरिका/विधि	प्रभाव वढोत्तीकरण/ न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू
१०	नदीको वरपर बस्ती विस्तार एवं नदी अतिक्रमण	हुँदैन		
११	पैदलयात्रीको सुरक्षा	बढ्छ	कार्य सम्पादन गर्न सडक संजाल व्यस्त रहने हुँदा पैदलयात्रीको सुरक्षा बढ्ने	संकलन उत्खनन कार्यमा संलग्न व्यक्तित्वहरुलाई पैदालयात्रीहरुलाई सहयोग गर्ने मनोविकास बनाउने ।
ग) जैविक वातावरण (Biological Environment):				
१	माछा एवं अन्य जलचरमा पर्ने प्रभाव	नकारात्मक	माछा मार्ने क्रियाकलाप, ध्वनी प्रदुषण, ल्याउको कमीले माछाको बासस्थानमा परिर्वतन आउने	माछा मार्नको लागी गोला, वारुद, करेन्टको प्रयोगमा रोक लगाउने र त्यस्ता कार्य गरेको थाहा पाएमा जरिवाना र सजाय दिने ।
२	वन्यजन्तुको आवत-जावत	आवत-जावतमा कमी आउने	कार्य संचालन गर्दा दिउँसोको समयमा वन्यजन्तुको आवत-जावतमा कमी आउने ।	रातको समय वन्यजन्तुको आवत-जावतमा हुने हुँदा धेरै असर नपर्ने ।
३	गैरकानुनी सिकार	सम्भावना छ	कामदारहरुले नजिको वनमा पाइने वन्यजन्तुको सिकार गरी भोजन बनाउने ।	शिकार सम्वन्धि कानुनी कार्वाहीको वारेमा अभिमूखिकरण गराउने ।
४	वन्यजन्तु एवं वनपैदावारको गैरकानुनी व्यापार	छैन	नजिक वस्ती एवं बाटोमा प्रहरी चेकिङ हुँदा व्यापार गर्न सजिलो नहुने ।	ढुवानी गर्ने साधनको चेक जाँच गर्नुपर्ने ।
घ) रासायनिक वातावरण (Chemical Environment):				
१	इन्धन, लुब्रिकेन्ट्स्, अम्ल तथा अन्य रसायनहरूको चुहावट	हुन्छ	मेशिनहरुको समयमा जाँचबुझ नहुने हुँदा ।	मेशिनहरुको समय समयमा जाँचबुझ गर्नु पर्ने ।
२	धुलो एवं धुवा उत्सर्जन	हुन्छ	कच्ची बाटोको प्रयोगले धुलो उड्ने र गाडीको प्रयोगले धुवा फाल्ने भएकोले ।	ढुवानी गर्दा प्रयोग गर्ने कच्चि बाटो दैनिक रुपमा पानीले भिजाउने, ढुवानी गर्दा पैदावारहरुलाई पूर्णरुपले त्रिपालले छोपेर मात्र ढुवानीगर्न निर्देशन दिइने

बालाराम खड्का
प्रशासकीय अधिकृत

८. प्रभाव बढोत्तीकरण एवं न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा आदि संकलन कार्यबाट विभिन्न क्षेत्रमा (जैविक, भौतिक, रसायनिक, आर्थिक-सामाजिक तथा सांस्कृतिक) कस्तो असर पर्छ भनी Matrix विधि बाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावहरुको प्रकृति, मात्रा, सिमा र अवधिको आधारमा अनुकल (सकारात्मक) र प्रतिकूल (नकारात्मक) प्रभाव र त्यसका निराकरणका उपायहरु तालिका ५ र तालिका ६ मा विश्लेषण गरिएको छ । राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका, २०५० बमोजिम प्रभावलाई प्रकृति (Nature), मात्रा (Magnitude), सिमा (Extent), र समायावधि (Duration) मा बर्गीकरण गरिए बमोजिम प्रकृतिलाई प्रत्यक्ष (Direct) र अप्रत्यक्ष (Indirect), मात्रालाइ उच्च, मध्यम र निम्न, सिमालाई स्थानिय, स्थान विशेष र क्षेत्रीय र अवधिलाई दीर्घकालिन, मध्यमर अल्पकालिन गरी ३ भागमा विभाजन गरि विश्लेषण गरिएको छ ।ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा आदि संकलन तथा उत्खनन् कार्यवाट वातावरणमा पर्न सक्ने संभावित प्रभावहरु र सुझाव दिईएका निराकरणका उपायहरुलाई निम्न अनुसारको समिक्षा म्याट्रिक्समा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १२: सकारात्मक प्रभावको बढोत्तीकरण गर्ने उपायहरुको समिक्षा

क्रियाकलाप	सकारात्मक प्रभावहरू	सम्बन्धित सकारात्मक असरहरू	प्रभावको प्रकार					प्रभाव बढाउने उपाय	उपाय कार्यान्वयन गर्न लाग्ने खर्च (रु.)	जिम्मेवारी
			प्रकृति	मात्रा	सिमा	अवधी	महत्वपूर्ण			
संकलन तथा उत्खनन्	भू-उपयोगमा पर्ने प्रभाव	नदीमा पैदावर नथुप्रिने र नदीको बहाव सन्तुलनमा रहने, खेतियोग्य जमिन जोगिने	अप्रत्यक्ष	मध्यम	स्थानिय	लामो समय	मध्यम	नदी छेउको खाली जमिनमा वृक्षारोपण गर्ने	१,००,०००	नगरपालिका
	आयश्रोत र जनसहभागीतामा वृद्धि	सहकारी तथा अन्य समूहहरुको विकास	प्रत्यक्ष	उच्च	स्थानिय	छोटो समय	मध्यम	श्रोत सम्वन्धी प्रचारप्रसार तथा जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन	४०,०००	नगरपालिका

क्रियाकलाप	सकारात्मक प्रभावहरू	सम्बन्धित सकारात्मक असरहरू	प्रभावको प्रकार					प्रभाव बढाउने उपाय	उपाय कार्यान्वयन गर्न लाग्ने खर्च (रु.)	जिम्मेवारी
			प्रकृति	मात्रा	सिमा	अवधी	महत्वपूर्ण			
	रोजगारीको अवसर	महिला र पुरुष विचको श्रम विभाजनको विभेदमा कमी भई रोजगारीमा सामान्तर हुने	प्रत्यक्ष	उच्च	स्थान विशेष	छोटो समय	मध्यम	श्रमिक कामदारहरुलाई बढी सहभागी गराउने	-	नगरपालिका, ठेकेदार
	नगरपालिका र प्रदेशको आयश्रोत र राजश्व संकलन	नगरपालिका र प्रदेशकाको राजश्वमा वृद्धि हुने	प्रत्यक्ष	उच्च	राष्ट्रिय	लामो समय	अति	मापदण्ड, निर्देशन अनुसार ठेक्का दिने र नियमित अनुगमन गर्ने	-	नगरपालिका र ठेकेदार
	प्रविधी हस्तान्तरण हुने	श्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धि सीप सिक्ने	अप्रत्यक्ष	मध्यम	स्थान विशेष	लामो समय	कम	प्रभावित क्षेत्रका समुदायलाई प्रविधि प्रयोग गर्ने मंच विस्तार गर्ने ।	-	नगरपालिका र ठेकेदार
	स्रोतको वैज्ञानिक तथा दिगो व्यवस्थापन हुने	श्रोतको प्रयासतामा ह्रास आउनेछैन	अप्रत्यक्ष	उच्च	क्षेत्रीय	लामोसमय	अति	तोकिएको क्षेत्रलाई सिमाङ्कन गरि मात्र श्रोतको संकलन गर्ने, होर्डिङ्ग बोर्ड निर्माण गर्ने ।	१,००,०००	नगरपालिका र ठेकेदार
जम्मा									२,४०,०००।	

प्रशासकिय अधिकृत

तालिका १३: नकारात्मक प्रभावको निराकरण गर्ने उपायहरूको समिक्षा

क्रियाकलाप	नकारात्मक प्रभावहरू	सम्बन्धित नकारात्मक असरहरू	प्रभावको प्रकार					न्युनीकरण गर्ने उपाय	प्रभाव न्यूनीकरण खर्च (ने.रु.)	जिम्मेवारी
			प्रकृति	मात्रा	सिमा	अवधी	महत्वपूर्ण			
संकलन तथा उत्खनन्	नदी किनार कटान	नदी किनार रहेका पूर्वाधार जोखिममा पर्ने, धनजनको क्षति	अप्रत्यक्ष	मध्यम	स्थानिय	लामो समय	मध्यम	River Training Activities / Bi-Engineering Activities	५,००,०००	नगरपालिका
	अत्याधिक बस्तुको ढुवानी गर्दा बाटोमा हुने क्षय	पहुँच बाटोमा चलने गाडिको मात्रा बढ्नाले बाटोमा जतातत‍ै खाल्डो बन्ने	प्रत्यक्ष	मध्यम	स्थान विशेष	लामो समय	मध्यम	ढुवानी गर्दा अत्याधिक बस्तु लैजान नपाउने व्यवस्था मिलाउने । साथै बाटोको मर्मत संभारको निम्ति रकम छुट्याउनु पर्ने ।	२,००,०००	नगरपालिका र ठेकेदार
	पेशागत स्वास्थ्य एवं सुरक्षा	रक्सी सेवन गरि लेवरहरु काम गर्दा झै-झगडा, दिउँसोको समयमा लेवरहरु घाममा काम गर्दा Sun Burn हुने, कार्यरत कामदारहरु आईपर्ने चोटपटक, ध्वनि तथा धुवाँ प्रदुषणबाट पनि प्रभावित हुने	अप्रत्यक्ष	मध्यम	स्थान विशेष	लामो समय	मध्यम	सवारी साधनको प्रयोग, मर्मत तथा आपतकालिन अवस्थाको बारेमा अभिमुखीकरण दिईने, सुरक्षा सामग्रीहरु जस्तै मास्क, वुट, हेलमेट, र औषधि उपचारको लागि प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरु उपलब्ध गराउने	६०,०००	नगरपालिका, ठेकेदार
	जल, वायू र ध्वनी प्रदूषण	सरसफाई नहुनाका कारण व्यक्तिगत र नदी फाहोर हुनसक्छ , प्रेसर हर्न बज्ननाले ध्वनी	प्रत्यक्ष	मध्यम	स्थानिय	लामोसमय	मध्यम	ढुवानी गर्दा प्रयोग गर्ने कच्चि बाटो दैनिक रुपमा पानीले भिजाउने, सकेसम्म हर्न नबजाउने र ढुवानी गर्दा त्रिपालले छोपेर मात्र	-	नगरपालिका, ठेकेदार

क्रियाकलाप	नकारात्मक प्रभावहरू	सम्बन्धित नकारात्मक असरहरू	प्रभावको प्रकार					न्युनीकरण गर्ने उपाय	प्रभाव न्यूनीकरण खर्च (ने.रु.)	जिम्मेवारी
			प्रकृति	मात्रा	सिमा	अवधी	महत्वपूर्ण			
		प्रदुषण , कच्चि बाटाको प्रयोगले माटो उड्ने,						ढुवानीगर्न निर्देशन दिइनेछ । मृत जीवजन्तु तथा फोहरमैला फाल्न प्रस्ताव क्षेत्रमा फाल्न निषेध गर्ने ।		
	रशायनको प्रयोगले हुने असरहरु	पानी तथा जमिनमा लुब्रिकेन्ट्स र ग्रिज ले गर्दा प्रदुषण हुने	अप्रत्यक्ष	उच्च	स्थानिय	लामो समय	उच्च	रसायनहरुको प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउँने र यसको भण्डारण गर्ने । अति आवश्यक क्षणमा मात्र नदी किनारमा मर्मत तथा संभार गर्ने ।	-	
	माछा एवं अन्य जलचरमा पर्ने प्रभाव	ध्वनी प्रदुषणका कारण माछा एवं जलचरहरुको वासस्थान परिवर्तन गर्ने	अप्रत्यक्ष	मध्यम	स्थानिय	लामो समय	मध्यम	माछा मार्नको लागी नगरपालिकाले विष्पोटक पदार्थ, रसायन र करेन्टको प्रयोग गरी माछा मार्ने कामलाई निषेध गर्ने ।	-	नगरपालिका र ठेकेदार
	पशुपंक्षी एवं नजिकको वन क्षेत्रमा पर्ने असर	कामदारहरुबाट नदी किनारामा रहेको वन बाट काठ-दाउरा चोरी तथा पशुपंक्षीको शिकार हुन सक्ने	अप्रत्यक्ष	मध्यम	स्थानिय	लामो समय	मध्यम	वन तथा जलचर सम्वन्धि कानुनी कार्वाहीको बारेमा अभिमूखिकरणमा सचेत गराउने, समय-समयमा अनुगमन,	-	नगरपालिका र ठेकेदारर सरोकारवाला निकायहरु
जम्मा									७,६०,०००।-	

९. वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार अनुगमन कार्यमा प्रस्तावक जिम्मेवार निकाय हुन पर्दछ । वातावरण व्यवस्थापन योजना कुनै पनि योजना निर्माण वा संचालन गर्दा यसका गतिविधिहरुवाट वातावरणमा पर्नसक्ने असर र प्रभाव पर्न सक्ने प्रभावहरुको पहिचान गरी त्यसलाई न्यूनिकरण गर्न गरिने प्रस्तावित एकिकृत प्रयासहरुको योजना हो । वातावरण व्यवस्थापन योजना विशेष गरी प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा अतिमहत्वपूर्ण प्रभावहरु भनी पहिचान गरिएका प्रभावहरुको हकमा निर्माण गरिनेछ । आयोजना निर्माण पूर्व, निर्माण तथा संचालन चरणमा पर्न सक्ने विभिन्न वातावरणीय असरहरु तथा ती चरणहरुमा ध्यान दिनुपर्ने वातावरणीय सवाल, आयोजना लाभवृद्धिका उपायहरु, नकरात्मक प्रभाव न्यूनिकरणका उपायहरु, त्यसका कार्यान्वयन तथा वातावरणीय अनुगमनका लागि संस्थागत जिम्मेवारी, वातावरणीय सम्बर्धन तथा नकरात्मक प्रभाव न्यूनिकरण लागत समेत समावेश हुने गरि वातावणीय व्यवस्थापन योजना तयार पारिएको छ ।ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने असरहरुको प्राविधिक दृष्टिकोण सहितको व्यवस्थापन योजनाको अवधारणा आवस्यक हुन्छ ।

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका क्षेत्र भएर बग्ने प्रस्तावित नदीबाट ढुंङ्गा, गिट्टी , वालुवा संकलन तथा उत्खनन् गर्ने कार्यको वातावरण व्यवस्थापन योजनाले व्यवस्थापनको सामान्य धारणा अनुसरण गरेको छ । यस धारणाले योजना निर्माण, सांगठनिक संरचना, मानविय श्रोत, निश्चित निर्देशन, समन्वय, प्रतिवेदन र वजेट विनियोजनको समिश्रणले नै व्यवस्थापन योजना बन्दछन् । वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले वातावरण संरक्षणका उपायहरु उपयुक्त रुपमा कार्यान्वयन भएको छ कि छैन, यसको प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्यांकन भएको छ कि छैन भन्ने कुराको निर्देश गर्दछ ।

यस प्रतिवेदनमा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा यसबाट हुन सक्ने सकारात्मक प्रभावलाई अधिकतम गर्न तथा नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न त्यस्ता उपायहरुको पहिचान गरी तिनीहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यक मानविय श्रोत र बजेट समेतको व्यवस्था गर्न सिफारीस गरिएको छ । न्यूनीकरणका उपायहरुको व्यवस्थापन योजनाका कार्यहरुमा जि.स.स. , वन, गा.पा. /न.पा. तथा संवन्धित सरोकारवालाहरु समेतको जिम्मेवारी तोकि व्यवस्थापन योजना तयार गरिएको छ ।

९.१ वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि जिम्मेवार निकायहरू

९.१.१ स्थानिय सरकार/स्थानीय स्तरका संघ-संस्थाहरु

क) गैर सरकारी तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरु

स्थानिय तहमा भएका विभिन्न क्लवहरु, गैह्र सरकारी संस्थाहरु, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु आदिसंघ संस्थाहरुले ढुंगा, गिट्टी, वालुवा संकलन, ढुवानी कार्य र वातावरण संरक्षणमा अगुवाका रुपमा भूमिका खेल्न सक्नेछन् ।

बालाराम अधिकारी
प्रशासकिय अधिकृत

ख) नगरपालिका

ढुंगा, गिट्टी, वालुवा संकलन सम्बन्धि योजना वनाउने र सो योजना आफ्नो अनूकुल बनाई कार्यान्वयन गर्ने नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्र भित्र पर्दछ ।

ग) साझेदारी वन व्यवस्थापन समिति

यस दुधौरा खोलासंगै सरोकार राख्ने गढीमाई साझेदारी वन व्यवस्थापन समिति र हलखोरिया साझेदारी वन व्यवस्थापन समिति रहेकोछ । प्रस्तावित दुधौरा खोलाको ढुङ्गा, गिट्टि, वालुवा र ग्राभेल उत्खनन्/संकलन क्षेत्र हलखोरिया साझेदारी वनक्षेत्रमै रहेको छ । तथापि ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, ग्राभेलको संकलन उत्खनन् र विक्रीवितरण गर्ने अधिकार साझेदारी वन व्यवस्थापन समितिलाई नभए पनि सोको प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष प्रभाव सम्बन्धित साझेदारी वनलाई पर्ने भएकोले सम्बन्धित जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले उपरोक्त नदीको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण IEE प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना (Environmental Management Plan) को कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा सम्बन्धित सहजनाथ साझेदारी वन व्यवस्थापन समितिसंग समन्वय गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

९.१.२ प्रदेश सरकार/जिल्ला स्तरका संघ-संस्थाहरु

क) वन तथा वातावरण मन्त्रालय

विभिन्न विषयगत कार्यालयहरुले ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन कार्यमा सल्लाह, सुझाव तथा अनुगमनको कार्य गरे जस्तै प्रदेशमा रहेको वन तथा वातावरण मन्त्रालयले पनि ढुङ्गा, गिट्टी, ग्राभेल र वालुवाको उत्खनन/संकलन कार्यमा आवश्यक निर्देशन गर्न सक्नेछ । मधेश प्रदेश सरकारको उद्योग, पर्यटन तथा वन मन्त्रालयले आफ्नो प्रदेशमा गिट्टी, वालुवा उत्खनन, संकलन, क्रसिङ्ग र विक्री वितरण तथा क्रसर उद्योग स्थापना र संचालनलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यविधि, २०७५ बनाई खोलाजन्य पदार्थको संकलन/उत्खनन कार्यमा नियमन गर्ने कार्य गरेको छ ।

ख) प्रदेश वन निर्देशनालय

मधेश प्रदेश अन्तर्गत वन क्षेत्रभित्र रहेको खोलाहरुबाट उत्खननन्/संकलन गरिने नदीजन्य पदार्थको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (*IEE*) प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने निकाय प्रदेश वन निर्देशनालय भएकोले खोलावाट ढुंगा, गिट्टी, वालुवा संकलन र उत्खनन गर्दा पर्ने अनुकूल तथा प्रतिकूल प्रभावहरुको नियमित अनुगमन, नियमन र आवश्यक निर्देशन दिने जिम्मेवारी पनि प्रदेश वन निर्देशनालयको हुनेछ ।

ख) जिल्ला अनुगमन समिति

जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको जिल्ला अनुगमन समितिले खोलावाट ढुंगा, गिट्टी, वालुवा संकलन र उत्खनन गर्दा पर्ने अनुकूल तथा प्रतिकूल प्रभावहरुको नियमित अनुगमन गर्नेछ ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

ग) डिभिजन वन कार्यालय/सव डिभिजन वन कार्यालय

विभिन्न विषयगत कार्यालयहरुले ढुङ्गा, गिटी, वालुवा संकलन कार्यमा सल्लाह, सुझाव तथा अनुगमनको कार्य गर्न सक्नेछ । यस कार्यमा डिभिजन वन कार्यालय बारा, डुमरवाना सव-डिभिजन वन कार्यालयको मुख्य भूमिका रहनेछ । प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणमा प्रस्ताव गरेको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना अनुसार कार्य भए नभएको अनुगमन गरी राय सुझाव दिन सक्नेछ । सोको पालना गर्नु सम्बन्धित स्थानीय तहको कर्तव्य एवं जिम्मेवारी रहनेछ । सघिंय वन नियमावली २०७९ को नियम ३० को उपनियम ५ बमोजिम राष्ट्रिय वन क्षेत्रभित्र बग्ने नदीबाट नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाश गरी तोकेको मापदण्ड र समयावधिको परिमाणमा नदीजन्य ढुङ्गा, गिट्टी वा वालुवा सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयको सिफारिसमा सम्बन्धित स्थानिय तहले खुल्ला प्रतिस्पर्धाको माध्यम बाट सङ्कलन र बिक्री वितरण गर्न सक्ने व्यवस्था भएकोले सम्बन्धित स्थानीय तहलाई सिफारिस दिनु पर्नेछ ।

९.१.३ संघीय सरकार स्तरका संघ संस्थाहरु

क) संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयलेनेपाल सरकारका नीतिनियमहरु बनाई सो कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार तथा जिल्ला समन्वय समितिलाई निर्देशन दिन्छ र त्यसको अनुगमन गर्दछ ।

ख) वन तथा वातावरण मन्त्रालय

वन जंगल क्षेत्रभित्र पर्ने सवै प्रकारका नदी खोलाहरु वन तथा वातावरण मन्त्रालयको कार्य क्षेत्रभित्र पर्छन र तिनीहरुको व्यवस्थापनको लागि जिल्लास्तरमा डिभिजन तथा सब-डिभिजन कार्यालयहरु हुन्छ । त्यसकारण नदी खोलावाट ढुंगा,गिट्टी, वालुवा संकलन र उत्खनन् कार्यमा यी दुई मन्त्रालयको अहं भूमिका भएको हुनाले यिनीहरुको समन्वय अति आवश्यक हुन्छ ।वातावरणीय असरहरु र तिनीहरुको न्यूनीकरणका उपायहरुको सवाल आउनासाथ वन तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वय अनिवार्य हुन्छ । वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को केन्द्रस्तरको सम्बन्धीत निकाय भनेको वन तथा वातावरण मन्त्रालय हो । त्यसैले प्रारम्भिक वातावरण परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्दा वातावरण संरक्षण ऐन र नियमावलीलाई मुख्य आधार वनाउनु अनिवार्य हुन्छ ।

९.२ अनुगमन योजना, समय तालिका र लाग्ने खर्च

कुनै पनि प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा त्यसको लागि तयार पारिएको प्रा.वा.प. प्रतिवेदनमा उल्लेख भएबमोजिम प्रस्तावले पार्ने अनुकूल प्रभावलाई अधिकत्तम बनाउने तथा प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू सुझाइए अनुसार कार्यान्वयन भए नभएको र त्यसको समग्र प्रभावका सम्बन्धमा नियमित अनुगमन गर्न आवश्यक हुन्छ । त्यस्तो नगरिएमा प्रस्तावकै भविष्य संकटमा

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

पर्न सक्ने हुनाले राष्ट्रिय वा.प्र.मू. निर्देशिका, २०५०, वनक्षेत्रका लागि वा.प्र.मू. निर्देशिका, २०५२ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ आदिले वातावरणीय अनुगमनलाई अनिवार्य गरेका छन् । प्रस्ताव कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन गर्नको लागि अपनाईने तरिकाबारे विस्तृतरुपमा यस परिच्छेदमा समावेश गरिएको छ । अनुगमन कार्यको लागि आवश्यक पर्ने उपयुक्त सूचकहरुको छनौट गरी प्रभावकारी रुपमा अनुगमन गर्ने प्रक्रिया समेतलाई व्यवस्थित रुपले यहाँ प्रष्ट पार्ने प्रयास भएको छ । अनुगमनको प्रकृति र लक्ष्य बमोजिम वातावरणीय अनुगमनलाई विभिन्न प्रकारमा वर्गीकरण गरिएको भएता पनि राष्ट्रिय वा.प्र.मू .निर्देशिका, २०५० ले विशेष गरी आधाररेखा सम्बन्धी अनुगमन (Baseline Monitoring), नियमपालना सम्बन्धी अनुगमन (Compliance Monitoring) र प्रभावसम्बन्धी अनुगमन (Impact Monitoring) गर्नुपर्ने प्रावधान राखेको पाईन्छ । प्रस्ताव कार्यान्वयन पछि यसका प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण गर्न र अनुकूल प्रभावलाई अधिकत्तम गर्नका लागि स्थान, समय र कार्यक्रमको भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणका प्रभावको सूचक निर्धारण गरी पाक्षिक, त्रैमासिक र वार्षिक रुपले वातावरणीय अनुगमनको व्यवस्था गरिएको छ । अनुगमन कार्यक्रमको कार्यान्वयन सम्बन्धी विवरण निम्न बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १४: अनुगमन योजना, समय तालिका र लाग्ने खर्च विवरण

अनुगमनको प्रकार	विषयवस्तु	सूचक	तरिका/विधि	समय तालिका	कूल रकम	जिम्मेवारी
आधार रेखा अनुगमन	खोलाको भौतिक अवस्था	नदीको किनार, उत्खनन् स्थान	स्थलगत निरिक्षण	आयोजना कार्यन्वयन हुनु भन्दा पहिले	१०,०००	न.पा.,ठेकदार
	स्थानिय बसोवासको अवस्था	बसोवासको प्रकृति	स्थलगत निरिक्षण छलफल	आयोजना कार्यन्वयन हुनु भन्दा पहिले	१०,०००	न.पा.,ठेकदार
नियम पालना अनुगमन	सिफारिस गरिएका न्यूनीकरणका कार्य भए नभएको	उत्खनन् कार्य तोकिएको स्थान र मापदण्ड र मात्रामा संकलन गरेको हेर्ने	स्थलगत निरिक्षण	प्रत्येक २ महिनामा	२०,०००	जि.स.स.न.पा
	संकलन ईजाजत अनुसार काम भए नभएको	परिचय पत्र, चलानी पूर्जि आदि	स्थलगत निरिक्षण , चलानी पूर्जि	बर्षको ३ पटक	१५,०००	जि.स.स.न.पा

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

अनुगमनको प्रकार	विषयवस्तु	सूचक	तरिका/विधि	समय तालिका	कूल रकम	जिम्मेवारी
	सुरक्षा, स्वास्थ्य	आधुनिक औजारको प्रयोग, बिरामी रेकर्डर सोधपुछ	स्थलगत निरिक्षण	आवश्यकता अनुसार	१५,०००	न.पा.,ठेकदार र स्वास्थय चौकी
	जनचेतना अभिवृद्धि कार्य भए नभएको	स्थानीय जनताहरुमा भएको जानकारी	छलफल	वार्षिक	४०,०००	न.पा.र विषयगत कार्यालयहरु
प्रभाव अनुगमन	वायु, धुँवा, ध्वनीको प्रदुषण	संकलन गर्ने तरिका तथा ढुवानीमा प्रयोग हुने सवारी साधनको जाँच	स्थलगत निरिक्षण, स्थानीय मानिस सँग सोधपुछ	प्रत्येक ६ महिना	२०,०००	न.पा.,ठेकदार
	वन तथा वनस्पतिको अवस्था बारे	वनस्पतिको संख्या, घनत्व	स्थलगत निरिक्षण	वार्षिक	२०,०००	न.पा.,विषयगत कार्यालय
	पशुपंक्षी र माछाको अवस्थाको जानकारी	पशुपंक्षी र माछाको अवस्था	स्थलगत निरिक्षण	वार्षिक	२०,०००	न.पा.विषयगत कार्यालय
	नदी किनारको अवस्था	नदीको किनारा तथा भू-क्षय कस्तो अवस्थामा रहेका छन्	स्थलगत निरिक्षण	प्रत्येक ३ महिनामा	२०,०००	न.पा.विषयगत कार्यालय
	स्थानीय रोजगार	लगत संकलन र विश्लेषण	स्थलगत निरिक्षण, छडके जांच	प्रत्येक ६ महिनामा	२०,०००	न.पा.,ठेकदार
तेश्रो पक्ष अनुगमन	IEE को प्रभावकारी कार्यान्वयन भए नभएको हेर्ने	खोलाको अवस्था, भू-क्षयको अवस्था	स्थलगत निरिक्षण,	वार्षिक	५०,०००	जि.स.स.,न.पा , विज्ञ परामर्शदाता
प्रतिवेदन तयारी					२५,०००	
कूल जम्मा					२,८५,०००	

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

९.३ अनुगमन गर्ने निकायहरु

९.३.१ जिल्ला स्तरीय अनुगमन समिति

नदीजन्य पदार्थको संकलन/उत्खनन र विक्रीवितरण सम्बन्धी प्रक्रियाको अनुगमन गर्न देहाय बमोजिमको नदीजन्य पदार्थको जिल्ला अनुगमन समिति रहनेछ ।

क.	जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुख	संयोजक
ख.	सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख/अध्यक्ष	सदस्य
ग.	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	सदस्य
घ.	जिल्ला प्रहरी कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
ङ.	जिल्ला स्थित सशस्त्र प्रहरी बल प्रमुख	सदस्य
च.	डिभिजन वन कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
छ.	स्थानीय तह अन्तर्गत जिल्लामा कार्यरत मध्येबाट समितिले तोकेको इन्जिनियर	सदस्य
ज.	आन्तरिक राजश्व कार्यालय वा करदाता सेवा कार्यालय वा सो नभएको जिल्लामा को.ले.नि.का.प्रमुख	सदस्य
झ.	जिल्ला समन्वय अधिकारी	सदस्य-सचिव

९.३.२ नगरपालिका स्तरीय अनुगमन समिति

१.) वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको पालना, उत्खनन् परिमाणको नियन्त्रण, राजश्व चुहावट तथा चोरी नियन्त्रण लगायतका कार्यहरुको अनुगमन गर्न देहाय बमोजिम नगर स्तरीय एक अनुगमन समिति रहनेछ ।

क.	सम्बन्धित नगरपालिकाको उप-प्रमुख	संयोजक
ख.	कम्तीमा एकजना महिला सहित ३ जना कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
ग.	ईलाका प्रशासन कार्यालयको प्रतिनिधि १ जना	सदस्य
घ.	डिभिजन वन कार्यालयको प्रमुख वा प्रतिनिधि १ जना	सदस्य
ङ.	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको प्रमुख वा प्रतिनिधि १ जना	सदस्य
च.	राष्ट्रपति चुरे तराई मधेश संरक्षण विकास समितिको प्रमुख वा प्रतिनिधि १ जन	सदस्य
छ.	आन्तरिक राजश्व कार्यालयको प्रमुख वा प्रतिनिधि १ जना	सदस्य
ज.	स्थानीय नेपाल प्रहरीको प्रमुख वा प्रतिनिधि १ जना	सदस्य
झ.	स्थानीय सशस्त्र प्रहरीको प्रमुख वा प्रतिनिध १ जना	सदस्य
ञ.	नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	सचिव
ट.	नगरपालिकाको प्राविधिक कर्मचारी	सदस्य-सचिव

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

२.) नगरपालिका स्तरीय अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- ❖ अनुगमन समितिले जुनसुकै वेला अनुगमन गरी निर्देशन दिन सक्नेछ ।
- ❖ अनुगमन समितिले आवश्यकता अनुसार अनुगमन उप-समिति, प्राविधिक उप-समिति र कार्यदल पनि गठन गर्न सक्नेछ ।
- ❖ पटके खोला प्रवेश आदेश, उत्खनन् कर्ताले राख्ने नदीजन्य पदार्थको दैनिक उत्खनन् अभिलेख, नदीजन्य पदार्थको दैनिक पटके विक्री अभिलेख तेरिजको ढाँचा अनुगमन समितिले निर्धारण गर्नेछ ।
- ❖ यस कार्यविधिमा अन्यत्र उल्लेख गरिएको कार्यहरुको अलावा अनुगमन समितिले उत्खनन् स्थद निर्धारण, क्षेत्रफल तथा गहिराईको अनुगमन र खन्न सक्ने अधिकतम गहिराईको निर्धारण जस्ता विषयहरुको निक्यौंल गर्नेछ ।

९.३.३ नाका व्यवस्थापन अनुगमन समिति

१.) नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् र संकलन तथा घाटगदीको लागी ढुवानी गर्दा प्रयोग हुने नाकाहरुलाई व्यस्थित गर्न नगरपालिकाले देहाय बमोजिमको एक नाका व्यवस्थापन अनुगमन समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

क.	सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष	संयोजक
ख.	नाका नजिकको क्षेत्र हेर्ने नेपाल प्रहरीको प्रमुख वा प्रतिनिधि	सदस्य
ग.	नाका नजिकको क्षेत्र हेर्ने सशस्त्र प्रहरीको प्रमुख वा प्रतिनिधि	सदस्य
घ.	नाका नजिकको क्षेत्र हेर्ने सब-डिभिजन वन कार्यालय/चेकपोष्टको प्रमुख वा प्रतिनिधि	सदस्य
ङ.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले तोकेको नगरपालिकाको कर्मचारी	सदस्य सचिव

तर नाकामा दुई वा दुईभन्दा बढी वडाहरुको क्षेत्र पर्ने भएमा नगर प्रमुखले तोकेको वडा अध्यक्ष नाका व्यवस्थापन अनुगमन समितिको संयोजक हुनेछ ।

२.) समिति, उपसमिति र कार्यदलका पदाधिकारीहरुको बैठक तथा अनुगमन सम्बन्धि सुविधा प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ । समिति, उपसमिति र कार्यदलले आफ्नो बैठक सम्बन्धि कार्यविधि आफै निर्धारण गर्नेछ ।

९.४ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवार निकायहरुको संगठनात्मक स्वरुप

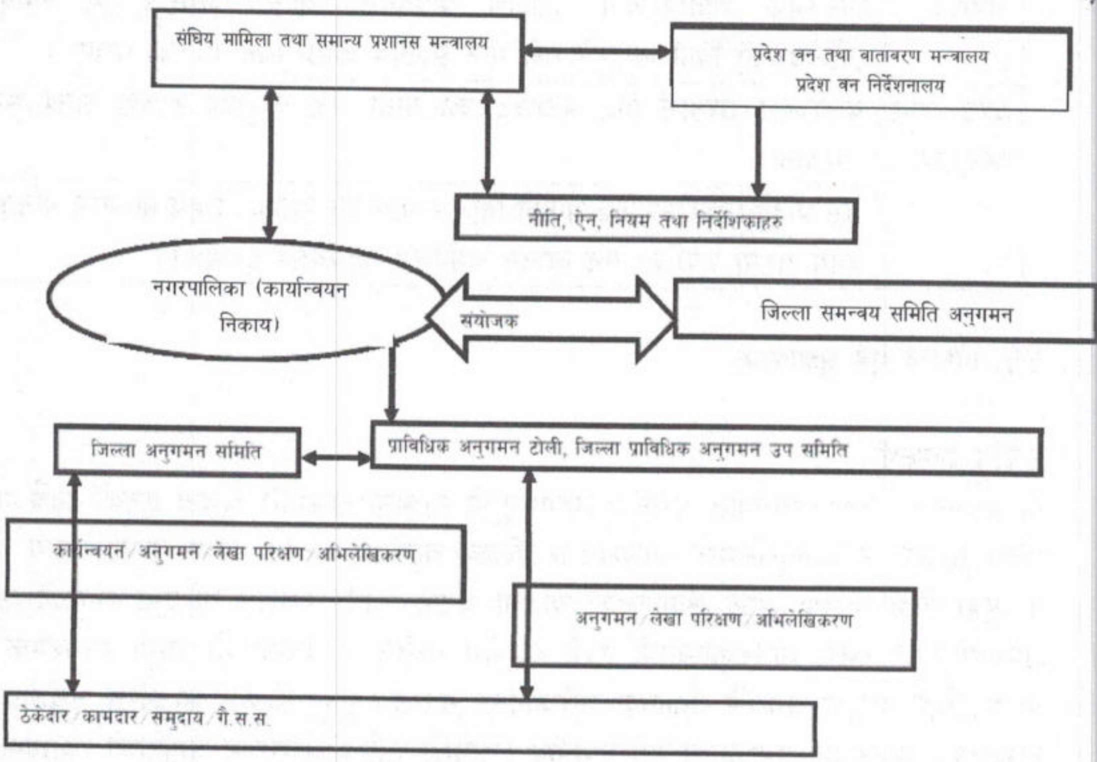

९.५ गुनासो सुनवाई संयन्त्र

जनताको गुनासो सुनवाई गर्न तथा गुनासो सुनवाईलाई सरलकृित गर्न देहाय बमोजिम सुनवाई संयन्त्रको व्यवस्था गरिनेछ ।

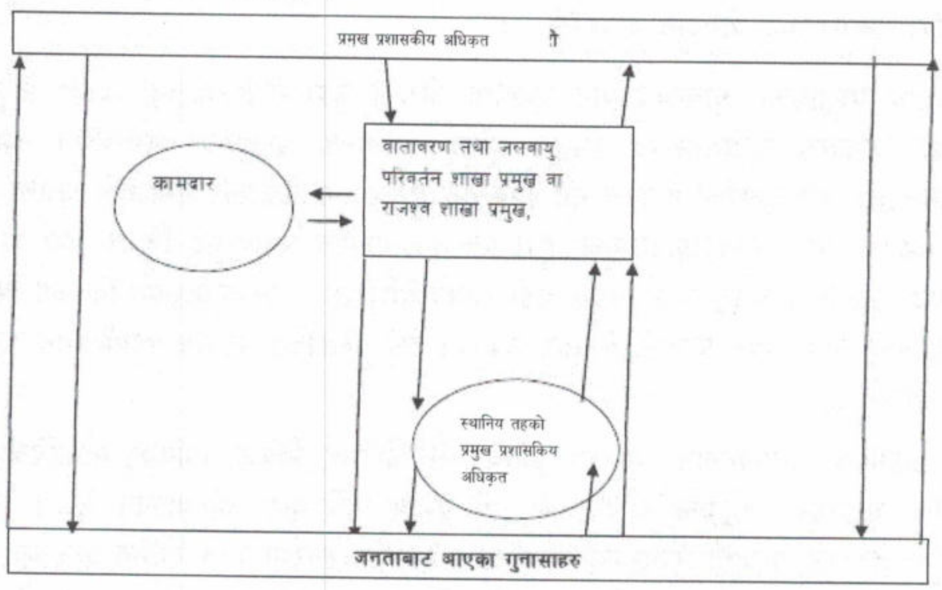

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

१०. अपराध, दण्ड तथा जरिवाना

अपराध	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत नगराई वा स्वीकृत प्रतिवेदनको विपरित्त हुने गरी कुनै प्रस्ताव कार्यन्वयन गरे वा गराए ।
दण्ड तथा जरिवाना	वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३५ अनुसार रु.दश लाख सम्म जरिवाना
	यस प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको विधि र प्रावधान बाहेकको हकमा अन्य प्रतिकूल कार्य गरेमा प्रचलित ऐन कानून बमोजिम कार्यवाही हुनेछ ।

११. निष्कर्ष एवं सुझावहरू

११.१ निष्कर्ष

यो प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट स्थानीय तहमा ठूलो मात्रामा रोजगारी श्रृजना हुनुको साथै मधेश प्रदेश सरकार र जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका बारालाई प्रत्यक्ष रुपमा राजस्व प्रास हुनेछ । ढुङ्गा, गिट्टी वालुवा आदि संकलनको योजना बनाई कार्य संचालन गरिएमा श्रोतको उचित उपभोग मात्र नभई व्यवस्थापनतर्फ ठूलो सहयोग पुग्नेछ । निर्माणको लागी आवश्यक पर्ने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा समयमै वैज्ञानिक तरिकाद्वारा संकलन हुँदा श्रोतमा आधारित उद्योगहरु र निर्माणका योजनाहरु संचालनमा रही स्थानीय स्तरदेखि राष्ट्रिय स्तरसम्म आपूर्तिको व्यवस्था हुन सक्छ । संकलन कार्यले वातावरण संरक्षण, पारिस्थितिकीय प्रणालीको विकास, जनशक्ति विकास र सम्पदाको उचित प्रयोगमा सहयोग पुऱ्याउने मात्र नभई नदी कटान, कृषियोग्य भूमि, मरुभूमिकरण, जलाधार क्षेत्रको विनास जस्ता पर्यावरणीय समस्याहरुलाई नियन्त्रण गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा सकारात्मक योगदान पुऱ्याउँछ ।

यसका साथै प्रस्तावको कार्यन्वयनबाट स्थानीय क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी वालुवा जस्ता प्राकृतिक पैदावारमा आधारित उद्योगहरुको प्रवर्द्धन हुनेछ । यस्ता प्राकृतिक सम्पदाको वैज्ञानिक व्यवस्थापनद्वारा उत्पादनशील विकास भई त्यसबाट समुन्नत र विकसित समाजको श्रृजना हुनमा टेवा पुग्नेछ । यो प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा पर्ने वातावरणीय प्रभावलाई विचार गर्दा प्रतिकूल प्रभावहरुको तुलनामा अनुकुल प्रभावहरु बढी रहेको देखिन्छ । प्रस्तावहरुको विकल्प विश्लेषण गर्दा वैज्ञानिक व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार संकलन गर्न प्रस्तावित प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु पर्ने स्पष्ट देखिएको छ ।

प्रस्तुत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनले भौतिक, जैविक, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अवयवमा अनुकूल र प्रतिकूल दुवै प्रभाव पार्ने कुरा औंल्याएको छ । प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट हुने धेरैजसो नकारात्मक असरहरु स्थानीय स्तरमा मात्र सिमित छन् जुन माथी दिइएका न्यूनीकरणका उपायहरुबाटै कम गर्न सकिन्छ । वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको

भित्र समेटिएका उपायहरु अवलम्बन गरीए प्रस्ताव क्षेत्रमा भौतिक, जैविक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक वातावरणमा कुनै किसिमको बाँकी असर पर्ने देखिदैन । अनुकूल प्रभाव अभिवृद्धि गर्न बार्षिक रु .२,४०,००० र प्रतिकूल प्रभाव न्युनीकरण गर्न रु. ७,६०,०००।०० हुने अनुमान गरिएको छ । त्यसतै वातावरणीय अनुगमन शिर्षकमा रु .२,८५,०००।०० खर्च अनुमान गरिएको छ । यसरी कुल रकम रु .१२,८५,०००।०० बाह्र लाख पचासी हजार खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।उक्त रकमहरु प्रस्तावकले व्योहर्ने छ । तसर्थ प्रस्तावको प्रकृति, यसको अवस्थिती, स्थानीय जनसमुदायहरुको प्रस्ताव प्रतिको रुचि तथा पहिचान गरिएका सम्भावित नकारात्मक असरहरुलाई मध्यनजर गर्दै प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययनले निर्देशन गरे अनुरुपको न्यूनीकरण तथा अभिबृद्धि उपायहरु अवलम्बन गर्ने शर्तमा प्रस्तावित प्रस्तावना कार्यान्वयनका लागी सिफारिस गरिन्छ साथै यो प्रस्तावना स्वीकृतिका लागी प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण पर्याप्त रहेको छ ।

११.२ सुझाव

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन तथा उत्खनन् कार्यलाई व्यवस्थित र वातावरणमैत्री बनाउन निम्न लिखित प्रतिवद्धताहरू तथा सुझावहरु अवलम्बन गरिएको छ ।

- अनुगमन योजनामा दिइएका न्युनीकरणका उपायहरुको अनिवार्य कार्यन्वयन र त्यसको नियमित अनुगमन गरिने छ ।
- रोजगारीको लागि स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- प्रत्येक वर्ष बर्षायाम सकिएपछि थुप्रिएको ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको परिमाण नापजांच अभिलेख राखिने छ ।
- ठेक्का संझौतामा उल्लेख भएको परीमाण, स्थान आदिको नियमित अनुगमन गरिने छ ।
- जिल्ला स्थित प्रमुख जिल्ला अधिकारीको संयोजकत्वमा भएको जिल्ला अनुगमन समितिद्वारा नियमित अनुगमन गरिने छ ।
- जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले ठेक्का पुर्व IEE ले सुझव गरेको संकलन/उत्खनन् क्षेत्रको परिधिलाई किल्ला गाडेर रेखाङ्कन गर्नु पर्ने र संकलन/उत्खनन् क्षेत्रको गहिराईको बेन्च मार्किङ गर्नु पर्नेछ ।
- स्थानीय समुदायको सहभागितामा अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन र खोलाहरुको रेखदेख गर्न विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।तेश्रो पक्षद्धारा अनुगमन (सम्वन्धित क्षेत्रका विज्ञहरु समावेश भएको टोली) को व्यवस्था गरिनेछ ।
- तेश्रो पक्षद्धारा अनुगमन (सम्वन्धित क्षेत्रका विज्ञहरु समावेश भएको टोली) को व्यवस्था गरिनेछ ।
- नदी जन्यपदार्थको पानीको वीचबाट उत्खनन् कार्य गरिने छैन ।

बालराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

११.३ प्रतिबद्धता

राष्ट्रिय वन क्षेत्रभित्र बग्ने खोलाबाट नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, ग्राभेल र बालुवा उत्खनन् एंव संकलन हुने कार्य हुने भएकोले वन, वन्यजन्तु तथा जैविक विविधतामा प्रतिकुल हुने कार्य वा अपराध हुन नदिने कुरामा जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका सजग्ग एंव प्रतिबद्ध छ । कथाकतचित भएको खण्डमा सोको नियन्त्रण एंव प्रचलित ऐन कानून बमोजिम कार्यवाई गर्न गराउनमा समेत प्रतिबद्ध छ ।

सन्दर्भसामाग्री

❖ वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६
❖ वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
❖ जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको बस्तुगत विवरण,२०७५
❖ जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७९ र संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७९
❖ National Ambient Air Quality Standards, 2069 (2012)
❖ National Drinking Water Quality Standard, 2062 (2005)
❖ Noise Emission Standard, 2069 (2012)
❖ Urban Environmental Management Guidelines, 2067 B.S. (2011)
❖ Environmental Impact Assessment Guidelines, 1993 Nepal Gazette Volume, 45 Number 19 Kathmandu.
❖ Center for Public Health and Environment Development (CEPHED) (2013) National Report Lead Nepal's New Enamel Household.

बालाराम ... प्रशासकिय अधिकृत

अनुसूचीहरु

अनुसूची-१ : कार्यसूची स्वीकृतीको पत्र

मधेश प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
प्रदेश वन निर्देशनालय
जनकपुरधाम

प.सं.२०७९/८०
च.नं. ५०6

मिति:-२०८०/३/७

विषय :- प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको कार्यसूची (ToR) स्वीकृत सम्बन्धमा ।

श्री जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
जीतपुर, बारा

उपरोक्त सम्बन्धमा ताँहा कार्यालयको च.न.७००१ मिति २०८०/०३/०६ गतेको प्राप्त पत्रानुसार नदीजन्य प्रदार्थहरु ढुङ्गा, गिट्टी , बालुवा र ग्रेभल उत्खनन र संकलन कार्यको तपसिलमा उल्लेखित खोलाहरुको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) कार्यसूची वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७, को नियम ३ अनुसूची -२ र नियम ५ को (ख) अनुसूची ७ को ढाँचामा तयार भई आएकोले यस निर्देशनालयको मिति २०८०/३/७ गतेको निर्णय अनुसार अनुसूची -७ उपनियम ४ वमोजिम प्रयोजनार्थ स्वीकृत भएको व्यहोरा अनुरोध छ । साथै स्वीकृत कार्यसूची -१ प्रति र सक्कल फाइल ताहाँ कार्यालयमा पठाइएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

तपसिल
दुधौरा खोला
वालगंगा खोला
पसाहा खोला

२०८०/३/६

जगन्नाथ प्रसाद जयसवाल
प्रदेश वन निर्देशक

वोधार्थ :-

श्री डिभिजन वन कार्यालय
बारा, सिमरा

सम्पर्क ईमेल ठेगाना :- dof2state@gmail.com / phone No. 041-420311

बालाराम खड्का
प्रशासकीय अधिकृत

अनुसूची-२ : पत्रिकामा प्रकाशित सार्वजनिक सूचना

Sanskar Khabar
संस्कार खबर
National Daily राष्ट्रिय दैनिक
जि.प्रशा.का.द.नं.:६६/२०७२/०७३
जि.हु.का.द.नं.:११/२०७२/२०७३
वर्ष ८ अंक २६२ २०८० असार ८ गते शुक्रबार Friday,23 June , 2023

संस्कार एफ.एम. ९५.६ मेघाहर्ज २००० वाटको साथमा
संस्कार वहस
प्रत्येक साताको आइतबार, सोमवार, मंगलवार , बुधवार बिहान: ७:३० बजे
www.sanskarfm.com.np

निःशुल्क स्वास्थ्य विमाको व्यवस्था गर्नुपर्ने माग

प्रथम स्थापना दिवस

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को

अनुसूची-९

(नियम ७ को उपनियम (२) संग सम्बन्धित)

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाभित्र रहेको दुधौरा, बालगंगा र पसाह खोलाबाट व्यबस्थित रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेल उत्खनन्/संकलन कार्यको लागी आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धीको

सार्वजनिक सूचना

(प्रथम पटक प्रकाशित मिति : २०८०/०३/०८)

मधेश प्रदेश बारा जिल्ला जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुरद्वारा देहाय बमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना :	नाम : जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय । ठेगाना : जितपुर, बारा । सम्पर्क नं. : ०५३-४१२१७३ इमेल : jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com
प्रस्तावको व्यहोरा :	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको क्षेत्रभित्र रहेको दुधौरा, बालगंगा र पसाह खोलाबाट व्यवस्थित एवं दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेल उत्खगन्/संकलन कार्यको लागी आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयारी ।
प्रभाव पर्न सक्ने जिल्ला/न.पा./गा.पा :	बारा जिल्लाको जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा., कलैया उप.म.न.पा., करैयामाई गा.पा. र प्रसौनी गा.पा.

माथी उल्लेखित प्रस्तावको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा सो क्षेत्रको प्राकृतिक प्रणाली, भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, सौंस्कृतिक प्रणाली र आर्थिक प्रणालीबिच के कस्तो प्रभाव पर्दछ भनी यकिन गर्न सो स्थानको न.पा./गा.पा. तथा त्यस क्षेत्रका विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थय चौकी तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाको लिखित राय सुझाव लिन आवश्यक भएकोले यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएको मितिले ७ (सात) दिनभित्र निम्न ठेगानामा आई पुग्ने गरी लिखित राय सुझाव उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

राय सुझावको लागी पत्राचार गर्ने ठेगाना :

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना :	नाम : जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, जीतपुर, बारा । ठेगाना : जीतपुर बारा, मधेश प्रदेश, नेपाल । सम्पर्क नं. : ०५३-४१२१७३ इमेल : jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com
परामर्शदाताको नाम र ठेगान :	नाम : लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी.सेक्यूरिटिज प्रा.लि. ठेगाना : बिरगंज-१६, पर्सा ,नेपाल फोन : ९८४५८५७४२९ ईमेल : mbkpatel2@gmail.com

प्रशासकीय अधिकृत

अनुसूची-३ : प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयारीको लागि प्राप्त पत्रहरु

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या : ०७९/०८०
चलानी नं. : ४२९६

मिति : २०८०/०१/१४

विषय : सहमति सम्बन्धमा ।

श्री डिभिजन वन कार्यालय
सिमरा, बारा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा यस उपमहानगरपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने दुधौरा, बाल गंगा र पसाह खोलाबाट नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेल उत्खनन एवम् संकलन गरी बिक्रीबितरण गर्नको लागी तयार भएको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदनको म्याद समाप्त भएकोले आगामी आ.व. २०८०/०८१ को लागी प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने भएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

नेपाल सरकार (मन्त्रीपरिषद) को मिति २०७७/०४/०५ गतेको बैठकबाट स्वीकृत "ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७" को दफा ६(२) बमोजिम वन क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन् गर्नको लागी सम्बन्धित निकायको सहमति लिनुपर्ने व्यवस्था भएको र साथै संघीय सरकारको वन नियमावली, २०७९ को नियम (३०) को उपनियम (५) मा राष्ट्रिय वन क्षेत्रबाट बग्ने नदीबाट नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको मापदण्ड र समयावधिको अधीनमा रही वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनबाट तोकिएको परिमाणमा नदीजन्य ढुङ्गा, गिट्टी वा बालुवा सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयको सिफारिशमा सम्बन्धित स्थानीय तहले खुला प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट संकलन र बिक्रि वितरण गर्न सकिने कानुनी प्रावधान रहेको ।

यस उपमहानगरपालिकाले स्वीकृत गरी कार्यन्वयनमा ल्याएको वन ऐन, २०७९ को दफा ११ को उपदफा (१) मा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित संघीय कानून बमोजिम वातावरणीय अध्ययन गर्नुपर्ने भनी निर्धारण भएका प्रस्तावहरु यस नगरपालिकामा रहेको वन क्षेत्रमा कार्यन्वयन गर्नु पूर्व उक्त प्रस्तावहरुका बारेमा वातावरणीय अध्ययन गरी सो सम्बन्धी प्रतिवेदन सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृत भएको हुनुपर्नेछ भनी उल्लेख भएकोले निम्न आधार र कारणले सहमति लिन आवश्यक भएकोले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित विधि, परिमाण र समयावधि अनुसार ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन्, संकलन र बिक्री गर्नको लागी सहमति उपलब्ध गराई सहयोग गरिदिनु हुन सादर अनुरोध छ।

आधारहरु:

१. खोलामा ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवाको संचितिको आधार:
माथी उल्लेखित खोलाहरुको स्थलगत निरिक्षण, नापजाँच गर्दा खोलामा नदीजन्य पदार्थको संचिति अत्यधिक भई खोलाको बिचको भाग माथी उठन गई खोलाको प्राकृतिक बहाबमा परिवर्तन हुने

053-412173 : jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

सम्भावना रहेको । यसरी नदी/खोलामा थुप्रिएर रहेको नदीजन्य पदार्थ हटाई विपदलाई न्यूनीकरण गर्नको लागी ।

२. चोरी निकासी बढ्ने:
सर्वसाधारणले आफूलाई आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्री ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेल सरल, सहज र सुलभ तरिकाले नपाउने हुँदा बाध्य भई खोलाबाट नदीजन्य पदार्थ चोरी निकासी गर्ने ।

३. भौगोलिक कारण:
गत विगत देखि नै उक्त खोलाबाट यस पालिकाले नदीजन्य पदार्थको उत्खनन, संकलन गर्दै आएको । साथै वन क्षेत्र बाहेकको अन्य क्षेत्रमा गुणस्तरीय ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको उपलब्धता नभएको ।

४. रोजगारीको अवसर श्रृजना:
श्रममूलक विधिबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाजस्ता नदीजन्य पदार्थको संकलन/उत्खनन् गरिने हुँदा यस भेगका हजारौं स्थानीयको लागी रोजगारीको अवसर श्रृजना भई केही हदसम्म गाउँघरमा रहेको बेरोजगारीको समस्या समाधान हुने ।

५. सार्वजनिक विकास निर्माण सामग्रीको उपलब्धता:
स्थानीय, प्रदेश र संघीय सरकारद्वारा संचालित आयोजना/परियोजना तथा राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरुको निर्माणको लागी आवश्यक पर्ने ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा जस्ता निर्माण सामग्रीको उपलब्धता नहुँदा सार्वजनिक विकास निर्माणको कार्य ठप्प हुने हुँदा ती सामग्रीको सहज र सुलभ आपूर्तिको लागी समेत वन क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थको संकलन/उत्खनन् गर्न बाध्यता भएको ।

६. सर्वसाधारण जनतालाई निर्माण सामग्रीको अभाव र लागत खर्च बढ्ने:
सर्वसाधारण जनताले आफ्नो घर निर्माणको लागी आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्री (नदीजन्य पदार्थ) को सहज र सुलभ आपूर्ति नहुने। अन्यत्र जिल्लाबाट आपूर्ति गर्दा निर्माण खर्चको लागत समेत बढ्ने भएको कारणले ।

७. दिगो आन्तरिक श्रोतको व्यवस्थापन हुने:
ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा, माटो, चटान, दहतर बहतर बिक्री वितरण गरी दिगो आन्तरिक श्रोतको व्यवस्थापन हुनको साथै यस उपहानगरपालिकाको आन्तरिक राजश्वमा बृद्धि हुन गई जनताको चाहना र आवश्यकता अनुसारको विकास निर्माण सम्पन्न हुने ।

हरिलाल पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

053-412173 : jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

मधेश प्रदेश सरकार
उद्योग, पर्यटन तथा वन मन्त्रालय
प्रदेश वन निर्देशनाल
डिभिजन वन कार्यालय सिमरा, बारा

पत्र.संख्या:- ०८१।८०
चलानी नं. १४८५

कार्यालय-०५३५२००

मिति:-२०८०/१/१७

विषय:-IEE को draft प्रति उपलब्ध गराई दिने बारे।

श्री जितपुरसिमरा उपमहानगरपालिका,
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय,
जितपुर, बारा।

प्रस्तुत विषयमा तँहा कार्यालयको च.नं.५२१७ मिति २०८०/१/१४ गतेको प्राप्त पत्रानुसार राष्ट्रिय वन क्षेत्र भएर बग्ने दुधौरा, बालगंगा र पसाहा खोलाबाट आ.व.२०८०/८१ मा नदीजन्य पदार्थ उत्खन्न एवं संकलन गरी बिक्री वितरणको लागि IEE तयार गर्नु पर्ने भएकोले सहमति माग भएको सन्दर्भमा सहमति प्रदान हुनु पुर्व तोकिएको मापदण्ड र संघिय वन नियमावली २०७९ बमोजिम उल्लेखित खोलाहरुबाट नदिजन्य पदार्थ संकलन तथा बिक्री सम्बन्धी IEE तयार गरी सो को draft प्रति आवश्यक भएकोले उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध छ।

बिनोद सिंह
डिभिजनल वन अधिकृत

बोधार्थ:-
श्री जिल्ला वन समन्वय समिति,
बारा, कलैया ।

दर्ता नं. ६३९०
मिति २०८०/१/१८

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

पत्र संख्या : ०७९/०८०
चलानी नं. : ६४२६

मिति : २०८०/०२/१८

विषय : प्रतिनिधीपठाई दिनु हुन् ।

श्री डिभिजन वन कार्यालय
सिमरा, बारा ।

प्रस्तुत विषयमा यस उपमहानगरपालिकाको क्षेत्रभित्र पर्ने दुधौरा, बालगंगा र पसाहा खोला बगर क्षेत्रबाट दिगो एवं वातावरणमैत्री तरिकाले ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेललगायतका नदीजन्य पदार्थको संकलन एवम् उत्खनन् कार्यको लागी आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) को कार्यसूची (TOR) परामर्शदाता लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी.सेक्यूरिटीज प्रा.लि. वीरगंज-१६, पर्साको सहयोगमा तयार गरी मिति २०८०/०२/१४ गते प्रदेश वन निर्देशनालयमा दर्ता भएको र मिति २०८०/०२/१६ गते श्रीमान प्रदेश वन निर्देशक ज्यूको संयोजकत्वमा विज्ञहरु सम्मिलित समितिमा प्रस्तुत हुदाँ विज्ञहरुले दिएको राय सुझावहरु समावेश गरी पुन: परिमार्जित कार्यसूची (TOR) तयार गरी स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने निर्णय भएकोले उपरोक्त खोलाहरुको नापजाँच गरी तथ्य र तथ्याँकहरु प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदनमा समावेश गर्नुपर्ने भएकोले नापजाँच कार्यमा सहयोग गर्न तहाँबाट एक जना प्रतिनिधि पठाईदिनु हुन सादर अनुरोध छ ।

हरिलाल पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

053-412173 : jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

आज मिति २०८० मंसिर १९ गते शुक्रबारका दिन जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाका मेयर राजन पौडेल ज्यू को अध्यक्षतामा उपमहानगरपालिका भित्र रहेका वालगंगा, दुधौरा र पसाह खोलाबाट नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल उत्खनन एवं संकलन गरी बिक्री वितरण गर्न कानूनतः आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी छलफल गर्न आयोजित कार्यक्रम को बैठक बसी तपसिल बमोजिम को पदाधिकारी हरु को उपस्थितिमा बसि तपसिल बमोजिम को निर्णय गरियो।

उपस्थिति

1. श्री राजन पौडेल मेयर जीतपुरसिमरा उ.म.न. पालिका
2. श्री चतुरबाबु वाग्ले " " वडा नं. १८ वडाअध्यक्ष
3. श्री दिपेन्द्र चौधरी " " वडा नं. ४ का वडाअध्यक्ष
4. श्री श्यामबाबु खवाँ " वडा नं. १२ का वडाअध्यक्ष
5. श्री हेमनारायण चौधरी " वडा नं. १३ का वडाअध्यक्ष
6. श्रीमती प्रमावती देवी पासवान कार्यपालिका सदस्य
7. श्री शिवशंकर महतो कोइरी वडा नं. ८ का वडाअध्यक्ष
8. श्री आनन्द ~~साहनी~~ कार्यपालिका सदस्य
9. श्री भिम बहादुर तामाङ वडा नं. १६ वडा अध्यक्ष
10. श्री धन बहादुर थापा वडा नं. २ वडा अध्यक्ष
11. श्री चैन गुरुङ वडा नं. १४ वडा अध्यक्ष

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय वन निर्देशनालय जनकपुरधाम, नेपाल

कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी. सेक्युरिटिज प्रा.लि. स्था.२०७७ वीरगंज

पाना नं. २

प्रस्ताव:

१) दुधौरा, बालगंगा र पसाहखोलाबाट नदीजन्य पदार्थ उत्खनन एवं संकलन गर्न घाट निर्धारण गर्ने।

निर्णय

क) दुधौरा खोला मा निम्न घाट निर्धारण गरियो।

1. पथलैया घाट
2. खैयर घारी घाट
3. बकुलीया घाट

ख) बालगंगा खोला मा निम्न घाट निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

1. सुकलौया घाट
2. पथलैया घाट

ग) पसाहखोला मा निम्न घाट निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

1. मैनापुर घाट
2. रूपनगरी घाट
3. [illegible?] इकहरा र-पो
4. [illegible?] पिलुवाही घाट

बालाराम अड्का
प्रशासकिय अधिकृत

लिखितम हामी तपसिलका मानिस आगे आज मिति २०८०/०२/२२ गते का दिन जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका भित्र पर्ने पसाह खोलाबाट नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेल उत्खनन् एवं संकलन गर्न को लागि प्रस्तावित खोला को स्थलगत निरिक्षण एवं नाप जाँच गर्दा ३ वटा प्लट नाप जाँच भएको व्यहोरा ठीक साँचो हो फरक पर्दैन फरक परे कानून बमोजिम सहुमा बुझौला।

<u>तपशिल</u>

प्लट नं.	प्लटको नाम	प्लटको G.P.S. Co-ordinate		कैफियत
		X	Y	
१.	जैतापुर प्लट	①308752 ②309112	3002300 3001010	
२.	कुन्हमुडी प्लट	①308703 ②308745	3004072 3002392	
३.	डकाही प्लट	①308794 ②308703	3005620 3004072	

माथि उल्लेखित प्लटको नाप जाँच मेरै सामने भएको हो भन्नी सहि छाप गर्ने जीतपुर सिमरा उ.म.न.पा.

वडा नं. १२ मा बस्ने वर्ष ३४ का श्री [illegible] १

ऐ. ऐ. बस्ने वर्ष २६ का श्री कल बहादुर थेर्ले १

ऐ. ऐ. बस्ने वर्ष ३५ का श्री उमेश राई १

<u>रोहबर</u>

स.व.अ. (आठौं तह) श्री जवाहर प्रसाद कुर्मी

डिभिजन वन कार्यालय सिमारा, बारा

वडा अध्यक्ष श्री चतुर बाबु बग्ले

जीतपुरसिमारा उ.म.न.पा. १२ नं. वडा कार्यालय

वातावरण अधिकृत श्री पुष्पा सिंह

जीतपुरसिमारा उ.म.न.पा.

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, बारा

<u>काम तामिल गर्ने</u>

अध्यक्ष श्री शम्भु प्रसाद चौरसिया

श्री संजय प्रसाद चौरसिया

श्री राम प्रसाद पंडित

सुनरस कन्सलटेन्सी एण्ड ट्रेडर्स प्रा.ली.

वीरगंज १६, पर्सा

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

पसाह खोलाको प्लटको क्षेत्र निर्धारण गर्नको लागी बसेको बैठक

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

अनुसूची-४ : सूचना टाँसको मुचुल्का र प्राप्त राय सुझावहरु

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या : ०७९/०८०
चलानी नं. :

मिति : ....

भर्पाई दाबै आगे यस कार्यालयको च.नं....... मिति २०८०/०३/०८ गतेको सूचना टाँस गरी राय सुझाव पठाई दिने सम्बन्धी बिषयको पत्र र सोही सम्बन्धी कलैया बाराबाट *संस्कार खबर दैनिकमा* मिति २०८०/०३/०८ गते प्रकाशित सूचनाको फोटोकपी बुझिलिई भरपाई गरिदिए ।

सि.नं.	कार्यालय/संस्थाको नाम	पत्र बुझ्नेको नाम र पद	कार्यालयको छाप	दस्तखत
१.	श्री जिल्ला समन्वय समिति कलैया, बारा ।	[handwritten]	[stamp]	[signature]
२.	श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालय कलैया, बारा ।	[handwritten]	जिल्ला प्रशासन कार्यालय बारा, कलैया	[signature]
३.	श्री जिल्ला प्रहरी कार्यालय कलैया, बारा	[handwritten]	[stamp]	[signature]
४.	श्री डिभिजन वन कार्यालय सिमरा, बारा	रामदेव चौधरी का.स.	डिभिजन वन कार्यालय बारा, सिमरा	[signature]

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या : ०७९/०८०
चलानी नं. ६०६६

मिति : ....

भर्पाई दादै आगे यस कार्यालयको च.नं....... मिति २०८०/०३/०८ गतेको सूचना टाँस गरी राय सुझाव पठाई दिने सम्वन्धी विषयको पत्र र सोही सम्वन्धी कलैया बाराबाट *संस्कार खबर दैनिकमा* मिति २०८०/०३/०८ गते प्रकाशित सूचनाको फोटोकपी बुझिलिई भरपाई गरिदिए ।

सि.नं.	कार्यालय/संस्थाको नाम	पत्र बुझ्नेको नाम र पद	कार्यालयको छाप	दस्तखत
१.	जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा. १ नं. वडाको कार्यालय, बारा ।	लक्ष्मी लामा वडा सचिव	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका १ नं. वडा कार्यालय सिमरा, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल	२०८०/०३/११
२.	जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा. ४ नं. वडाको कार्यालय, बारा ।	मंजु चौधरी वडा सचिव	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका ४ नं. वडा कार्यालय ...,बारा मधेश प्रदेश, नेपाल	
३.	जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा. १४ नं. वडाको कार्यालय, बारा ।	पर्वत गौतम वडा सचिव	पर्वत गौतम वडा सचिव	२०८०/०३/११
४.	जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा. १५ नं. वडाको कार्यालय, बारा ।	प्रदिप रेग्मी वडा सचिव	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका १५ नं. वडा कार्यालय डुमरवाना, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल	२०८०/३/११ प्रदिप रेग्मी वडा सचिव
५.	जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा. १६ नं. वडाको कार्यालय, बारा ।	नाथिन चौधरी MIS Operator	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका १६ नं. वडा कार्यालय सखुवाघाट, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल	०३/११

📞 053-412173 ✉ : jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

मधेश प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
प्रदेश वन निर्देशनालय

डिभिजन वन कार्यालय, बारा

सिमरा, नेपाल

पत्र संख्या :यो.०८०।०८१
चलानी नं. : २९

कार्यालय : ०५३-५२००४७
निवास : ०५३-५२०१३५

मिति :- २०८०।०४।०७

बिषय :- राय सुझाव सहित IEE प्रतिवेदन पठाईएको सम्बन्धमा ।

श्री प्रदेश वन निर्देशनालय,
मधेश प्रदेश, जनकपुरधाम, धनुषा ।

प्रस्तुत विषयमा जितपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, जितपुर बाराको प.सं.२०८०।०८१ च.नं.३९ मिति २०८०।०४।०३ को पत्रसाथ प्राप्त दुधौरा, वालगंगा र पसाहा खोलावाट नदीजन्य पदार्थ ढुंगा,गिट्टी,बालुवा तथा ग्राभेल संकलन/उत्खनन् कार्यको प्रारम्भिक वातावरणिय प्ररिक्षण (IEE) प्रतिवेदन थान-३ अध्ययन गरी हेर्दा तपसिल बमोजिमको राय सुझावलाई समावेश गरी कारवाही हुन सिफारिस साथ अनुरोध छ ।

तपसिल

१. संकलन गर्दा संकलन गर्ने क्षेत्र (प्लट) को स्पष्ट रुपमा रेखाङ्कन गरी संकेतहरु जस्तैः झण्डा गाडी चारकिल्ला छुट्याई गर्नुपर्ने छ ।
२. नदीजन्य पदार्थ संकलन तथा ढुवानी गर्दा त्यसबाट हुनसक्ने सम्भावित नोक्सानी, क्षतिको क्षतिपूर्ति व्यवस्थापन उपमहानगरपालिकाले नै गर्नु पर्नेछ ।
३. उक्त क्षेत्रहरु वन्यजन्तु विचरण गर्ने, आवत जावत गर्ने स्थान भएकोले सुर्यास्त पछि संकलन तथा ढुवानी गर्न पाईने छैन ।
४. संकलन भएका नदीजन्य पदार्थहरु परिमाण सहितको विवरण तयार गरी सम्वन्धित कार्यालयहरुमा उपलब्ध गराउनु पर्ने छ ।
५. वन क्षेत्रमा जथाभावी बाटो निर्माण गरी वन, वनस्पती, वन्यजन्तुलाई हानी,नोक्सानी नहुने गरी संकलन तथा ढुवानी गर्ने ।
६ नदीजन्य पदार्थ ढुवानी गर्ने ढुवानी साधनलाई पुर्ण रुपले छोपी ल्याउनु पर्ने छ ।
७. तीन वटै नदीको IEE प्रतिवेदनमा संघिय वन ऐन २०७६ र वन नियमावली मधेश प्रदेश वन ऐन, २०७७ तथा प्रचलित अन्य कानून बमोजिम हुनेछ भन्ने थप गर्ने ।
८. उक्त संकलन हुने क्षेत्रहरु हलखोरिया साझेदारी वन क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने भएकोले वातावरणिय प्रदुषण न्यूनिकरण कार्यक्रम सम्वन्धित समुहको स्वीकृत वार्षिक कार्ययोजनामा उल्लेख भए बमोजिम संचालन गर्नु पर्नेछ ।
९ प्रस्तावित खोला वन क्षेत्र भित्र रहेकोले नदीजन्य पदार्थ संकलन/उत्खनन् गर्दा जैविक विविधता संरक्षणको संवेदनशिलतालाई केन्द्र विन्दुमा राखी डि.व.का./सव-डि.व.का.ले खोजेको बखत उत्खनन् कार्यमा प्रयोग गरिएका ढुवानी साधनको विवरण तथा श्रमिकहरुको नामावली उपलब्ध गराउनु पर्ने छ ।
१०. नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार द्धारा स्वीकृत मापदण्ड विपरित कार्यहरु गर्न पाइने छैन ।
११. नेपाल सरकार/प्रदेश सरकारले पाउनु पर्ने ४०% राजश्व रकम कानून बमोजिम अनिवार्य उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
१२. नदीजन्य पदार्थ संकलन हुने प्लट, संगै जोडिएको संकलन नहुने क्षेत्र, नदीको वहाव क्षेत्र स्पष्ट खुल्ने गरी रंगीन नक्सा समावेश गर्ने ।
१३. जितपुरसिमरा उ.म.न.पा.को मिति २०८०।०२।१९ गतेको निर्णय अनुसार बालगंगा नदीमा २ वटा प्लट, दुधौरा नदीमा ३ वटा प्लट र पसाहा नदीमा ३ वटा प्लट कायम भएको पाईयो ।
१४. नदीजन्य पदार्थको संकलन/उत्खननु विधीमा श्रमिकबाट हो वा मेशिनबाट हो यकिन किटान गर्ने ।
१५. राष्ट्रिय वन क्षेत्र भित्र अन्य कुराहरुको हकमा संघिय वन ऐन, २०७६, वन नियमावली २०७९, प्रादेशिक वन ऐन २०७७ बमोजिम हुनेछ ।

बिनोद सिंह
डिभिजनल वन अधिकृत

९५

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

६.	जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा. १७ नं. वडाको कार्यालय, बारा ।	ठकी कार्की जीसि-१६ वडा सचिव	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका १७ नं. वडा कार्यालय, जीतपुर, बारा, मधेश प्रदेश, नेपाल	
७.	जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा. १८ नं. वडाको कार्यालय, बारा ।	सिमा उप्रेती पी.सि - १९ (वडा सचिव)	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका १८ नं. वडा कार्यालय, बडहर्वा, बारा, मधेश प्रदेश, नेपाल	
८.	जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा. डुमरवाना स्वास्थ्य चौकी, बारा ।	जाहिद हुसैन दिवान	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास महाशाखा, जनस्वास्थ्य प्रवर्द्धन शाखा, डुमरवाना स्वास्थ्य चौकी, बारा, मधेश प्रदेश, नेपाल	स्वास्थ्य चौकी प्रमुख
९.	श्री जनता माध्यमिक विद्यालय, जीतपुरसिमरा-१४, रजघट्टा, बारा	राजु प्र. अधिकारी (प्र.अ.)	प्रधानाध्यापक	श्री जनता माध्यमिक विद्यालय
१०.	श्री जन जागृति माध्यमिक विद्यालय, जीतपुरसिमरा-१६, सखुवाघाट, बारा	शान्त व. राना प्र.अ.	प्रधानाध्यापक	श्री जन जागृति माध्यमिक विद्यालय
११.	जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा. डुमरवाना शहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्र, बारा ।	सुरेन्द्र कुमार	नेपाल सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालय स्वास्थ्य सेवा विभाग, डुमरवाना शहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्र, बारा	३/११
१२.	श्री नेपाल राष्ट्रिय माध्यमिक विद्यालय, जीतपुरसिमरा-१५, डुमरवाना, बारा	विष्णु सुवेदी प्र.अ.	नेपाल राष्ट्रिय माध्यमिक विद्यालय, स्था. २०२०	प्रधानाध्यापक, नेपाल राष्ट्रिय मा.वि., जी.उ.म.न.पा.-१५, डुमरवाना

📞: 053-412173 ✉: jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

बालाराम खड्का
प्रशासकीय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
..........१७......... नं. वडा कार्यालय
जैतापुर...... बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या:- ०७९/०८०
चलानी नं.:- १२८९

मिति २०८०/०३/२३

विषय:- राय सुझाव सिफारिस गरिएको बारे ।

श्री प्रदेश वन निर्देशनालय
जनकपुरधाम, धनुषा
मधेश प्रदेश ।

प्रस्तुत विषयमा मिति २०८०/०३/०८ गते कलैया बाराबाट "संस्कार खबर राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा" प्रकिशत सार्वजनिक सुचना अनुसार र मिति २०८०/०३/२३ गते भएको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम अनुसार बारा जिल्ला जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाभित्र रहेको पसाह खोला क्षेत्रबाट व्यवस्थित एवं दिगोरुपमा नदीजन्य पदार्थ, ढुङ्गा, बालुवा र ग्राभेलका संकलन तथा उत्खन्न कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी विषयको प्रस्तावबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वाताबरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ ।

क) सकारात्मक प्रभाव: स्थानीयमा रोजगारीको श्रृजना, सिप, प्रभाह तथा अभिवृद्धि, व्यापारका अवसरहरु श्रृसना हुने, खोला आफ्नो प्राकृतिक बहावमा बग्ने, विकास निर्माण सामाग्रीको उपलब्धता हुने स्थानीय तहको राजस्वमा वृद्धि, पहुँच मार्गमा वृद्धि हुने ।

ख) नाकारात्मक प्रभाव: सामान्य ध्वनि र धूलो प्रदुषण हुने ।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय व्यव्थापनको योजना कार्यान्वयन गर्दा उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्क प्रभाव बढी देखिएकोले उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यान्वयन गर्न मिल्ने व्यहोरा उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न मिल्ने आधार

१. सार्वसाधारणले रोजगारी पाउने ।
२. स्थानीय स्तरमा सस्तो मूल्यमा दिगो रुपमा पूर्वाधार निर्माणको लागि नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेल उपलब्ध हुने ।
३. पालिकाको राजश्वमा बृद्धि हुने ।
४. आर्थिक गतिविधि बढ्ने जसले गर्दा गरिबी न्यूनिकरणमा टेवा पुरने ।
५. नदीजन्य पदार्थको दिगो एवं बैज्ञानिक व्यवस्थापन हुने ।

भीम बहादुर गतान
वडा अध्यक्ष

☎ ०५३-४१२१७३ jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका

१८ नं. वडा कार्यालय

बडहर्वा, बारा

मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या:- २०७९/०८०

चलानी नं.:- ९५४४

मिति:२०८०/०३/२४

बिषय:- राय सुझाव सहित सिफारिस सम्बन्धमा ।

श्री प्रदेश वन निर्देशनालय

जनकपुरधाम ,धनुषा

मधेश प्रदेश ।

उपरोक्त सम्बन्धमा मिती २०८०/०३/०८ गते कलैया बाराबाट संस्कार खबर राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित सार्वजनिक सुचना अनुसार मिती २०८०/०३/२३ गते भएको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम अनुसार बारा जिल्ला जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका भित्र रहेको पसाहा खोला क्षेत्रबाट व्यवस्थित एवं दिगो रुपमा नदि जन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्रेभलका संकलन तथा उत्खनन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणिय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी बिषयको प्रस्तावबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ ।

(क) सकारात्मक प्रभाव :- स्थानियमा रोजगारीको श्रृजना सिप प्रवाह तथा अभिवृद्धि, व्यापारका अवसरहरु श्रृजना हुने, खोला आफ्नो प्राकृतिक बहावमा बग्ने, विकास निर्माण सामग्रीको उपलब्धता हुने, स्थानीय तहको राजस्वमा वृद्धि ,पहुँच मार्गमा बृद्धि हुने ।

(ख) नकारात्मक प्रभाव :- सामान्य ध्वनी र धुलो प्रदुषण हुने ।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्युन गर्ने वातावरणिय व्यवस्थापनको योजना कार्यान्वयन गर्दा उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव बढि देखिएकोले उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यान्वयन गर्न मिल्ने व्यहोरा उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ ।

<u>प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न मिल्ने आधार</u>

१. सर्वसाधारणले रोजगारी पाउने ।

२. स्थानीय स्तरमा सस्तो मुल्यमा दिगो रुपमा पुर्वाधार निर्माणको लागी नदि जन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्रेभल उपलब्ध हुने ।

३. पालिकाको राजश्वमा बृद्धि हुने ।

४. आर्थिक गतिविधी बढ्ने जसले गर्दा गरिबी न्युनिकरणमा टेवा पुग्ने ।

५. नदि जन्य पदार्थको दिगो एवं बैज्ञानिक व्यवस्थापन हुने ।

चतुर बाबु वाग्ले
वडा अध्यक्ष

☎ ०५३-४१२१७२ jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
डुमरवाना ... स्वास्थ्य चौकी/आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र
..........बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र सख्या : 080/081
चलानी नं.: 09

मिति: २०८०/०४/०२

श्री प्रदेश वन निर्देशनालय
जनकपुरधाम, धनुषा
मधेश, प्रदेश

विषय :- राय तथा सुझाव सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा मिति २०८०/०३/०८ गते कलैया बारा बाट संस्कार खबर राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा सार्वजनिक सूचना अनुसार मिति २०८०/०३/२४ गते भएको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम अनुसार यस उपमहानगरपालिकाको कार्यक्षेत्र अधिकार भित्र पर्ने पसाह, बालगंगा र दुधौरा खोलाहरुबाट खोला जन्य पदार्थ संकलन तथा उत्खनन हुँदा हरेक क्षेत्रको प्रभावलाई न्यूनिकरण गर्नको लागि जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिकाले ठोस किसिमको कार्य विधि तयार पारी मात्र ठेक्का संचालन गर्ने र दक्षिणी भेगमा बाढी, डुबान र खेतीयोग्य जमिन कटान हुन नदिनको लागि जालिदुराको बाँध बाँधी मात्र खोलाजन्य पदार्थ उत्खनन गर्ने हुन आग्रह गरिन्छ ।

२०८०/०४/०२

जाहिद हुसैन देवान
प्रा० स्वा० नि०
स्वास्थ्य चौकी प्रमुख

श्री नेपाल राष्ट्रिय माध्यमिक विद्यालय, जैतापुर

Estd.2017

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका-१७, जैतापुर, बारा

चलानी नं. : १८६ २०७९/०८०

मिति :

विषय : राय सुझाव सहित सिफारिस गरिएको बारे ।

श्री प्रदेश वन निर्देशनालय
जनकपुरधाम, धनुषा
मधेश प्रदेश ।

प्रस्तुत विषयमा मिति २०८०/०३/०८ गते कलैया बाराबाट "संस्कार खबर राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा" प्रकाशित सार्वजनिक सूचना अनुसार र मिति २०८०/०३/१६ गते भएको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम अनुसार बारा जिल्ला जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाभित्र रहेको पसाह खोला क्षेत्रबाट व्यवस्थित एवं दिगोरूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेलका संकलन तथा उत्खनन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी विषयको प्रस्तावबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ।

क) सकारात्मक प्रभावः स्थानीयमा रोजगारीको श्रृजना, सिप, प्रवाह तथा अभिवृद्धि, व्यापारका अवसरहरु श्रृजना हुने, खोला आफ्नो प्राकृतिक बहावमा बग्ने, विकास निर्माण सामग्रीको उपलब्धता हुने, स्थानीय तहको राजस्वमा वृद्धि, पहुँच मार्गमा वृद्धि हुने ।

ख) नकारात्मक प्रभावः सामान्य ध्वनि र धूलो प्रदुषण हुने ।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापनको योजना कार्यान्वयन गर्दा उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव बढी देखिएकोले उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यान्वयन गर्न मिल्ने व्यहोरा उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ ।

<u>प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न मिल्ने आधार</u>

१. सर्वसाधारणले रोजगारी पाउने ।
२. स्थानीय स्तरमा सस्तो मूल्यमा दिगो रुपमा पूर्वाधार निर्माणको लागी नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेल उपलब्ध हुने ।
३. पालिकाको राजश्वमा बृद्धि हुने ।
४. आर्थिक गतिविधि बढ्ने जसले गर्दा गरिबी न्यूनिकरणमा टेवा पुग्ने ।
५. नदीजन्य पदार्थको दिगो एवं बैज्ञानिक व्यवस्थापन हुने ।

प्रधानाध्यापक

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

बालकृष्ण खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

अनुसूची-५ : सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक सुनुवाईको सान्दर्भिक फोटोहरु

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

पसाह खोलाको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम

८५

पसाह खोलाको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम

खोला अनुगमन

२८

खोला अनुगमन

खोला अनुगमन

अध्ययन टोली:
गेन्द्र यादव
बिमल बोहरा
राम प्र. पंडित
प्रेम प्र. चौहान
संजय प्र. चौरसिया
मणिभुषण कुमार पटेल
मनोज कुमार चौरसिया

खोला अनुगमन

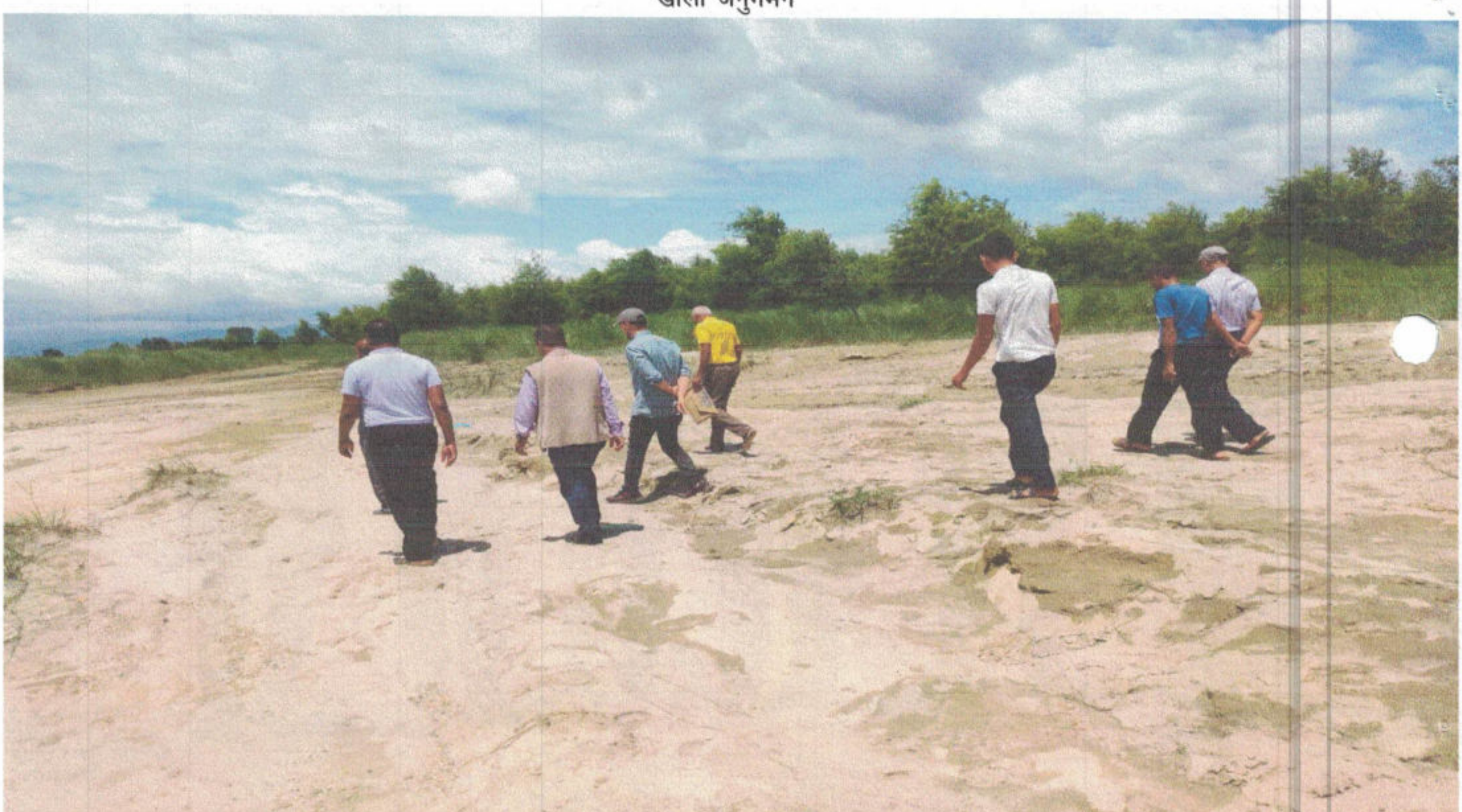

भर्पाई दाँदै आगे जिल्ला बारा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने *पसाह खोलाबाट* नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेलको उत्खनन/संकलन कार्यको लागी आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धीको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको सार्वजनिक सूचना आज मिति २०८०/०३/१४ गते तपसिल बमोजिमका व्यक्तिहरुको रोहबरमा १६ नं. कार्यालय ठाउँमा टाँस भएको ठीक साँचो हो । फरक पर्ने छैन, फरक परे कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला भनी सही छाप गरी दियौं ।

सर्वसाधारण रोहबर

१. जिल्ला बारा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वार्ड नं.१६ बस्ने वर्ष ६२ का [illegible]

२. जिल्ला बारा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वार्ड नं.१६ बस्ने वर्ष ६६ का [illegible]

३. जिल्ला बारा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वार्ड नं.१६ बस्ने वर्ष ५२ का [illegible]

४. जिल्ला बारा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वार्ड नं.१६ बस्ने वर्ष ३२ का [illegible]

५. जिल्ला बारा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वार्ड नं.१६ बस्ने वर्ष ८० का [illegible]

प्रतिनिधि रोहबर

१. हरिदेव [illegible] - १६ नं. वडा अध्यक्ष जीतपुर सिमरा [illegible]

२. भिम बहादुर [illegible] - १६ नं. वडाध्यक्ष " "

३. [illegible] - १७ नं. वडाध्यक्ष " "

ईति सम्वत् २०८० साल असाढ महिना १४ गते रोज ५ शुभम् ।

बालाराम खड्का
प्रशासकीय अधिकृत

मधेश प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय प्रदेश वन निर्देशनालय जनकपुरधाम, नेपाल

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम

आज मिति २०८०/०३/२५ गतेका दिन जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको क्षेत्रभित्र रहेको <u>पसाह खोलाबाट</u> नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र ग्राभेलको उत्खनन/संकलन कार्यको लागी आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण IEE प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धीको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम देहायका पदाधिकारी, सर्वसाधारण एवं सरोकारवालाहरुको उपस्थितिमा सम्पन्न भई देहाय बमोजिमको राय, सुझाव एवं निर्णय गरियो ।

समय : १२ : ०० बजे ।

स्थान : १६ नं. वडाको कार्यालय ।

उपस्थिती

सि.नं.	पदाधिकारी/सरोकारवालाहरु	पद	ठेगाना	सही
१.	हरि देव खरेल	वडा अध्यक्ष	१६ नं. वडा	[illegible]
२.	भिम ब. गलान	वडा अध्यक्ष	१८ नं. वडा	[illegible]
३.	चतुर बाबु काफ्ले	,,	१८ नं. वडा	[illegible]
४.	पुष्पा सिंह	वातावरण अ.	जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा.	[illegible]
५.	डा. दिपक गिरी	मेडिकल अधिकृत	सहरी स्वा. प्र. के. डुमरवाना	[illegible]
६.	जाहेद हुसेन देवान	जन.स्वा.नि.	डुमरवाना स्वा. चौकी	[illegible]
७.	शंकरप्रसाद शिवाकोटी	ज.जा.मा.वि.	जी.सी.१६ [illegible]	[illegible]
८.	दिप ब० रुचाल मगर	मौका हेडी मा.वि.	.. १६ [illegible]	[illegible]
९.	राजु पुलामी	स्थानी	१६	[illegible]
१०.	उषा बुढाथोकी	E.D.F	जी.सि.उ.म.न.पा - बारा	[illegible]
११.	कमी तमाङ	स्थानिय	१६ नं. वडा	कमी
१२.	बरद सापकोटा	,,	१६ नं. ,,	[illegible]
१३.	अनिल ठाकुर	,,	,,	[illegible]
१४.	राजेन्द्र सापकोटा	,,	,, १६।नं.	राजेन्द्र सापकोटा
१५.	कमल उप्रेती	,,	,,	[illegible]
१६.	उमेश राई	,,	,,	[illegible]
१७.	हेमन्त थापा मगर	,,	,,	[illegible]
१८.	कमला सापकोटा	,, [illegible]	१६ ,,	[illegible]

बालाराम ख[illegible]
प्रशासकिय अधि[illegible]

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी. सोल्युसन्स प्रा.लि. स्था. २०७७ वीरगंज–१६, पर्सा

प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
प्रदेश वन निर्देशनालय
जनकपुरधाम, नेपाल

सि.नं.	पदाधिकारी/सरोकारवालाहरु	पद	ठेगाना	सही
१९.	रूपा साफकोटा	"	१६।१६	रु.प.
२०.	गीता साफकोटा	"	,,	Mene
२१.	लक्ष्मी साफकोटा	"	,,	[illegible]
२२.	सबी साफकोटा	"	,,	Sabi
२३.	माकुरी साफकोटा	"	,,	[illegible]
२४.	शम्भु प्रसाद चौरसिया	वन विज्ञ	लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई. टी. सेल्युसन्स	[illegible]
२५.	सञ्जय प्रसाद चौरसिया	समाजशास्त्री		[illegible]
२६.	सन्तोष कुमार पटेल	वन प्राविधिक		[illegible]

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी. सेल्युसन्स प्रा.लि.
स्था.२०७४
वीरगंज-१६, पर्सा

प्रस्तावहरु

१. प्रस्ताव कार्यन्वयनबाट सम्बन्धित क्षेत्रको प्राकृतिक प्रणाली, भौतिक प्रणाली र आर्थिक प्रणालीबिच प्रभाव पर्ने सम्बन्धमा ।

२. प्रस्तावित प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागी सिफारिस सम्बन्धमा ।

निर्णयहरु

१. प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल हुँदा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका क्षेत्रभित्रको पसाह खोलाको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन कार्यन्वयन हुँदा सो क्षेत्रको प्राकृतिक प्रणाली, भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक, आर्थिक र साँस्कृतिक प्रणालीबिच के-कस्तो प्रभाव पर्दछ सो सम्बन्धी विस्तृत छलफल गरियो । छलफलबाट प्रस्ताव कार्यन्वयन हुँदा सकारात्मक प्रभाव र नकारात्मक प्रभावहरु तपसिल बमोजिम रहेको पाईयो ।

सकारात्मक प्रभाव

- ❖ रोजगारीको अवसरमा बृद्धि हुने ।
- ❖ आय आर्जनको अवसरमा बृद्धि हुने ।
- ❖ आयश्रोत र जनसहभागितामा बृद्धि हुने ।
- ❖ बाटो र सडक संजालको बृद्धि हुने ।
- ❖ जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको राजस्वमा बृद्धि हुने ।
- ❖ अनियमितता घटने ।
- ❖ विकास निर्माण सामग्रीको उपलब्धता हुने ।
- ❖ प्रविधिको हस्तान्तरण हुने ।
- ❖ नदीको Morphology व्यवस्थापन हुने ।
- ❖ श्रोतको वैज्ञानिक तथा दिगो व्यवस्थापन हुने ।

नकारात्मक प्रभाव

- ❖ वायू प्रदूषण, ध्वनि प्रदूषण हुने ।
- ❖ नदी किनारको कट्टान हुन सक्ने ।
- ❖ स्थानीय र ठेकेदारबिच विवाद हुन सक्ने ।
- ❖ पानी बग्ने दिशामा परिवर्तन हुने ।

२. प्रस्ताव नं. २ माथी छलफल गर्दा उल्लेखित प्रभावको आधारमा नकारात्मक प्रभावभन्दा सकारात्मक प्रभाव बढी रहेकोले उक्त प्रस्तावको प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदन यस सार्वजनिक सुनुवाईबाट स्वीकृतिको लागी सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

अनुसूची-६ : खोलाको नापजाँच गर्ने क्रमका फोटोहरु र उत्खनन् /संकलन क्षेत्रको नक्साहरु

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
प्रदेश वन निर्देशनालय
जनकपुरधाम, नेपाल

लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी. सेक्युरिटिज प्रा.लि.
स्था. २०७७
वीरगंज-१६, पर्सा

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

Legend
N
Google Earth
GREEN LIGHT HOTEL AND COTTAGE
पसाह खोलाको डकाहा प्लट
उत्तरी GPS Location 45R 308794 mE/3004020 mN देखि दक्षिणी
GPS Location 308703 mE/3004072 mN बिचको क्षेत्रबाट

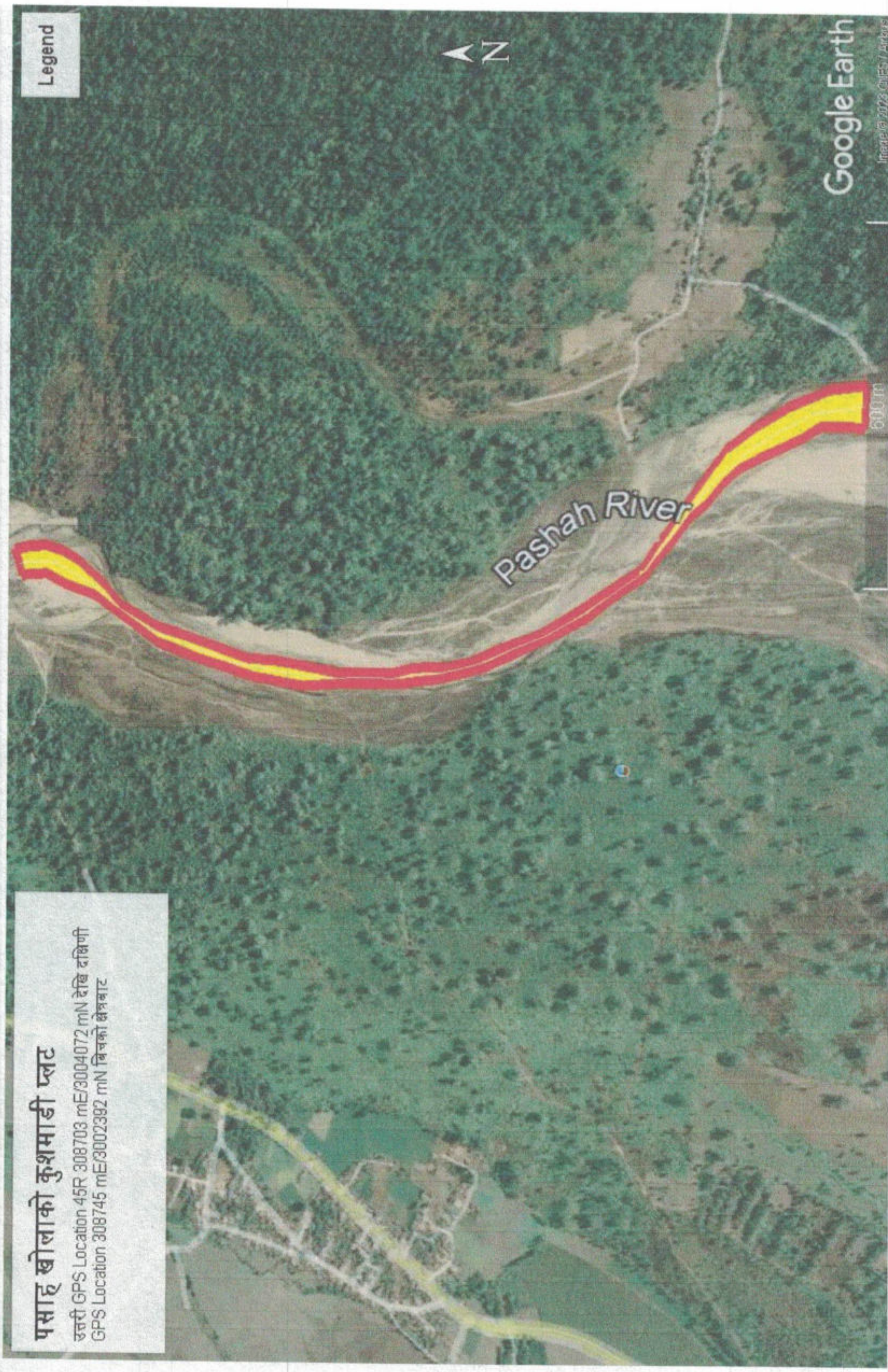

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

अनुसूची-७ : संकलन नहुने क्षेत्र

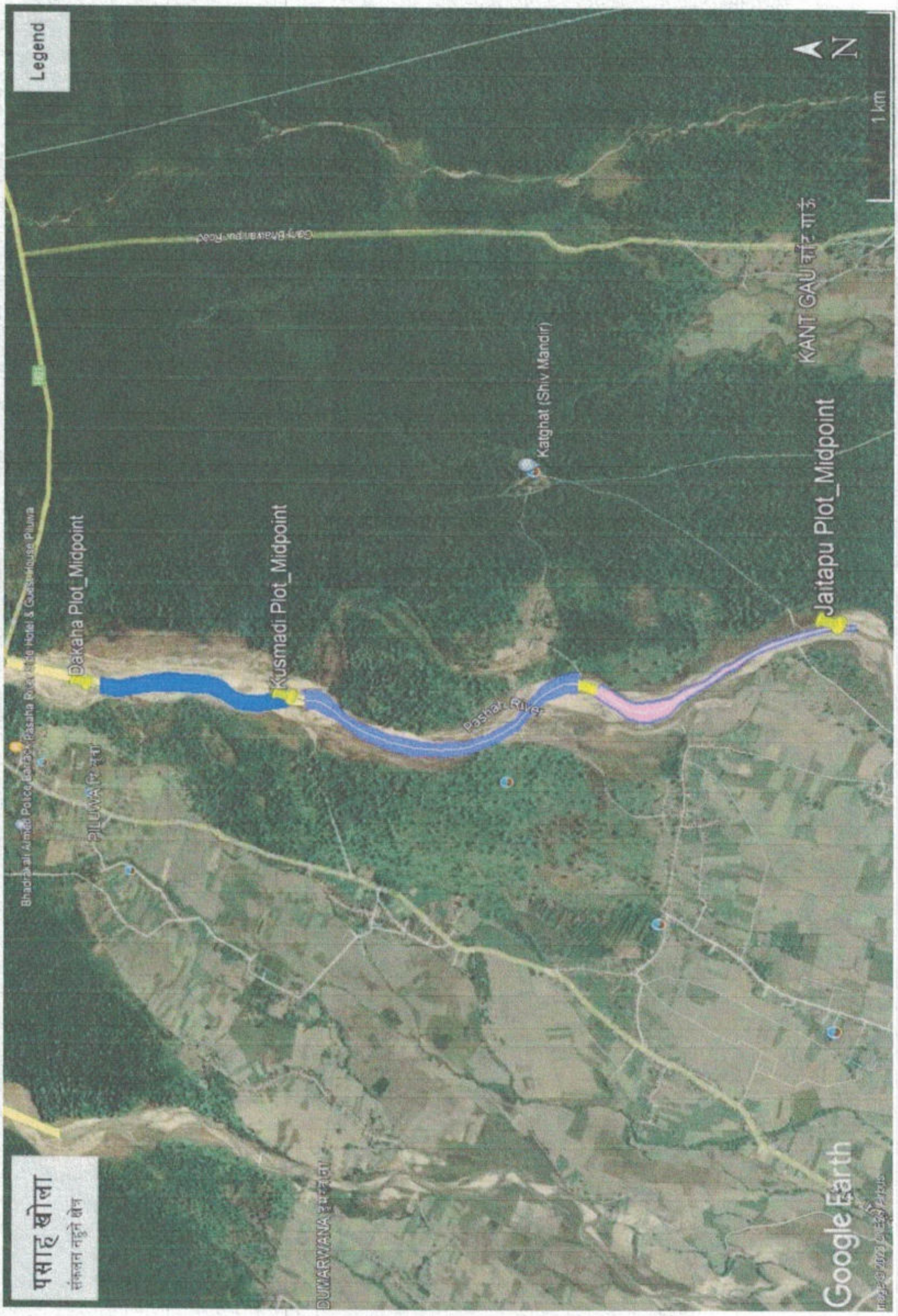

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

अनुसूची-८ : खोलाको नापजाँच तथा अनुगमन गर्ने क्रमका फोटोहरु

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

अनुसूची-९: नदीको वातावरणीय अवस्था निरीक्षण चेक लिष्ट

क्र.सं.	विवरण	छ वा छैन	कैफियत
१.	वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले औंल्याएका विषयहरु अनुसारको व्यवस्था ।		
२.	वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले सङ्कलन तथा उत्खनन्को लागि तोकेका क्षेत्रहरु परिवर्तन भएको		
३.	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा ग्राभेल जस्ता पदार्थको अवस्था परिवर्तन		
४.	ङ्कलन, उत्खनन् र ढुवानीको लागि नयाँ प्रावधान आवश्यकता		
५.	नदीले बहाव परिवर्तन गरेको		
६.	वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले औंलाएका पहिलेको अवस्था		
७.	अघिल्लो वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले औंल्याए अनुसार सङ्कलन तथा उत्खनन् गर्न मिल्ने अवस्था		
८.	नदीले नयाँ पदार्थ थुपारेको वा बगाएको अवस्था		
९.	उत्खनन् गरिने परीमाण, चारकिल्ला रेखांकन सहितको नाप नक्शा राखेको क्षेत्रको अवस्था यथावत रहेको		
१०.	अन्य		

नोटः वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनसँग आवद्ध गरी यो निरीक्षण चेक लिष्टको प्रयोग गर्नुपर्नेछ

अनुसूची-१० : नदीजन्य पदार्थको बिक्रीका लागि बोलपत्र आव्हान सम्बन्धी सूचना

(प्रथम पटक प्रकाशित मिति:......................

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ६२क. र यस........गाउँपालिका वा नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, ... २०.... को दफा................को व्यवस्था बमोजिम तपशिलमा उल्लिखित नदीहरुको स्वीकृत घाटहरुबाट निर्धारित मापदण्ड बमोजिम नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गरी ....गाउँपलिका वा नगरपालिकाले तोकेको दरमा बिक्री गर्ने गरी ठेक्का बन्दोवस्त गर्नुपर्ने भएकोले ईच्छुक व्यक्ति, फर्म वा कम्पनीहरुले फर्मको नवीकरण भएको प्रमाणपत्र, मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता प्रमाणपत्र, आ.व..................को कर चुक्ता प्रमाणपत्र र नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपीहरु संलग्न गरी तपसिल बमोजिमका शर्तहरुको अधीनमा रही वोलपत्र प्रकृयामा सहभागी हुन सम्बन्धित सबैको जानकारीको लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएकोछ ।

तपसिल

सि. नं.	सूचना नं./ बोलपत्र नं.	पत्रको नाम	उत्खनन् परिणाम (घन फिट)	न्यूनतम बोलपत्र रकम (सेवाशुल्क र मू. अ. कर बाहेक	धरौटी रकम	बोलपत्र दस्तुर (रु.)
१.						

शर्तहरू:

फर्मको हकमा नवीकरण भएको दर्ता प्रमाणपत्र, मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता प्रमाणपत्र, आ.व............... को करचुक्ता प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि र व्यक्तिको हकमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि, बोलपत्र फाराम दस्तुर बापत यस कार्यालयमा नगदै तिरेको वा .... बैंक बाखा कार्यालय.................मा रहेको यस कार्यालयको खाता नं....................... मा नगद जम्मा गरेको नगद भौचर साथ निवेदन पेश गरी यो सूचना प्रथमपटक प्रकाशन भएको मितिले........... औं दिनको कार्यालय समयभित्र कार्यालयबाट बोलपत्र फाराम खरिद गर्न सकिनेछ । साथै विद्युतीय माध्यमबाट बोलपत्र पेश गर्न चाहने बोलपत्रदाताले सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयको www.bolpatra.gov.np बाट बोलपत्र सम्बन्धी कागजातहरु डाउनलोड तथा अपलोड गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको छ । तोकिएको बोलपत्र दस्तुर यस कार्यालयको............... वा यस कार्यालयको बैंक खातामा

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

माथि उल्लेखित खाता नं. मा जम्मा गरेको भौचरलाई बोलपत्र सम्बन्धी कागजात साथ संलग्न गर्नुपर्नेछ । बोलपत्र पेश गर्ने अन्तिम दिन सार्वजनिक विदा पर्न गएमा सोको लगत्तै पछिको कार्यालय खुल्ने दिन उल्लिखित कार्य हुनेछ ।

बोलपत्र सम्बन्धी फाराम भर्दा कबोल रकम अक्षर र अंकमा स्पष्ट उल्लेख गर्नु पर्नेछ। अंक र अक्षरमा फरक परेमा अक्षरलाई मान्यता दिईनेछ । आफुले कबोल गरेको अंकको............. प्रतिशतको दरले हुन आउने धरौटी रकम यस कार्यालयको....................... मा रहेको धरौटी खाता नं....................... जम्मा गरी सोको सक्कल बैंक भौचर वा .... बैंकबाट इजाजत प्राप्त.............. बैंकबाट यस कार्यालयको नाममा बोलपत्र नं. र नाम उल्लेख गरी................ दिनको म्याद सहित जारी गरिएको बिड बण्ड सिलबन्दी खाम साथ पेश गर्नु पर्नेछ ।

खरिद गरेको बोलपत्र फारामहरुमा उल्लेख भएका सबै विवरणहरु भरी बोलपत्रदाताले प्रत्येक पानामा सही छाप गरी सिलबन्दी गरी खाम बाहिर फर्मको नाम, ठेगाना, कामको विवरण, बोलपत्र विवरण प्रोपराइटरको नाम, ठेगाना, फोन नं, मोबाइल नं. समेत स्पष्ट खुलाई फर्मको छाप लगाई प्रथम पटक सूचना प्रकाशित भएको मितिले .... औं दिन दिनको...........बजे भित्र यस कार्यालयमा हार्डकपी वा विद्युतीय प्रति दर्ता गर्नु पर्नेछ ।

एक फर्म वा संस्थाको नाममा खरिद गरिएको बोलपत्र अर्को फर्म वा संस्थाका नामबाट दाखिला गर्न पाइने छैन । रीतपूर्वक पर्न आएका बोलपत्र सम्बन्धी कागजातहरु पेश गर्ने अन्तिम दिनको............ बजे देखि विभिन्न कार्यालयका प्रतिनिधि, निर्माण व्यवसायी वा निजको प्रतिनिधिहरुको रोहबरमा यस कार्यालयमा खोलिनेछ । साथै बोलपत्रदाता वा निजको प्रतिनिधि बोलपत्र खोल्ने समयमा उपस्थित नभएमा बोलपत्र खोल्न बाधा पर्ने छैन। उक्त दिन विदा परेमा सो कार्य बिदाको लगत्तै पछि कार्यालय खुलेको दिनमा गरिनेछ ।

प्रि-विड बैठक यो सूचना प्रकाशित मितिले........औं दिन दिनको....... बजे...........गाउँपालिका वा नगरपालिकाको कार्यालयमा हुनेछ । ईच्छुक बोलपत्रदाताहरुले उक्त बैठकमा भाग लिई यस सम्बन्धमा विस्तृत जानकारी हासिल गर्न सक्नु हुनेछ । उक्त दिन बिदा परेमा उक्त बैठक सोको भोलिपल्ट सोही समयमा हुनेछ ।

बोलपत्र सम्बन्धी विस्तृत जानकारी बोलपत्र सम्बन्धी फाराममा उल्लेख गरिएको हुँदा सोही पुस्तिकाबाट अवगत गर्न वा यस कार्यालयमा सम्पर्क राख्न सकिनेछ । म्याद नाघी, रीत नपुगी वा शर्तसहित पेश हुन आएका बोलपत्र स्वीकार गर्न यस कार्यालय बाध्य हुने छैन । बोलपत्र स्वीकृत गर्ने वा नगर्ने सम्बन्धी सम्पूर्ण अधिकार यस कार्यालयमा सुरक्षित रहनेछ ।

प्रशासकिय अधिकृत

बोलपत्र स्वीकृत भएमा सो को सूचना पाएको वा घरदैलोमा सूचना टाँस भएको मितिले............. दिनभित्र मू.अ.कर दर्ता प्रमाणपत्र समेत लिई कबोल अंकको प्रथम किस्ताबापत...........प्रतिशतले हुने रकम अनिवार्य बुझाउनुपर्नेछ । दोस्रो किस्ताबापत .... प्रतिशतले हुने रकम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट ईजाजत प्राप्त...........बैंकबाट यस कार्यालयको नाममा..............साल......... मसान्त सम्म म्याद सहित जारी गरिएको बैंक ग्यारेन्टी (परफरमेन्स बन्ड) समेत पेश गरी पट्टा उठाउनुपर्नेछ । साथै बोलपत्र कबोल गर्ने व्यक्ति वा फर्मले आफुले कबोल गरेको अंक, सेवा शुल्क बापत हुन आउने जम्मा रकमको नियमानुसार थप ...... % भ्याट रकम समेत यस कार्यालयमा बुझाउनुपर्नेछ । नियमानुसार नेपाल सरकारलाई आयकर तथा अन्य कर बोलपत्रदाताले छुट्टै बुझाउनु पर्नेछ ।

तोकिएको म्यादभित्र पट्टा उठाउन नआएमा राखिएको धरौटी रकम जफत गरी नियमानुसार बोलपत्र वन्दोवस्त गरिनेछ । यस गाउँपालिका वा नगरपालिकाका नदी तथा नदीहरुको उत्खनन् क्षेत्र र उत्खनन् परीमाणका सन्दर्भमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ सम्बन्धित स्थानीय तहबाट जारी भएका कानून, प्रदेश कानून तथा अन्य प्रचलित कानून वा मापदण्ड बमोजिम हुनेछ । साथै यस कार्यालयबाट गरिएको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन यस बोलपत्र सम्झौताको अभिन्न अंग मानिनेछ ।

(नोटः विस्तृत जानकारीको लागि यस कार्यालयको Website...............................सकिनेछ ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

अनुसूची-११ : ठेक्का सम्झौता फाराम

लिखितम................नाती..............छोरा.............जिल्ला............गाउँपालिका वा नगरपालिका वडा नं. .... स्थायी घर भई हाल ....गाँउपालिका/नगरपालिका वडा नं............मा वसोवास गर्दै आएको वर्ष.........को.........ले तपसिल बमोजिमको शर्तमा तपसिल बमोजिमको क्षेत्रमा............ ठेक्का बन्दोवस्त गर्ने गरि यस कार्यालयबाट प्रकाशित गरिएको मिति............को ठेक्का नं.............को सुचना बमोजिम ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा उत्खनन, सङ्कलन तथा बिक्री वितरणका लागि तपाईं समेतले पेश गर्नु भएको बोलपत्र मूल्यांकन गर्दा आ.व............का लागि............ रु. ....(मू.अ.कर बाहेक) मा तपाईसँग ठेक्का सम्झौता गर्न मिति...............मा यस कार्यालयबाट निर्णय भएको हुँदा उपर्युक्त निर्णय अनुसार तपसिलका शर्त बमोजिम तपसिल बमोजिमका क्षेत्रमा..............गाउँपालिका वा नगरपालिकाको तर्फबाट आय सङ्कलन गर्ने ठेक्काको मञ्जुरी भई सम्झौता गर्न उपस्थित भएको छु । तपसिलमा लेखिए बमोजिमको शर्तमा कुनै घटीबढी नपारी कामकाज गरी मिति.............. मा यस कार्यालयलाई............प्रतिशत छुट पाउने रकम कटाई सम्पूर्ण किस्ताको रकम एकमुष्ट रु.............. (मू.अ.कर बाहेक) बुझाई मिति..........देखि मिति .... सम्म आ.व............. को लागि ठेक्का चलाउनेछु । पछि मैले गरेको सम्झौता उपर कुनै कुरा उजुर गर्ने छैन, गरे यसै कागजातबाट बदर गरीदिनु भनी मेरो मनोमानी राजीखुसी सँग रकम चलनको कबुलियत लेखी यस कार्यालयमा बुझाएको छु ।

तपसिल :

१. यस सम्झौतापत्रमा उल्लेख गरिए बमोजिमका क्षेत्र भित्र र शर्तको अधीनमा रही आ.व ....का लागि प्रतिशत............छुट पाउने रकम कटाई सम्पूर्ण किस्ताको रकम एकमुष्ट रु)............मू.अ.कर बाहेक (वा प्रथम किस्ता बापतको रु) ....मू.अ.कर बाहेक (बुझाई ....गते देखि ....सम्मको लागि प्रचलित कानूनको अधीनमा रही आय सङ्कलन गर्नेछु ।

२. उक्त आय सङ्कलन गर्नका लागि गाउँपालिका वा नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका यसैसाथ संलग्न सूचीका मालवस्तुमा सोही सूचीमा तोकिएको दरमा बिक्री मूल्य, सेवा शुल्क वा दस्तुरको रुपमा आय सङ्कलन गर्ने गरी गाउँपालिका वा नगरपालिका...........लाई अग्रिम एकमुष्ट वा प्रथम किस्ता बापतको रकम बुझाएको छु ।

३. सो आय सङ्कलन गर्न गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट निर्धारण भएको वस्तुमा तोकिदिएको दर वाहेक अन्य कुनै किसिमको कर सेवाशुल्क, दस्तुर इत्यादि थप गरी लिने छैन र ....गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट प्रमाणित गरिए बाहेकका रसीदहरु प्रयोग गरी आय सङ्कलन गर्ने छैन । अनुगमन समिति वा स्थानीय तहबाट अनुगमन हुँदा कुनै

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

82

अनधिकृत रकम असुल उपर गरेको वा अनधिकृत रसीद प्रयोग गरेको पाईएमा नियमानुसार कारबाही र सजाय भएमा मलाई मञ्जुर छ।

नदीजन्य पदार्थहरु उत्खनन, सङ्कलन र बिक्री वितरण गर्ने शर्तहरुः

१. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थहरु घाटगद्दी स्थल तोकि निर्धारित स्थानबाट मात्र उत्खनन तथा बिक्री वितरण गर्नुपर्नेछ ।

२. साधरण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थको उत्खनन सङ्कलन गरी घाटगद्दी क्षेत्रबाट बिक्री वितरण गर्ने क्रममा उल्लिखित शर्तहरु पालना भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन समिति तथा गाउँपालिका वा नगरपालिकाले अनुगमन गरी आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ । निर्देशन पालना गर्ने दायित्व सम्बन्धित ठेकेदारको हुनेछ ।

३. ठेक्का कबोल गर्ने व्यक्ति वा फर्मले आफुले कबोल गरेको अंकको साथै उत्खननको लागि उल्लिखित परीमाणको आधारमा बिक्री शुल्क बापतको दरले हुन आउने रकम समेतको हिसाबले नियमानुसार थप.मू........अ.कर रकम समेत गरी एकमुष्ट वा ..... किस्तामा......... प्रतिशतका दरले मसान्त ....भित्र र महिनाको ....अन्तिममा यस कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ

४. यस गाउँपालिका वा नगरपालिकाका नदी तथा नदीहरुको उत्खनन क्षेत्र र उत्खनन् परीमाणका सन्दर्भमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७ प्रदेश कानून, नदीजन्य निर्माण सामग्रीहरुको उपयोग सम्बन्धमा भएका अध्ययन प्रतिवेदन एवं वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन यस ठेक्का सम्झौताको अभिन्न अंग रहनेछन् ।

५. यस ठेक्का सम्झौतामा उल्लेखित नदीहरु बाहेक नदीजन्य पदार्थको उत्खनन, सङ्कलन तथा बिक्री वितरण कार्य चुरे, मध्यवर्ति क्षेत्र, राष्ट्रिय निकुञ्ज, सामुदायिक वन र नेपाल सरकारले निषेध गरेको स्थानहरुबाट गर्न पाईनेछैन ।

६. बिक्री मूल्य वा दस्तुर शुल्क तोकिएको सङ्कलन केन्द्रमा मात्र उठाउनु पर्नेछ । राष्ट्रिय राजमार्ग र सहायक राजमार्गमा ढाट राख पाईनेछैन ।

७. नेपाल सरकार वा गाउँपालिका...........वा नगरपालिकालाई प्रचलित कानून बमोजिम बुझाउनुपर्ने अन्य कर दस्तुर शुल्क आदि सबै ठेकेदार स्वयंले सम्बन्धित निकायमा बुझाउनु पर्नेछ । सो बापत बुझाएको रकमलाई कबोल गरेको ठेक्का रकमबाट कट्टा गर्न पाईनेछै ।

८. शुल्क उठाउने रसीदहरु ठेक्काको शीर्षक अनुसार छुट्टा छुट्टै ठेकेदारले आफ्नै तर्फबाट छपाई गरी यस कार्यालयको छाप लगाई प्रमाणित गराएर र रसीद नियन्त्रण खातामा नम्बर दाखिला गरेर मात्र कर दस्तुर उठाउन प्रयोगमा ल्याउनुपर्नेछ ।

९. विक्री मूल्य वा शुल्क असुल गर्नुपर्ने दर रेटको सूची तालिका र शर्तहरु सहितको होडिङ बोर्ड कर सङ्कलन केन्द्रमा अनिवार्य रुपले ठेकेदारले सर्वसाधारणले देखेगरी राख्नु पर्नेछ ।

१०. ठेक्का सम्बन्धमा कुनै विवाद परेमा त्यस्तो विवादको समाधान प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

११. तोकिएको म्याद भित्र ठेकेदारले गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई बुझाउनु पर्ने किस्ता रकम नबुझाएमा गाउँपालिका............वा नगरपालिकाले जुनसुकै बखत ठेक्का तोड्न सक्नेछ र हानी नोक्सानी क्षतिपूर्तिको रकमको साथै बाँकी किस्ता रकमको का %.........दरले ब्याज समेत ठेकेदारबाट गाउँपालिका वा नगरपालिकाले असुल गर्नेछ ।

१२. गाउँपालिका...............वा नगरपालिकाले बिक्री मूल्य वा शुल्क कर असूल गरिसकेको निर्माण सामग्रीमा पुनः अर्को स्थानीय तहबाट कर लगाउन पाइने छैन ।

१३. प्रचलित ऐन नियम बमोजिम ठेक्काको शर्त तथा दररेटमा कुनै संशोधन भएमा संसोधित व्यवस्था बमोजिम हुने गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।

१४. ठेक्का सङ्कलन केन्द्रको विवरण निम्न अनुसारको ढाँचामा राख्नु पर्नेछ । तोकिएको स्थान बाहेक अन्य स्थानमा सङ्कलन केन्द्र राख्नु पर्ने भएमा गाउँपालिका..........वा नगरपालिकाको पूर्व स्विकृति लिएर मात्र राख्नु पर्नेछ ।

क.सं.	ठेक्काको किसिम	सङ्कलन केन्द्र राख्ने स्थान	कैफियत

१५. आ.व को.........लागि निम्नानुसारको नदीजन्य सामग्रीमा प्रति घन फिट बिक्री दर रु ...... मा मू.अ.कर वापत .... प्रतिशत थप गरी निम्न अनुसार बिक्री मूल्य वा शुल्क सङ्कलन गर्न पाइनेछ । साथै तोकिएको अवधिभन्दा पहिले तोकिएको परीमाण उत्खनन् भएको खण्डमा थप परीमाण उत्खनन् गर्न रोक लगाईनेछ ।

१६. उत्खनन्, सङ्कलन तथा बिक्री गरिने साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थको मौज्दात आर्थिक वर्षको अन्तमा शुन्य गर्नुपर्नेछ । शुन्य गर्न नसकेको परिणाम गाउँपालिका वा नगरपालिकाले जफत गरी लिलाम बिक्री गर्नेछ ।

१७. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थ बिक्री बापत गाउँपालिका वा नगरपालिका लाई बुझाउनु पर्ने बिक्री शुल्कको विवरण देहायको ढाँचामा राख्नुपर्नेछ ।

प्रति घन फिटमा

नदीजन्य वा खानीजन्य पदार्थ	ठेकेदारले लिन पाउने बिक्री मूल्य वा शुल्क) ...%(	मू.अ.कर रकम (...%)	कुल जम्मा

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

१८. सामान्य निर्माणमुखी नदीजन्य उत्खनन्, सङ्कलन तथा बिक्री गर्दा राष्ट्रिय गौरवका साथै रुपान्तरणकारी आयोजनाहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।

१९. नदीबाट नदीजन्य पदार्थहरु उत्खनन् गर्दा वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने गरी कुनैपनि कार्य गर्न पाईने छैन ।

२०. ठेकेदारले यस सम्झौतामा उल्लिखित सम्पूर्ण शर्तहरु पूर्ण रुपले पालना गर्नु पर्नेछ र सोको नियमित रुपमा गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट अनुगमन हुनेछ । यस्तो अनुगमनबाट शर्त उल्लङ्घन भएको पाईएमा कार्यालयले जनुसुकै बखत ठेक्का तोड्न सक्नेछ र यसबाट ठेकेदारलाई हानी नोक्सानी हुन गएमा कार्यालय जिम्मेवार हुनेछैन र त्यसको क्षतिपूर्ति दिईनेछैन ।

२१. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन र सङ्कलन गर्दा भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक क्षेत्रमा पर्ने असरहरुलाई कम गर्ने प्रक्रियाहरु अवलम्बन गरी ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा आदि सङ्कलन तथा ढुवानी गर्नु पर्नेछ ।

२२. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् स्थलसम्म जाने बाटो मर्मत गर्ने अवस्था आएमा ठेकेदार आफैले मर्मत गर्नु पर्नेछ । सो बापत लागेको खर्च गाउँपालिका वा नगरपालिकामा दाबी गर्न पाइने छैन ।

२३. उत्खनन गर्दा नजिक रहेको सडक वन तथा खोला नालाको किनारा, घाटलाई कुनै हानी नोक्सानी नहुने र सर्वसाधारण जनताको घरजग्गा, कुलो, बाँधमा क्षति नहुने गरी उत्खनन् गर्नु पर्नेछ ।

२४. कल्भर्ट, सडक, बाटो तथा सार्वजनिक निर्माण स्थलबाट दुबैतर्फ दुई सय मिटर भित्र निर्माण सामग्रीहरु उत्खनन् गर्न पाईनेछैन ।

२५. मुख्य मार्गबाट बोल्डर, ग्राभेल, वालुवा उत्खनन गर्ने स्थलसम्म जाने आउने बाटो निर्माणको कार्य गर्दा निजी जग्गामा पर्ने भए सम्बन्धित जग्गाधनीको मञ्जुरीनामा लिनु पर्नेछ र वन क्षेत्र भएर जाने भए वन कार्यालय सँग सम्पर्क र समन्वय राखी ठेकेदारले बाटो निर्माण गर्नु पर्नेछ

२६. ठेक्का सम्झौता भएको मितिको भोलिपल्ट देखि सम्म ....विहान बजे देखि बेलुका...... ....बजे सम्म मात्र उत्खनन् एवं सङ्कलन समय अवधि हुनेछ ।

२७. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थको उत्खनन् तथा सङ्कलन कार्यमा एक्स्काभेटर, डोजरजस्ता भारी उपकरणहरुको प्रयोग गर्दा वातावरणीय प्रतिवेदनको प्रावधानमा उल्लेख भएका शर्त तथा सीमाभित्र रही मात्र प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

अनुसूची-१२ : पट्टाको फाराम

..............गाउँपालिका वा नगरपालिकावाट श्री...........को नाती...........को छोरा............ जिल्ला...................... गा.पा. वा न.पा. वडा नं. ....स्थायी घर भई हाल................. गा.पा./न.पा. वडा नं. .... मा वसोवास गर्दै आएको वर्ष.............को...........ले .... कानून बमोजिम.......... गाउँपालिका वा नगरपालिकाको निमित्त तपसिल बमोजिमको शर्तमा तपसिल बमोजिमको क्षेत्रमा तपसिल बमोजिमको दरले आय रकम सङ्कलन गर्न ठेक्का बन्दोवस्त गर्ने गरी यस....................गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट बोलपत्र आव्हान गरिए अनुसार तपाई समेतले दिनु भएको बोलपत्रको मूल्याङ्कन हुँदा आ.व..........को लागि रु. .... (मू.अ.कर बाहेक) अक्षरेपी........... मात्रमा ठेक्का दिने गरी तपाईसँग ठेक्का बन्दोवस्त गर्न मिति ....मा यस गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट भएको निर्णय अनुसार तपसिलका शर्त बमोजिम हुने गरी आय सङ्कलन गर्न मञ्जुरी भई कबुलियत गरिदिनु भएको हुँदा कबुलियत बमोजिम घटी वढी नपारी तपसिलमा लेखिए बमोजिमको मिति भित्र .... गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई सम्पूर्ण किस्ताको रकम रु. .... वा प्रथम किस्ता बापतको रकम रु............ बुझाई मिति .... देखि मिति .... सम्म आ.व......... को लागि देहाय बमोजिमका स्रोतहरुबाट देहाय बमोजिमको दरमा बिक्री मूल्य वा शुल्क सङ्कलन गर्ने कार्य गर्नुहोला। तपाईले गरी दिनुभएको संझौता र यो पट्टाको वर्खिलाप कामकाज गरेको वा देहायमा उल्लेख भएको दरमा फरक पारी बिक्री मूल्य वा शुल्क असुल गरेको ठहरे तपाईंसँग भएको ठेक्का तोडी तपाईको नाम कालो सूचीमा राखिने र त्यसवाट यस गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई हुन जाने नोक्सानीको सम्पूर्ण रकम तपाईले राखेको बैंक जमानत वा नगदै दाखिला गरेको रकमवाट असुल उपर गरिनेछ । पछि तपाईको कुनै कुरामा उजुर दाबी लाग्ने छैन भनी आजै यस .... गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट ठेक्का चलनको पूर्वी गरिदिईएको छ ।

तपसिल

१. सम्झौतामा उल्लेख गरिए बमोजिमका क्षेत्र भित्र र शर्तको अधिनमा रही आ.व को.............सम्पूर्ण किस्ता वा प्रथम किस्ता बापतको रकम रु . गते.........साल ....बुझाई............देखि सम्मलाई.............साल...........प्रचलित कानूनको अधिनमा रही गाउँपालिका............वा नगरपालिकाको आय सङ्कलन गर्ने ।

२. उक्त आय सङ्कलन गर्नका निमित्त ....गाउँपालिका वा नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका यसैसाथ संलग्न सूचीका मालवस्तुमा सोही सूचीमा तोकिएको दरमा बिक्री मूल्य वा शुल्कको रुपमा आय सङ्कलन गर्नेछु । यसरी आय सङ्कलन गर्दा करदातालाई दिइने भरपाई रसीद यसै गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट प्रमाणित गराई प्रयोग गर्नेछु ।

२८. ठेक्का लागेको स्थानबाट दस्तुर वा शुल्क छलि मालवस्तु उठाई अन्यत्र लगेको वा स्टक गरेको फेला परेमा त्यस्तो मालवस्तुको दस्तुर वा शुल्क जुनसुकै स्थानमा लगेको भएपनि सम्बन्धित ठेकेदारले उठाउन सक्नेछ ।

२९. उत्खनन् पश्चात् काम नलाग्ने भनी छोडिएको निर्माण सामग्रीहरु जुन स्थलबाट निकालिएको हो, सोही स्थलमा लगी पूर्व अवस्थामा छोड्नु पर्नेछ । नदीको धार बदलिने गरी उत्खनन् गर्न पाइनेछैन ।

३०. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् गर्ने कार्यमा संलग्न हुने कर्मचारी वा कामदारहरुले प्रयोग गर्ने सुरक्षा सामग्री तथा औजारहरु ठेकेदार स्वयंले उपलब्ध गराई सम्पूर्ण सुरक्षा सतर्कतासाथ उत्खनन् तथा विक्री प्रबन्ध मिलाउनु पर्नेछ ।

३१. ठेक्का सम्झौता बमोजिमको कार्य गर्दा वातावरणमा कुनै प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी ठेकेदारले व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । साथै कामदार तथा कर्मचारीहरुको सुरक्षाको लागि बीमा गर्ने गराउने दायित्व समेत निज ठेकेदारको हुनेछ ।

३२. स्वीकृत वातावरणीय प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरुको पूर्ण पालना गरी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन तथा बिक्री गर्नु पर्नेछ।

३३. यसमा उल्लेख भएका कुराहरुमा सोही बमोजिम र यसमा उल्लेख नभएका कुराहरुको हकमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

अनुसूची-१३ : पटके प्रवेश आदेश

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन र ढुवानी कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन कार्यान्वयनका सन्दर्भमा अनिवार्य प्रयोग गरिनु पर्ने परीमाण नियन्त्रण तथा नदी प्रवेश आदेश

नदी नामः

नाका वा स्थानको नामः

प्रवेश आदेश मितिः समयः प्रवेश आदेश नं:

नदी प्रवेश आदेश विवरण

१. ढुवानी गरी लैजाने नाकाको नामः

ठेगानाः सम्पर्क फोन न. :

२. ढुवानी गरिने पदार्थको नामः

३. ढुवानी गरी लैजाने साधनको नामः सवारी दर्ता नं.:

४. निकाली लैजाने पदार्थको परीमाणः घन फूटः

५ ढुवानी गरी लैजाने स्थानः

६. ढुवानी गरी लैजाने पदार्थको प्रयोजनः (जुन प्रयोजनका लागि लैजाने हो कुनै एकमा चिन्ह लगाउने)

(क) निजी निर्माण

(ख) सार्वजनिक निर्माण

(ग) प्रशोधन पछि बिकी

(घ) अन्य (प्रयोजन खुलाउने....................)

(नोटः यो आदेश नलिई ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन गर्ने सवारी साधन नदीमा प्रवेश गर्न, ओसार पसार गर्न र संचय वा भण्डारण गर्न निषेध गरिएको छ । कहि कतै त्यस्तो पाईएमा प्रचलित कानून बमोजिम सजाय हुनेछ ।

प्रवेश आदेश दिने कर्मचारीको नाम थरः

सहिः

ठेकेदार वा प्रतिनिधिको नाम थरः

सहिः

३. सो आय सङ्कलन गर्न गाउँपालिका............वा नगरपालिकाको कार्यालयबाट निर्धारण भएको वस्तुमा तोकिदिएको दर बमोजिम बाहेक अन्य कुनै किसिमको कर सेवा शुल्क वा दस्तुर इत्यादि लगाई लिइने छैन र यस कार्यालयबाट प्रमाणित गरिए बाहेकका रसीदहरु प्रयोग गरी आय सङ्कलन गरिने छैन । यदि कुनै अनधिकृत रकम असुल उपर गरेको वा अनधिकृत रसीद प्रयोग गरेको पाईएमा नियमानुसार कारबाही र सजाय हुनेछ ।

४. अन्य कुराहरु तपाई र यस गाउँपालिका वा नगरपालिकाको कार्यालय बीच भएको संझौता बमोजिम हुनेछ ।

५. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन र विक्री गर्दा देहायका स्थानबाट निम्न बमोजिमको परीमाणमा मात्र गर्नुपर्नेछ ।

क.स.	नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्ने स्थान र नदीको नाम	वालुवा (क्यु.फि.)	ढुङ्गा (क्यु.फि.)	ग्राभेल/गिट्टी (क्यू. फि.)	सङ्कलन गर्ने स्थान
१.					
२.					
३.					
४.					
५.					
६.					

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

अनुसूची-१४ : उत्खननकर्ताले राख्ने दैनिक उत्खनन् अभिलेख

खानी वा नदीबाट ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थ उत्खनन् ओसारपसार कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा उत्खनन् स्थान अनुसार परीमाण नियन्त्रणका लागि दैनिक तयार गरिनु पर्ने अभिलेख

नाका वा स्थान भएको खानी वा नदीको नामः-

उत्खनन् गरिएको नाका वा स्थानको नामः-

क.सं.	उत्खनन गरिएको मिति	उत्खनन् गरिएको परीमाण	उत्खननकर्ता वा प्रतिनिधीको दस्तखत	अनुगमनकर्ताको दस्तखत
१.				
२.				
३.				
४.				
५.				
६.				
७.				
८.				
९.				
१०.				
११.				

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

अनुसूची-१५ : दैनिक पटके बिक्री वा ढुवानी अभिलेख तेरीज

नदीजन्य तथा खानीजन्य ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थ उत्खनन् र सङ्कलन कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन कार्यान्वयनका सन्दर्भमा ढुवानी क्षेत्र अनुसार परमाण नियन्त्रणका लागि दैनिक तयार गरिने अभिलेख तेरीज

नदी वा खानीको नामः-

नाकाको नामः-

मितिः-

क्र.सं.	ढुवानी मिति	पटके बिक्री आदेश नं.	पटके बिक्री परीमाण	बिक्री भएको पदार्थ लैजाने सवारी नं.	कैफियत
१.					
२.					
३.					
४.					
५.					
६.					
७.					
८.					
९.					

नोटः यो फाराम उत्खनन् स्थलबाट प्रत्येक पटक भरी पटके बिक्री आदेशको १ प्रति संलग्न गरी दैनिक रुपमा .... गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई अनिवार्य रुपमा पठाउनु पर्नेछ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

अनुसूची-१६ : उत्खनन् स्थलमा राख्नु पर्ने सूचना पाटीको नमूना

साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन र ढुवानी गर्ने कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन कार्यान्वयनको सन्दर्भमा उत्खनन् तथा सङ्कलन स्थलमा सार्वजनिक जानकारीका लागि राखिने सूचना पाटी

(क) उत्खनन्, सङ्कलन गरिने स्थलः

(ख) उत्खनन्, सङ्कलनको विवरण

१. खोला वा खानीको नामः

२. ठाउँको नामः

३. उत्खनन् गरिने परीमाण घनफिट माः

४. उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने साधनः

५. उत्खनन् गर्ने कार्य गर्न अधिकार प्राप्त ठेकेदार फर्मको नाम र ठेगानाः

६ उत्खनन् गर्ने अवधिः मिति २०................. गते बाट २०.................. भित्र ।

(कुनै गुनासो वा थप जानकारीको लागि गाँउपालिका वा नगरपालिकामा सम्पर्क गर्ने)

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

अनुसूची-१६ : जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा र जिल्ला अनुगमन समितिबाट अनुगमन गर्दा प्रयोग हुने अनुगमन चेक लिष्ट

क सं.	विवरण	छ/छैन	कैफियत
१.	मेशिन उपकरणको प्रयोग सम्झौता अनुसार		
२.	प्रयोग हुने एक्स्साभेटरको संख्या सम्झौता अनुसार		
३.	प्रयोग गर्ने क्षेत्र पालना भएको		
४.	सङ्कलन, उत्खनन् र ढुवानीको समय पालना भएको		
५.	अधिकतम गहिराईको मापदण्ड पालना भएको		
६.	निकालिने परीमाण पालना भएको		
७.	मुख्य बस्ती देखि मेशिन उपकरणको प्रयोग गर्ने क्षेत्र सम्मको औषत दूरी पालना भएको		
८.	स्थानीय सडक देखि मेशिन उपकरणको प्रयोग गर्ने क्षेत्र सम्म औषत दूरी पालना भएको		
९.	थुपार्ने काम नदी तटीय क्षेत्रमा नगर्ने विषय पालना भएको		
१०.	दैनिक उत्खनन् अभिलेख		
११.	दैनिक बिक्री ढुवानी तेरिज		
१२.	प्रशोधन गर्ने व्यवस्था मिलाई प्रशोधित पानी मात्र नदीमा मिसाउने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागू भएको		
१३.	रेखांकन सहितको नाप नक्शा राखेको		
१४.	मार्गको धुलो उड्न नदिन नियमित पानी छर्कने प्रबन्ध.		
१५.	साईड ड्रेन र हिलो थिग्रने पोखरी (सेटिङ्ग पोण्ड) को व्यवस्था गरेको		
१६.	उत्खन्न स्थलमा काम गर्ने कमदारका लागि अस्थायी शौचालयको प्रबन्ध गरेको		
१७.	उत्खनन् गरिने परीमाण, चारकिल्ला उत्खनन् विधि राखेको		
१८.	गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम र सम्पर्क नं. र सूचना पाटी		
१९.	क्रसर उद्योगले पालना गर्नु पर्ने दूरी सम्बन्धी मापदण्डको पालना		

२०.	शून्य मौज्दात सम्बन्धी व्यवस्थाको पालना		
२१.	ओसार पसार सम्बन्धी मापदण्डको पालना		
२२.	तोकिएको बजार मूल्यको पालना		
२३.	अन्य कुनै विषयहरु		

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको कार्यालय नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

मधेश प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय प्रदेश वन निर्देशनालय जनकपुरधाम, नेपाल

लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी. सोलुसन्स प्रा.लि. स्था.२०७५ वीरगंज–१६, पर्सा

अनुसूची-१७ : उत्खनन् स्थलमा राख्नु पर्ने सूचना पाटीको नमूना

साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन र ढुवानी गर्ने कार्यका लागि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन कार्यान्वयनको सन्दर्भमा उत्खनन् तथा सङ्कलन स्थलमा सार्वजनिक जानकारीका लागि राखिने सूचना पाटी :

(क) उत्खनन्, सङ्कलन गरिने स्थल:

(ख) उत्खनन्, सङ्कलनको विवरण

१. नदी वा खानीको नाम:

२. ठाउँको नाम:

३. उत्खनन् गरिने परीमाण घनफिट मा:

४. उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने साधन:

५. उत्खनन् गर्ने कार्य गर्न अधिकार प्राप्त ठेकेदार फर्मको नाम र ठेगाना:

६ उत्खनन् गर्ने अवधि: मिति २०.................. गते बाट २०.................. भित्र ।

(कुनै गुनासो वा थप जानकारीको लागि गाँउपालिका वा नगरपालिकामा सम्पर्क गर्ने)

प्रशासकिय अधिकृत

अनुसूची-१८ : स्वघोणा पत्र

Name of Firm and Experts involved in IEE Study and Declaration Forms

- **Name of Firm :-** Laxmi Consultancy & I.T.Securities Pvt.Ltd.
- **Address :-** Birgunj-16, Parsa
- **Contact Detail, Mob.:-** 9845857429
- **Email :-** mbkpatel2@gmail.com
- **Name of the Project :-** IEE Report Preparation For Excavation & Collection Of Sand, Stone & Gravel From Dudhaura, Balganga & Pasaha Khola.
- **Location of the Project :-** Jeetpursimara Sub-Metropolitancity, Bara

Declaration from Exports:

We declare that we have concluded the study professionally using acceptable and standard methodologies. To the best of our knowledge ,study findings are correct and have not been altered in any manner. The detailed estimate purposed to the best of our knowledge are reliable, practical and adequate to comply with legal requirements. We shall accountable for any misleading information in any part of this report in respective areas of study.

S.N.	Expert Name	Qualification	Signature
1.	Yogendra Yadav	PHD in Agroforestry (Tree outside Forest)	Yadav
2.	Premchandra Pd. Chauhan	M.Sc. in Environment	[signature]
3.	Bimal Bohora	Master in Geology	[signature]
4.	Sunil Prasad Chaurasiya	M. Tech. in civil engineering	[signature]
5.	Baidhyanath Prasad Chaurasiya	Master in hydrogeology	[signature]
6.	Subodh Prasad Chaurasiya	Master in Chemistry	[signature]
7.	Ram Prasad Pandit	Master in Sociology	[signature]
8.	Paratima chaurasiya	LLB (M.A)	[signature]
9.	Sanjay Kumar Chaurasiya	Bachelor in Population & Envi.	[signature]
10.	Manibhushan Kumar Patel	Diploma in Forestry	[signature]
11.	Binod Kumar	Computer Operator	विनोद
12.	Madan Prasad Chaurasia	SLC	[signature]
13.	Meena Devi Chaurasia	Test Pass	मिना देवी
14	Manoj Kumar Chaurasia	Accountant Assistant	[signature]

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

Declaration from Consultancy

I declared that I have read and checked the content of IEE report. My study team has conducted the study professionally using acceptable methodologies. The study findings are correct to the best of my knowledge. The mitigating measures pur posed are reliable, practical and adequate to comply with legal requirements. I also declare that myself and my team shall be accountable for misleading information in any parts of the report.

Manibhushan Kumar Patel

Signature..

Mob no.:- 9845857429

Date :- 2080/04/21

Official Seal

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

नेपाल सरकार

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय

कम्पनी दर्ताको प्रमाण - पत्र

दर्ता नं: २४९५९०/०७७/०७८

श्री लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी. सेक्युरिटिज

नामको प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी संम्वत् २० ७७ साल मंसिर महिना २६ गते रोज ६ मा दर्ता भएको हुनाले कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ५ को उपदफा (१) वमोजिम यो प्रमाण-पत्र दिइएको छ ।

मिति: २०७७-०८-२६

स. रजिष्ट्रार

सहायक रजिष्ट्रार

Government of Nepal

Ministry of Industry, Commerce & Supplies

Office of the Company Registrar

Registration No: 249590/077/078

CERTIFICATE OF INCORPORATION OF COMPANY

This Certificate of Incorporation has been issued to M/s Laxmi Consultancy And I.T. Securities Private Limited having incorporated it on the 11 day of December, 2020 pursuant to sub-section (1) of section 5 of the Companies Act, 2006.

Date: 2020-12-11

Asst. Registrar

शर्त कम्पनी संस्थापनलाई मात्र कम्पनीको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्ने इजाजत प्रदान गरिएको नमानिने हुनाले कानून अनुसार लिनुपर्ने अनुमति सम्बन्धित निकायबाट लिएर मात्र कम्पनीको उद्देश्य अनुसार कारोबार गर्नु पर्नेछ ।

बालाराम खड्का

प्रशासकिय अधिकृत

६३

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग

स्थायी लेखा नम्बर (PAN) दर्ता प्रमाण पत्र

दर्ता मिति				
आयकर:	०२	०९	२०७७	
मु. अ. कर:	०२	०९	२०७७	
	दिन	महिना	साल	

स्थायी लेखा नम्बर : ६ ० ९ ८ ७ ३ १ ९ ९

आन्तरिक राजस्व कार्यालय : आन्तरिक राजस्व कार्यालय विरगंज

कारोबारको नाम : लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी.सेक्युरिटिज प्रा.लि.

करदाताको प्रकार : प्राइभेट लिमिटेड

ठेगाना : वार्ड नं. १६, बाईपास रोड
महानगरपालिका: बिरगंज,
पर्सा

व्यवसायका कारोबारहरु : प्राविधिक परीक्षण एवं विश्लेषणका कार्यहरू, क विज्ञान र इन्जिनियरिङ विषयामाथि अनुसन्धान एवं प्रयोगात्मक विकास, भवन निर्माण कला र इन्जिनियरिङ क्रियाकलापहरू तथा सम्बन्धित प्राविधिक परामर्श सेवा, सामाजिक विज्ञान एवं मानविकीसम्बन्धी अनुसन्धान एवं प्रयोगात्मक विकास, कम्प्युटर परामर्श तथा कम्प्युटर सेवा सुविधाहरू व्यवस्थापन क्रियाकलापहरू, कम्प्युटर प्रोग्रामिङका क्रियाकलापहरू, अन्य सूचना प्रविधि तथा कम्प्युटर सेवासम्बन्धी क्रियाकलापहरू, व्यवस्थापन परामर्शका क्रियाकलापहरू,

करदाताको दस्तखत

कर अधिकृत

कर अधिकृत

प्रशासकीय अधिकृत

करदाताले पालना गर्नुपर्ने कर्तव्यहरु:

- कारोबार गर्दा अनिवार्य रुपमा बिल बिजक जारी गर्नुपर्छ ।
- मु.अ.करमा दर्ता हुनेले प्रत्येक कर अवधि (मासिक वा द्वैमासिक वा चौमासिक) समाप्त भएको २५ दिनभित्र मु.अ.कर विवरण तथा मु.अ.कर रकम बुझाउनु पर्छ ।
- अन्त:शुल्क लाग्ने कारोबार गर्नेले अन्यथा व्यवस्था गरेकोमा बाहेक प्रत्येक महिना [illegible] दिनभित्र मास्केवारी र अन्त:शुल्क रकम बुझाउनु पर्छ ।
- प्रत्येक आर्थिक वर्षको आय विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तिन महिना [illegible] बुझाउनु पर्छ ।
- तोकिएको समयमा विवरण र कर रकम नबुझाएमा ब्याज, शुल्क र जरिवाना [illegible] ।
- यो प्रमाणपत्र देखिने गरी कारोबार स्थल मुख्य कार्यालयमा राख्नु पर्नेछ ।
- कुनै द्विविधा भएमा कार्यालयमा सम्पर्क राख्नुहोला ।

लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी. सेक्युरिटिज प्रा.लि. स्था.२०७७ बीरगंज-१६, पर्सा

६४

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग
आन्तरिक राजस्व कार्यालय विरगंज

(आयकर नियमावली,२०५९ को नियम २६ संग सम्बन्धित)

यो विवरण मिति २०७९.०६ .२७ मा रुजु भएको छ।
मिति: २०७९.०६ .२७

प.सं: २०७९.०८०
च.नं. १६३८
नं. ७९२७६६१५९

बिषय : कर चुक्ता प्रमाण पत्र ।

श्री लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी.सेक्युरिटिज प्रा.लि.

१६ - विरगंज,
स्थायी लेखा नं : ६ ०९८७३१९९

यस कार्यालय अन्तर्गत दर्ता रहेका तपाई ले आ.व २०७८.०७९ मा देहाय बमोजिमको आय रकमको आय विवरण मिति २०७९.०६ .२७ मा यस कार्यालयमा पेश गरी सो अनुसार देहाय बमोजिमको आयकर दखिला गरेकोले यो कर चुक्ताको प्रमाण पत्र प्रदान गरिएको छ ।

आय विवरण पेश गरेको मिति	जम्मा आय (कारोबार) रकम रू	कर योग्य आय रु.	दाखिला गरको कर रकम रु
२०७९.०६ .२७	४३३,८९२.००	०.००	०.००

(कर अधिकृत)

पुनश्च: यो प्रमाणपत्र त्यस फर्म/ उद्योग कम्पनी / संस्थाले पेश गरेको विवरणको आधारमा जारी गारिएको छ। पेश भएको आय विवरण छानबिनम परेमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१बमोजिम संशोधित कर निर्धारण हुन सक्ने जानकारी गराईन्छ ।

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

६४

Curriculum Vitae

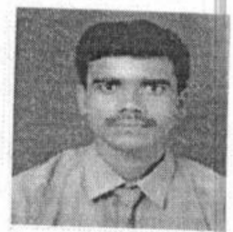

Name: Dr. Yogendra Yadav
PAN : **106609617**
Date of birth: 2029/07/03 (1973/10/19)
Sex: Male
Nationality: Nepali
Father's name: Mr. Baltun Yadav
Marital status: Married
Language: Nepali, English, Hindi, Maithili, Bhojpuri, Abadhi.
Field of interest: Research, Agroforestry, Livelihoods, Private Sector Services, NRM, Value Addition.
Permanent address: Siraha Municipality-18, Siraha, Nepal. Madhesh Province
Temporary address (mailing): Institute of Forestry Hetauda Campus Hetauda
Contact: 9804283107,9844162679 **(Mobile)**
E-mail: yogendra.yadav@hc.tu.edu.np, **yadavyogendra2003@yahoo.com**, yogendraiofhetauda@gmail.com

Academic qualification:

SN	Qualification	Board/University	Passed division	Major subjects	Year
1.	Ph.D.in Agroforestry	Tribhuvan University,IOF/NMUB Norway, Pokhara, Nepal.	2022	Agroforestry, Carbon,Livelihoods,GIS/Remote Sensing	2016-2020
2.	M. Sc. Forestry	Tribhuvan University, IOF, Pokhara, Nepal.	First	Forestry	2006 (2062)
3.	MA in Sociology	Tribhuvan University, PN Campus Pokhara, Nepal.	Second	Social Science	2009
4.	B. Sc. Forestry	Tribhuvan University, IOF Hetauda, Nepal.	First	Forestry	2002
5.	I. Sc. Forestry	Tribhuvan University, IOF, Hetauda, Nepal.	First	Forestry	1994
6.	S.L.C.	HMG Board, Nepal	First	Math, English, Science	1990

Academic Achievements:

- Second Topper *in M. Sc. Forestry*, Institute of Forestry, TU, Campus Top in 2nd semester and 4th semester in M.Sc. Forestry.

Awards:

- **Awarded by NORHED/SUNREM Project/NMUB Norway/IOF Dean for pursuing PhD Degree in Agroforestry Degree.**
- Awarded by **ITTO** (International Tropical Timber Organization), Japan, fellowship Program Award (Ref. 050S, LO4-0287): In M.SC. Forestry Degree.
- Awarded by **DANIDA/NARMSAP** Scholarship (2054-2058): In B. Sc. Forestry Degree.
- Merit Scholarship both First and Second year/**TU, IOF Hetauda**: I. Sc. Forestry Degree.

Research Achievements:

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

६६ ६९

- Supervise the IGA/Technology transfer facilitators and other staffs working for this project.
- Provide overall guidance to design and implement the programme. Develop methodologies for business plan preparation, market analysis etc.
- Organize trainings, workshop, monthly and quartly meeting for IGA/Technology Transfer Facilitators.
- Report to LRP/UNDP as per the timeline agreed upon.
- Review the project progress periodically to ensure meeting the output.
- Follow/ implementation instructions given from the LRP management/ advisors and the NGO

Reference Persons

FULL NAME	FULL ADDRESS	BUSINESS OR OCCUPATION
Prof. Dr. I.C. Dutta	Tribhuvan University,Kirtipur,Kathmandu Email: icdutta.iof@gmail.com,Mob # 9851122884	Professor and Ex-Dean, Ex. Ex-Chairman-TU/Public Service Commission
Mr. Vijay Prasad Keshari	Specialized in managing environment, biodiversity, disaster management and climate change projects, UNDP ,Fiji MCO Email:vpkes@yahoo.com https://www.facebook.com/vijay.p.kesari	*Forestry and Climate Change Expert*

I certify that all the information stated in this CV is true and complete to the best of my knowledge.

Yogendra Yadav

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

९८

Curriculam Vitae

Prem Chandra Prasad Chauhan

:- A/C Kusuvaha Law Chamber.Near Dist.Court Shreepur Parsa

:- 9845098030

:-premchandra98030@gmail.com

Personal Information

Father's Name	:- Ramchandra Mahato
Permanent Address	:- Bindbasini Rural Municipality Ward N.-05, Tole-Haswa,Parsa Nepal
Date of Birth	:- 30 July 1972 AD
Marital Status	:- Married
Nationality	:- Nepali
Sex	:- Male
Religion	:- Hindu
Language	:- Nepali, English,Hindi, Bhojpuri

Academic Qualification

S.N.	Qualification	School/College	Passed Year	Division	Board
1.	M.Sc.in Environment Science	Vasantdada Sugar Institute Pune, Maharastra	2001	Second	Pune Universityt
2.	B.Sc. Chemistry Honours	Lalitnarayan Mithila Universityt Dharbhanga, Bihar	1998	Second	Mithila University, Dharbhanga Bihar
3.	I.Sc.	SNS College, Motihari Bihar	1992	First	Bihar Counsil Board, Patana
4.	S.L.C.	Jilla uchangal Sec.School, Pokhariya, Parsa	1990	Second	Nepal Board

Work Experiences

YEAR	Position Held	Client	Employer
2073-07-01 to till now	IEE Environmentalist	Nijagadh, Parsagadhi, Jeerabhawani, Paterwa Sugauli Municipality & Others	SUNRAS Consultancy & Traders Pvt Ltd, Birganj-16, Parsa
2070-01-01 to 2073-07-01	Environmental Chemist	Himalayan Distillery Ltd.(Studies on Bio Gas Generation from Biphasic Anaerobis Digestion base on continuous fermentation Distillery Spent Wash)	Himalayan Distillery Ltd., Birgunj Metropolitan-21, Lipanibirta, Parsa
2058-01-01 to 2070	President	Different Local Bodies	Environmental Pollution Control & Development, Birgunj Shreepur

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

Trainning

i) Plant training report in Shree Ram Sugar Mills Ltd. Garuda Municipality, Mahamadpur Rautahat Nepal

ii) Analysis work of effluent treatment plant of distillery spenwash from 13th Nov to 23rd Dec 2000.

iii) ISO 9001:2000(Quality Management System)

iv) ISO 14001(Environmental Management System)

Workshop/Seminar Attended

i) Recent title duration cleaner production system through Nathan & Nathan Consultancy Pvt, Bangalore,India 1st Sep.2002.

ii) Imblineutation of different project excuted by Epcod Training of Industrial workers about Environmental Issues & global environmental issues programme at Environmental, Health & Safety Issues related to the sector Awarness of Natural Resource Conservation

iii) First National Youth Conference on Environment, 2010(NYCE-1) June, 3-4, 2010 Organized by "Himalayan Alliance for climatic change-HIMACA on the occasion Environment Day-2010 with them "Many species, One plant, One Future"

Computer Knowledge

- Operating Systems :-Windows 3.1/95/98/2000/20007/XP
- Word Processors :-MS-word 6.0/97/2000/2003/2010
- Spreadsheets :-MS-Excel 5.0/97/2000/2003/2010
- IT Software :-Internet Explorer; Internet mail
- Other Software :-Photoshop CS6, PowerPoint, MS Paint, PageMaker, MS Publisher, Free Hand Tool, Video Edits

Work Interest

Administration and Industrial pollution Control, Waste Management & Awarness about clean environment.

References

- **Dr. Ramchandra Shah**
  Former NARC Director of Nepal
  Cell No.-9845186839

- **Ambika Charan Shrivastav**
  Former Senior Crop Scientist
  Cell No.-9845036145

I hereby declared that the information provided above are correct to the best of my knowledge and can be verified when/where needed. I am well aware of the consequences of any of my false statement .

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

……………………………………
Premchandra Prasad Chauhan

60

Curriculum Vitae

Name	: Bimal Bohara
Date of Birth	: 11th April, 1993
Citizenship No	: 45706
Address	: Ratnanagar-3, Chitwan, Nepal
Contact No.	: 9841741353 , 056-562483
E-mail	: boharabimal77@gmail.com
Nationality	: Nepali
Gender	: Male
Marital Status	: Single
Hobbies	: Traveling

LANGUAGES KNOWN AND PROFICIENCY LEVEL

Languages	***Speaking***	***Writing***	***Reading***
English	Good	Very Good	Good
Nepali	Very Good	Very Good	Very Good
Hindi	Good	Good	Good

ACADEMIC QUALIFICATIONS

Year	**Topic**	**Institute**
2017	Master's in Geology (Specialization: Hydrogeology)	Tribhuwan University, Kirtipur
2014	Bachelor in Science (Specialization: Geology)	Tri-Chandra College, Ghantaghar Kathmandu
2010	10+2 in Science (Physics)	Reliance International Acadamy, Chabahil, Kathmandu
2008	School Leaving Certificate	Shree Himalayan Secondary English Bording School, Chitwan

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

62

TRAININGS/ PARTICIPATIONS AND OTHER QUALIFICATIONS

1. *Computer : Basic word, exel, powerpoint*
2. *GIS Traning,TU,Kritipur*

Dissertation:

Status of Shallow wells of the Southern Kathmandu Valley.

Paper Published:

Title: Water quality index of southern part of Kathmandu valley, central Nepal; evaluation of physical water quality parameters of shallow wells.

Published on: Bulletin of Department of Geology, Tribhuvan University, Kathmandu, Nepal, vol.19, 2016, pp.45-56.

Title: Status of shallow wells along major rivers of the Kathmandu valley, Central Nepal.

Published on: Journal of Nepal Geological Society, 2018, Volume 56, pp 31-42.

WORK EXPERIENCE AND EMPLOYMENT RECORD

1. FROM : 2019 TO TILL DATE
   ORGANISATION : SUNRAS Consultancy & Traders Pvt.Ltd, Birgunj-16, Parsa
   POSITION : GEOLOGIST
2. FROM : 2017 TO 2019
   ORGANISATION : SHIVAM CEMENTS
   POSITION : GEOLOGIST

CERTIFICATION

I, the undersigned, certify that to the best of my knowledge and a belief, these curriculum vitae describes me, my qualifications and my experiences. If any discrepancy it will lead me to disqualification.

Sincerely yours,

Bimal Bohara

REFERENCES

1. Mr. Ramji Prasad Chaurasia

Designation : Vice President (Mines)

Organization : Shivam Cements Private Limited

Contact : 9851216774

62

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

Curriculum Vitae

SUNIL PRASAD CHAURASIYA

Birgunj Metropolitan City-16, Parsa, Madhesh Pradesh, Nepal

E-Mail : - chaurasiyasunil4@gmail.Com

Cell : - +977-9814228112

CAREER OBJECTIVE:

I seek a job as a civil engineer in a construction company where I can use my knowledge of Auto CAD, STAAD Pro V8i And SAP 200. I wish to contribute towards organization goals through my skill, hard work and creativity

EDUCATIONAL QUALIFICATION:

Degree	Board/University	School/College	Year of passing	Percentage
Master of technology (Structure Engineering)	GLA University, Mathura	GLA University,Mathura	2020	84
Bachelor of Engineering (Civil)	Visvesvaraya Technological University, Belgaum	SJB Institute of Technology	2017	71.52
12th Standard	Higher Secondary Education Board (NEPAL)	Pentagon International high school	2013	62
10th Standard	School Leaving Certificate (NEPAL)	Tri-juddha High Secondary School	2011	71.88

TECHNICAL SKILL:

Operating systems	Windows
Tool	Auto CAD and ETABS

FINAL YEAR PROJECT IN M.TECH:

- ❖ Case Study On Nepal Earthquake On 25th April 2015

FINAL YEAR PROJECT IN B.E:

- ❖ Performance Analysis And Evaluation On Waste Water
- ❖ Treatment Plant

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

103
64

WORKING EXPERIENCE:

ORGANISATION	POST	DURATION
Sharada Nirman Sewa Pvt.LTD	Site Engineer	1 Year

AREA OF STRENGTH:

- ❖ Flexibility and Adaptability
- ❖ Enthusiastic
- ❖ Leadership

EXTRA-CURRICULAR AND CO-CURRICULAR ACTIVITIES:

- ❖ Co-ordinator of path of perfection program.

HOBBIES:

- ❖ Visiting different place.

PERSONAL DETAIL:

- ❖ Date of Birth : 22 June, 1993
- ❖ Gender : Male
- ❖ Nationality : Nepali
- ❖ Father's Name : Shivnandan Raut Barai
- ❖ Permanent address : Birgunj-16, Nagwa, Parsa, Nepal
- ❖ Languages Known : English, Hindi, Nepali, Bhojpuri

DECLARATION:

I hereby declare that all the above information given by me is true to my knowledge and i hold the responsibility of the above mention.

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

....
Signature

68

CURRICULUM VITAE

1. Name of Expert : Baidyanath Prasad Chaurasiya
2. Proposed Position : Sr.Hydrogeologist
3. Name of firm Bindhabasini Multipurpose Consultancy Pvt. Ltd.
4. Address : Tejarath Tole, Shreepur , Birgunj -16, Nepal
5. Telephone no. : +97751527009
6. Mobile no. : +9779845059099
7. Date of Birth : May 04, 1954 A.D. (Baisakh 22, 2011 B.S.)
8. E- mail : ab_chaurasiya@yahoo.com
9. EDUCATION :

Master of Technology (M. Tech), Applied geology (Specialization in Hydro geology)

University of Roorkee, Roorkee , India, July 1986-Sept. 1989.

10. Membership of Professional Associations:

- Nepal Geological Society (Life member , LM# 207, since 1989)
- Nepal Hydrogeological Association (LM# 38, Since 2011)

11. Countries of work Experience : Nepal

12. Other Training :

Management for Engineers & officers	Organized by Administrative staff college, Lalitpur, Nepal, Nov. 24 – Dec. 28, 1990
Human Resources Development and Management skills (International executive Development Program)	Northern Institute for integrated learning in Management, new Delhi, India, Aug. 13 -19, 1997
Share System Orientation	HRDTB/ Nepal – USAID/ Nepal, August 13-19, 1997
Group approach to planning and Management	APROSE National institute, PATAP, Dec. 14-18, 1997

13. Language :

	Reading	Writing	Spoken
Nepali	Good	Good	Good
English	Good	Good	Good
Maithili	Good	Good	Good
Hindi	Good	Good	Good
Bhojpuri	Fair	Fair	Fair

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

grid of 4 km X 5 km. Collection of Lithological sample, Hydrological data, borehole logs and their interpretations & report writing.

Name of assignment or Project :
Bhairahwa – Lumbini groundwater project, funded by World Bank (IDA), construction of high capacity DTW size (16" * 10") & discharge capacity : 60 L/s – 120 L/s), year : March 1979 – June 1986 (38 month). Higher study M. Tech. (applied geology) in Roorkee University India : July 1986 – Sept. 1986, Client : Groundwater board, Govt. of Nepal, Main project feature : Groundwater irrigation phase 7600 ha, Multipurpose project consists of improvement of village road, irrigation, electrification, agriculture, etc. Position held : Hydro geologist. Activities performed : Construction of irrigation DTW about 64 Nos. Their development & testing, continuous time – drawdown Test and step drawdown Test. Report preparation on tube well performance and other assigned works.

Name of assignment or Project : Ground water investigation project by Govt. of Nepal. Year : April15, 1977 – April 1979 (2 years). Location : Kailali, Kanchanpur, Sunsari and Morang districts. Client : Department of irrigation / Govt. of Nepal. Project feature : Construction of exploratory DTW in grid of 5 kms * 6 kms. Collection of borehole samples, sieving and well logging, well design, Development and well testing works. Position held : Assistant geologist. Activities performed : Borehole electric logging, Lithological logs and correlation map preparation, report on well performance.

15. Publication :

Ground water quality and its effects in tubewell in Lumbini Terai, proceeding of International seminar on water and management, 30 March – 1 April, 1999, Nepal chemical Society, Kathmandu, Nepal.

16. **Certification**

I, the under signed, certified that best of my knowledge and belief that :

i. This CV correctly describes my qualifications and experiences.
ii. I am committed to undertake the assignment within the validity of proposal to complete the assigned jobs in time.

I understand that any willful misstatement described herein may lead my disqualification or dismissal, if engaged.

(Signature of expert)

Date: ___/_____/_____
Day / month / Year

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

Curriculum Vitae

Name: Mr. Subodh Prasad Chaurasiya
Date of birth: 2035-05-15 (31 Aug, 1978)
Religion Hindu
Nationality: Nepali
Sex: Male
Father's name: Late Jaleshwar Prasad Barai
Marital status: Married
Language: Nepali, English, Hindi, Bhojpuri & Maithali
Permanent address: VDC Bindabasini-02, Barwa, Parsa
Current address: Birgunj Metropolitancity Ward No.-19, Barwa Parsa, Nepal.
Contact: 9812289749
E-mail: chaurasiyasubodh064@gmail.com

Academic qualification:

SN	Qualification	Board/University	Passed division	Percent	Major Subjects	Year
1.	M.Ed in Science Education(Chemistry)	Tribhuvan University, Central Campus, Kirtipur	1st	65.40	Chemistry	2062 BS
2.	B.Ed. in Science Education	Tribhuvan University, Thakurram Multiple Campus	2nd	46.75	Science	2060 BS
3.	I.Sc.	Tribhuvan University, Thakurram Multiple Campus	2nd	46.67	Science	2055 BS
3.	S.L.C.	Nepal Board, Trijoodh Secondry School, Birgunj Parsa	2nd	58.71	Math, English, Science	2051 BS

Experiences:

- Worked as a assistant lecturer in Thakurram Multiple Campus from 2069 to 2072 BS.
- Working as a permanent middle level teacher in different governmental school from 2072-10-21 to till .

Computer Knowledge:

- *Operating Systems:* Windows 3.1/95/98/2000/XP;
- *Word Processors:* MS-word 6.0/97/2000/2003/2010
- *Spreadsheets:* MS-Excel 5.0/97/2000/2003/2010
- *IT Software's:* Internet Explorer; Internet mail
- *Other Software's:* Adobe Photoshop, MS-PowerPoint, MS Paint, PageMaker, MS Publisher

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
जीतपुर, बारा
मधेश प्रदेश, नेपाल

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

66
65

Training and Workshops:

- 18 Months CMA training from Divine Technical Institute, Birgung Parsa recognized by CTEVT.

Interests:

- Interest in IEE/EIA Preparation .
- Conserve and manage plants and animals in their natural habitat.
- Social work, Current affairs and leading personnel.
- Natural resource management and their mobilization.
- Livelihood and poverty reduction.
- Conducting Awareness Program related with environmental protection and sanitation.

I certify that all the information stated in this CV is true and complete to the best of my knowledge.

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

....
Subodh Prasad Chaurasiya

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय जीतपुर, बारा मधेश प्रदेश, नेपाल

...एण्ड आई.टी. सेक्युरिटिज प्रा.लि. वीरगंज-१६,पर्सा

६८

Curriculum Vitae

Name: Mr. Ram Prasad Pandit
Date of birth: 2015/06/13 (29 Sep 1958)
Religion Hindu
Nationality: Nepali
Sex: Male
Father's name: Late Sadhu Pandit
Marital status: Married
Language: Nepali, English, Hindi, Bhojpuri & Maithali
Permanent address: Bahudarmai Municipality-03, Nagardaha, Parsa, Nepal
Current address: Birgunj-11, Shreepur, Parsa, Nepal.
Contact: 9845097260/9812479322
E-mail: rampsdpandit@gmail.com
Field of interest : Preparation of CF Mgt Plan, Collaborative Forest Mgt Plan, Leasehold Forestry Mgt Plan, Research, Private Sector Services, Natural Resource management, Value addition,National Parks and Lease hold Forest.

Academic qualification:

SN	Qualification	Board/University	Passed division	Percent	Major Subjects	Year
1.	Master in Humanities & Social Science	Tribhuvan University, Harikhetan, Multiple Campus	2nd	54.0	R.D. & Social Science	2009-2011 AD
2.	B. Sc. Forestry	Tribhuvan University, IOF, Hetauda, Nepal.	2nd	57.7	Forestry	2042-45 BS
3.	I.Sc. Forestry	Tribhuvan University, IOF, Hetauda, Nepal.	2nd	57.7	Forestry	2033-035 BS
3.	S.L.C.	Nepal Board, Trijoodh Secondry School, Birgunj Parsa	3nd	50	Math, English,	2032 BS

Experiences:

YEAR	Position Held	Client	Employer
2073-07-01 to till now	Social Scientist	Nijagadh, Kolhabi, Parsagadhi Municipality, Karaiyamai Ruralmunicipality & Others…..	SUNRAS Consultancy & Traders Pvt Ltd, Birganj-16, Parsa
2064-10-01 to 2073-06-12	District Forest Officer & Assistant Forest Officer	Government of Nepal Ministry of Forest and Soil Conservation	7 Different District Forest Offices of Nepal
2036-12-05 to 2064-09-30	Ranger	Government of Nepal Ministry of Forest and Soil Conservation	10 Different District Forest Offices of Nepal
2035-06-09 to 203612-04	Forester	Government of Nepal Ministry of Forest and Soil Conservation	1 District Forest Offices of Nepal

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

Computer Knowledge:

- *Operating Systems:* Windows 3.1/95/98/2000/XP;
- *Word Processors:* MS-word 6.0/97/2000/2003/2010
- *Spreadsheets:* MS-Excel 5.0/97/2000/2003/2010
- *IT Software's:* Internet Explorer; Internet mail
- *Other Software's:* Adobe Photoshop, MS-PowerPoint, MS Paint, PageMaker, MS Publisher

Training and Workshops:

- 14 days Constitution and Operational Plan preparation training organized by Regional Training Centre (RTC).
- 7 days Nursery management and Operation training in Kerkha(Sindhupalchok district) during our scheduled tour program.
- Training on Forest management, Surveying, Mensuration, Silviculture, Utilization and others organized by five Regional Forest Training Centre.
- 45 days project attachment tour in Sagarnatha ,Chitwan National park(NP),Rasuwa & Sindhupalchok. Geographic Positioning System (GPS) use and data analysis.
- Group negotiation, operation plan writing, implementation, review and monitoring community forest.
- 15 days field training in Terai and Mahabharat range for tree identification and other mensuration activities.
- 20 days observation tour from Makawanpur to Mechi for park activities, forest management practices, nursery plantation and plantation estimation etc.
- 15 days observational tour of Dehradun, Halduwani, Nainital and associated areas for the observation of forest management advances in India held by Nepal Government.
- 14 days training of Geographic Positioning System (GPS) Held by RTC Kathmandu.

Interests:

- Enumeration, Measurment, Numbering & Inventory of Forests.
- Preparation of Management Plan of Community, Leasehold & Collaborative forest.
- Conserve and manage plants and animals in their natural habitat.
- Social work, Current affairs and leading personnel.
- Natural resource management and their mobilization.
- Livelihood and poverty reduction.
- Global Positioning System and Geographical Information System.
- Conducting Awareness Program related with environmental protection and sanitation.
- Forest Certification.

I certify that all the information stated in this CV is true and complete to the best of my knowledge.

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

....
Ram Prasad Pandit

60

CURRICULUM VITAE

CAREER OBJECTIVE

To pursue a dynamic and ambitious career in the vast area of any field which has the access of self-assessment and finally to improve and utilize the knowledge, experience and ability I have.

Personal Details :

Name	**: Advocate Pratima kumari Chaurasiya**
Father's Name	:Mr. Anand Kumar Pd.Barai
Mother's Name	:Mrs. Rajkumari Devi
Mailing Address :	Birgunj Metropolocity Ward no-14
Date of Birth :	3/12/1982 A.D.
Citizenship No.	:08622181
Advoate Lisence No:-	13411
Nationality :	Nepali
Religion :	Hindu
Marital Status	:-Married
Contact No. :	9855014663,

Languages: English , Nepali, Bhojpuri, Hindi , Maithili , Bajika.

2016 M.A Sociology from Thakur Ram Multiple Campus, Birganj,Nepal from Tribhuwan University.

2010 LLB 5 year course(Business Law) From Harikhetan Multiple Campus,Birganj,NepalSecured 55% 2nd Div.(Std. Human Right subject)

2002 I.Com. from Thakur Ram Multiple Campus, Birganj, Nepal from Tribhuwan University secured 43%

1999 S.L.C. from Shree Radhakrishan Chaurasiya MA.VI.Bahaura bhatha Parsa,from Nepal Board, secured 45%.2nd Div

Career: Professional Experience

2011-2020 : Gupta Law Chamber. legal practice as advocate, District Court Bara,Parsa & HighCourt Birgunj Parsa.

2018- 2019 :Legal Aid Service (Baitanik wakil) at District Court Parsa.

Experience on Research Program/Training :

a) Worked as Trainer in Training on women rights in , 2019.Organized by Parsagadhi Municipality.

b) Participated in a training workshop on **Amnesty International** and Human Rights, 2006 & 2007.

c) Participated in Training on Human Right,humanitarian law & Conflict Transformation organized by **(HURON)** ,2007.

d) Participated in Training workshop on **"Worldview Nepal"** Human Rights, 2005 .

e) Participated in Training ENHANCING CAPACITY OF LEGAL PRACTITIONERS IN DEFENDING CRIMINAL LITIGATION" Orgaized by "ILF" 2014 .

f) Participated in Training" BASIC MEDIATION TRANING " Orgaized by "HUCODAN "2016

g) 2021 to as Maineging director of Bhabya Law Chamber Birgunj Parsa.

Skills

Legal field :

- In-depth knowledge of legal processes and practices, excellent in defense lawyer.
- Attracting Pleading skills and well in case petition drafting, Research and Proposal writing skills,
- To perform duties related to operational, Strong coordination, advisory, monitoring, evaluation, relations and administrative activities skills.
- Possess excellent drafting and negotiation skills.
- Highly skilled in interpreting complex legal documents.
- Diplomatic with good decision- making skills.
- Excellent communication skills and ability to work effectively with staff at all level

Curriculam Vitae

Sanjay Kumar Chaurasiya

:-Kalaiya Sub–Metropolitan City -4, Bara

:- 9865351666/9811116299

:-skch222@gmail.com

Personal Information

FatherÚs Name	:-Ramlochan Prasad
Permanent Address	:- Mahagadhi Mai Municipality– 8, Bara
Date of Birth	:- 2038-11-11 BS (22 Feb 1982 AD)
Marital Status	:-Married
Nationality	:- Nepali
Sex	:- Male
Religion	:- Hindu
Language	:- Nepali, English,Hindi, Bhojpuri & Maithili

Academic Qualification

S.N.	Qualification	School/College	Passed Year	Obtained Mark& Division	Board	Major Subject
1.	B.Ed.	Thakur Ram Multiple Campus Bigunj, Parsa Nepal	2062	753/1500(50.20%) Second Division	TU	Population & Environment
2.	I.sc.Forestry	Institu of Forestry Hetauda Campus, Makawanpur Nepal	2057	1058/1700(62.23%) First Division	TU	Forestry
3.	SLC	Shree Gadhee Mai Mahendra Higher Secondry School Bariyarpur,Bara Nepal	2054	447/700(63.86%) First Division	SLC Board	English, Math & Science

COMPUTER KNOWLEDGE

- Operating Systems :-Windows 3.1/95/98/2000/20007/XP;
- Word Processors :-MS-word 6.0/97/2000/2003/2010
- Spreadsheets :-MS-Excel 5.0/97/2000/2003/2010
- GIS Software :-Arc Map 10.3, GPS Utility
- IT Software :-Internet Explorer; Internet mail
- Other Software :-Photoshop CS6, PowerPoint, MS Paint, PageMaker, MS Publisher, Free Hand Tool, Video Edits

Trainings/Workshop

S.N.	Training/Workshop/Others	Duration	From	To	Organization
1	NTFPs Inventory & Management	5 Days	2 Apr 2001	6 Apr 2001	NSCFP Dolakha & Co-ordination Forum Ramechhap
2	Gender Equity Training	5 Days	30 Jan 2005	3 Feb 2005	Mid Western RTC Birendranagar, Surkhet
3	Project Orientation Training/Workshop	6 Days	28 Jan 2007	2 Feb 2007	WUPAP Nepalgunj , Nepal

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

4	Land Development & GPS/GIS Training	7 Days	18 Mar 2007	24 Mar2007	WUPAP Nepalgunj , Nepal
5	Forest Mgt. & Utilization Second Generation Issus	6 Days	16 Dec 2006	21 Dec 2006	Mid Western RTC Birendranagar, Surkhet
6	NTFPs Resource Inventory & Mgt.	7 Days	1 Nov 2007	7 Nov 2007	Mid Western RTC Birendranagar, Surkhet
7	GPS/GIS Training	5 Days	19 Feb 2007	23 Feb 2007	Mid Western RTC Birendranagar, Surkhet

Work Experiences

i. Worked as a Consultant Ranger (May-September,2001 AD) in micro-project run by NGO with statutory, technical & financial supports from DFO Dolakha and Nepal Swiss Community Forestry Project (NSCFP-Dolakha).Main responsiblities for Forest Users Group formation (Preparation of Operation Plan & Constitution).

ii. Worked as a Government Ranger (Magh 2061- Paush 2070 BS) in District Forest Office Kalikot and Bara.

iii. Working as a Consultant Ranger (Asadh 2072 BS to Baisakh 2073 BS) *Shree Durga Rosin & Turpentine Industry (Pvt.)Ltd. Duwagadhi-5, Jhapa.* Main responsiblities to make TOR & IEE Report of Khoto.

vi. Working as populationist & Socio-Cultural Expert in IEE team of *SUNRAS Consultancy & Traders Pvr.Ltd. Birgunj-16, Parsa* from Kartik 01, 2073 to till now and involved in different more than 12 IEE report.

Core Skills and Competencies

- Working experience as a Populationist & Socio-Cultural expert in the field of IEE Preparation.
- Forest Management Training and implementation of Operational Plans for Community Forestry Orientation, Forest Inventory, Scientific Forest Management.
- Technical support in NTFP Farming cultivation. IGA Promoting & Guideline preparation.
- Strong interpersonal, communication and facilitation skill for training, workshop as well as meeting.
- Sound practical knowledge of participatory planning, implementation, monitoring and evaluation.
- Preparation of Local Adaptation Plan of Action (LAPA) and other Climate Change initiatives to empower communities for their resilience of disaster/climate risks.
- Excellent skill in survey, design ,PRA tools, data collection and analysis.
- Experience in training , facilitation and /or support local partners, community group, and officials
- Experience of coordination with government and non-government stakeholders.
- Working experience in the remote and conflict affected area in away of negotiation skill for win- win situation.

References

i. Mr. Anirudh Kumar Sah

Government of Nepal, Divisional Forest Officer(DFO) in Morang District.
Cell No.-9842086160/9805345792

I hereby declared that the information provided above are correct to the best of my knowledge and can be verified when/where needed. I am well aware of the consequences of any of my false statement .

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

MANIBHUSAN KUMAR PATEL
EMail: mbkpatel2@gmail.com
Mobile: +977-9845857429

ABOUT ME

I am a dedicated, hard worker and proactive person with strong background of forest work not only in site but also in office work.

CAREER HIGHLIGHTS

To join a company that offers me a stable and positive atmosphere and inspires me to enhance and therefore to innovate the work culture for the betterment of all parties concerned.

SCHOLASTICS

EXAMINATION	UNIVERSITY	NAME / ADRESS OF INSTITUTION	YEAR OF PASSING	PERCENTAGE
Diploma In Forestry	CTEVT	Lord Buddha College,Tokha Municipality Kathmandu	2019	78.76% 1STDIV.
SLC	Nepal Board	Shree Siddhartha Secondary School, Sugar factory Birgung,Parsa	2016	2.6 CGPA.

EXPERIENCE

COMPANY	DATE	PROJECT/CLIENT	Job / Role
Mithila Wildlife Trust (Dhanusha District, Nepal)	12th Nov. 2019 to 16thSept.2019	Project:-Biodiversity survey and Special Conservation Sites In Province2 Clients: Zoological Society Of Landon(ZSL)	Involved in conduct biodiversity survey with a focus an assessment and inventory on Special Conservation Sites in Province2.
Sahan Engineering Company Pvt.Ltd. Kathmandu	12thJuly 2020 to 15th Dec. 2020	Forest Inventory work Clients: Nepal Electricity Authority	Monitoring in Trees numbering and marking work as team member of field work at Lamjung District.
TBEA Engineering Company Pvt.Ltd.(China)	24thAug.2021 to 4th May 2023	Forest Inventory work Clients: Nepal Electricity Authority	Monitoring in Trees numbering and marking work as team member of field work at Lamjung District.

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

Reference:-

1) Devnarayan Mandal - Mithila Wildlife Trust (Chairperson)

Contact number: - 9844314228

2) Vijay Kumar Gupta- Nepal Electricity Authority (MCTLP 220kV project)

Post: - Division Chief

Contact number:- 9841569876

COMPUTER PROFICINCY

- Arc GIS
- Volume Calculation of Trees

PERSONAL ATTRIBUTES

- Dedicated towards work.
- Work with positive attitude to contribute to the healthy functioning of the organization
  Self-confidence and great patience.
- Interacting with People.

PERSONAL INFORMATION

- Father's Name : Mr.Ramashankar Prasad Patel
- Date of Birth : 4thApril 2001.
- Permanent Address : Dhobini Rural Municipality 05 ,Parsa
- Temporary Address : Birgunj Parsa
- Language Proficiency : Bhojpuri,Nepali,English,Hindi,Maithali,
- Marriage Status : Unmarried
- Nationality : Nepali
- Religion : Hindu

Declaration:

I hereby declare that the above written particulars are true to the best of my knowledge.

बालाराम खड्का
प्रशासकिय अधिकृत

पसाह खोलाबाट व्यवस्थित एवं दिगोरुपमा नदीजन्य पदार्थहरु ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र ग्राभेल उत्खनन् तथा संकलन कार्यको लागि

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन

पेश गरिएको निकाय

मधेश प्रदेश सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

प्रदेश वन निर्देशनालय

जनकपुरधाम, धनुषा,मधेश प्रदेश , नेपाल

फोनः ०४१-५२०३९२

ईमेलः dof2state@gmail.com

प्रस्तावक

जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा.

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

सम्पर्क नं-. ०५३-४१२१७३

इमेलः jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

परामर्शदाता

लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी.सेक्यूरिटिज प्रा.लि.

बिरगंज-१६, पर्सा ,नेपाल

फोनः ९८४५८५७४२९

ईमेलः mbkpatel12@gmail.com

भदौ, २०८०